

GÖNÜL SESLERİ

GÖNÜL SESLERİ

Özbekistan'ın bilim, edebiyat ve sanattaki yetenekleri

Hazırlayan ve çeviren:

Marguba KHASANOVA

Türkiye, Alanya

2024

GÖNÜL SESLERİ

Arslan Bayır - Baygenç Yayıncılık: 273
Makale Dizisi: 8

ISBN: 978-625-6023-43-7

Baygenç Yayıncılık Adına: Arslan BAYIR
Sayfa Hazırlık: Hasan KILINÇAY

TC Kültür Bakanlığı
Yayıncı Sertifika No: 51816
Basım Yeri Sertifika No: 76924
1. Baskı, Ekim - 2024

Baygenç Yayıncılık Adresi:
Kadıpaşa Mah. Alanay Sk. Badem Apt. 6/13
Alanya / Antalya
Tel: 0242 522 53 58

Yazışma: PK: 66 Alanya / ANTALYA
e-posta: alanyaguncel@gmail.com

Baskı Yeri:
Sez Dijital Baskı İstanbul

Yayınevinin ve yazarın izni olmadan tanıtım dışında alıntı yapılamaz.

GÖNÜL SESLERİ

GÖNÜL SESLERİ

Özbekistan'ın bilim, edebiyat ve sanattaki yetenekleri

Hazırlayan ve çeviren:

Marguba KHASANOVA

İÇİNDEKİLER

Karimova Nafisa	7
Sirojova Shohida	13
Fayzullayeva Dilrabo	20
Pirnazarova Dilfuza	26
Aldongarova Shamshirak	31
Mambetniyazova Muslima	36
Turayeva Ferangiz	42
Anvarova Maxliyo	49
Axmedova Firuza	55
Bakhranova Nasiba	62
Fozilova Nargiza	69
G‘afforova Zamira	73
Bo‘riyeva Sitora	77
Mahmudova Gulandon	82
Iriskulova Munisa	87
Abdurakhimova Janar	101
Yusupova Khabiba	107
Eshbekova Lola	111
Vasila Mavlonberdiyeva	114
Turdibekova Dilnoza	123
Gümüşşagül Esemuratova	129
Khasanova Marguba	133

ÖZBEKİSTAN'DAN GELEN GÖNÜL SESLERİ

Gönül Sesi, Türkçede yürekte söylenen ve gelecekte de yüreklerde kalacak olan anlamında kullanılır. Bu ses, gelecekte nasıl kalıcı olur elbette yazılı metinle. Çünkü; “Söz uçar yazı kalır” Marguba Khasanova'nın çabalarıyla oluşturulan ve arkadaşlarının çalışmasıyla meydana getirilen hikaye, bilimsel makalelerin yanında resimlerle süslenen anlamlı bir kitaptır Gönül Sesleri.

Çeviri iyi olursa anlatılmak istenen konuları herkes anlar ve rahat öğrenir, aynı bu kitapta olduğu gibi. Özellik bilimsel makale ve öykülerde bu çok önemlidir.

Kitapta işlenen konular; Özbekistan'daki bir konunun dünya ölçeğinde geçerliliğini göstermektedir. Bunlarında neler olması gerektiği bilimsel makalelerle belirtilmiştir. Yabancı dilin önemi tüm dünyada her zaman geçerlidir. Okuma okur yazarlığında öyle. Uluslararası kuruluşların çalışmalarından örnekler sunulmuş. Çocuk edebiyatı her zaman geçeli bir konudur? Türk yazar Muzaffer İzgü ‘ “Küçük okuru olmayanın ileride büyük okuru olmaz’ der.” Öyküler birbirinden harika, iyi konular işlenmiş. Çocuk oyunları deyiş geçmemek gerekir bu da kitapta yer almış. Okul öncesi eğitimde oyunların yeri önemlidir. Meyda vazgeçilmezimizdir, konular işlenirken herkes için gelecekte büyük yararlılıklar olacağı belirtilmekte.

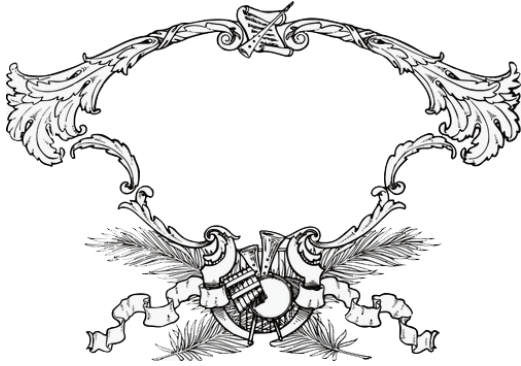
Eğer bir çalışmadan verim alınması gerekiyorsa işletmelerin de büyük bir değer olduğu bilinmeli. Kitapta öyledir, bilgisayarda öğretimi de ve tabi size güç veren sinerjiyi yakalamak gerekir bir çalışmada. Kitapta hayatta geçerli olacak tüm konular işlenmiş.

Marguba Khasanova, “Son Söz”ü bütün Türklerin atası Mustafa Kemal Atatürk'ün ve bayrağımızın önündeki bir fotoğrafla tamamlıyor.

Bilimsel bir kitap çalışması böyle olur diyor ve yayınevi olarak kutuyoruz.

Arslan Bayır / Baygenç Yayıncılık

ÖZBEKİSTAN'IN BİLİM, EDEBİYAT VE SANATTAKİ YETENEKLERİ

KARİMOVA NAFİSA

1991 yılında Taşkent şehrinin Sergeli ilçesinde doğdu. 2023 yılında Taşkent Pedagoji Koleji'nden mezun oldu. 2023 yılından bu yana 42 numaralı okul öncesi eğitim kurumunda öğretmen olarak çalışmaktadır. Kendini mesleğine adamıştır. Bilimsel çalışmaları cumhuriyetçi ve uluslararası antolojilerde yayımlandı.

“CENNETİM ANNEM”

Bugünkü en büyük kahramanım annem. Anne büyük bir varlıktır, hiçbir engel ona yetişemez dedim ve bir gün anneye ilgili bir hikaye yazacağım dedim ve o gün bugün. Biliyorsun canım dindar annem benim için tam bir zenginliktir. Ben annemi böyle severim. Babam vatanımdır, annem cennettir. Hikayeme Özbekistan'ın sevilen şairi Muhammed Yusuf'un annemi anlatan bir şiiriyle başlamak istiyorum.

Sabahları seni düşünüyorum

Anne, seni özlesem bile gidemem.

Gece, böyle bir şafakta,

Kimseye kalbimi kıramam.

İnsan doğduğunda annesiyle karşı karşıya gelir. Onu okşaması, kucaklaması, bütün dünyayı ona vermesi Allah'ın verdiği bir mucizedir. Ancak anneye, sözlerle, hayatla, yaşama sevinciyle, mutlulukla her şey büyür ve hayata adım atar. Hayallerle dolu yeni bir hayat, bu adım çok zor, hayatın kaygısı, yorulmadan çalışmak, doktor olmak, aşçı olmak, terzi olmak, gece gündüz yorulmadan çalışmak, bunu yapan annedir.

Annem gerçekten samimi bir kadındır. Oam'ın söylediklerini hâlâ hatırlıyorum. Biz çocukların gelişiminde babanın rolü çok büyüktür.

GÖNÜL SESLERİ

Ancak o ailenin geçimini sağlamakta zorlanırken annem nezaketi, nezaketi ve zekasıyla aileyi ayakta tuttu. Annem beni ve kardeşlerimi büyütmek için bizim mutluluğumuz için kendi mutluluğundan vazgeçmiş bir kadındı. Annemin hayatındaki kaygılar ve yetersizlikler ihanetin kurbanıdır. Buna rağmen çocuklarını güzelce yetiştiren sevgi dolu annem, hayatta kendi yolunu bulmaya çalıştı ve elleri hep duada oldu. Yemeden yediği, giymeden giyindiği zamanlar oldu, hep başkasından eksik kalmamaya çalıştı. Bazen yalnız kaldığında ağlayıp Allah'a şikâyet ediyordu ama tahammülü demir gibi sağlam olduğu için bunu dile getirmiyordu.

Bazen çocukluğumu hatırlıyorum ve kendimden nefret ediyorum. Sokakta oynarken çocuklarla kavga ettiğimde, ayakkabımın delik olduğunu söyleyerek bana güldüklerinde annem gülümseyerek her şeyin yoluna gireceğini söylerdi. Annemin bizim için çalışacağına ve söylediğimiz her şeyi yerine getireceğine her zaman güvendim. Ağabeyim, ağabeyim ve ben her zaman yanımızdaydık, sevgimizi hiç esirgemedik. Canlarından şikayet etmiyorlardı ama her şeye sabredip şükrettiklerini söylüyorlardı. Yapılması gereken her şeyi yaptılar. Babamın çalışmaları ve annemin duaları sayesinde toplumdaki yerimizi aldık. Öyle bir hale geldi ki, çocukluğumuzda bize hakaret edenler, bize gülenler artık dostumuz diye yanımızda duruyorlar. Anne ve babalarımıza olan borçlarımızı asla ödeyemeyebiliriz. Hep anneme baktım, neden hiç yorulmuyorlar, annem güçlü ve dayanıklıdır diye düşündüm ve onun gibi olmaya çalıştım. Annemin acı çektiğini gördükten sonra evlenmekten korktum. Çünkü bunlara dayanamayacağımı, annem kadar güçlü olmadığımı biliyordum. Bir gün öyle bir an geldi ki. Ben büyüdüm kızım, sen büyüdün, artık yeni bir hayata başlama zamanı. Anne, kızım asla yüzümü yere çevirmem hayatta her şey olur. Sabırlı olmalısın, ben bu hayatı senin için yaşadım. En azından sabrettim, şükrettim, şikayet etmedim, sadece Allah'tan istedim. Babanın ihanetine ben de katlandım

GÖNÜL SESLERİ

kızım, senin mutluluğun benim için çok önemli. Gözlerinde yaşlarla senin mutlu olman için dua ettiler. O zaman annemin benim için ne kadar acı çektiğini, babamdan neden boşanmadıklarını anladım. Yani talipler geldiğinde baba yok sözüne dayanamasınlar diye bunu yaptıklarını anladım. Bir süre sonra evlendim. Düğün günümde ağladım, acaba annem gibi olabilir miyim, başkasının evine taşınmak için on dokuz yaşında hayatın zorluklarına dayanabilir miyim diye düşündüm. Bir kadın o kadar güçlü ki, gücü narin vücuduna yakışıyor. Eve gittiğimde kızım geldi diyorlar ve bir dakika bile beklemeden tüm güzellikleri önüme koyarak beni bekliyorlar. O zamandan bu yana zaman geçti. Ben de anne oldum, böylece anne oldum. Allah her kız çocuğuna anne olma şerefini nasip etsin. Anne, sen benim için her şeyini verdin, başım yere değene kadar eğiliyorum. İlk torunlarının olduğunu duyunca çok sevindiler. İlk torunum ilk torunumdur ve her şeyi toplayıp beşik düğünü yapmışlar. Annem sadece çocuklarına değil torunlarına da nazik bir büyükannedir. Eve gittiğimde torunlarım ellerimi tutar ve okşarlardı, ben de biraz sinirlenirdim. Annemin yanına gittiğimde onların gözlerinde ve yüzlerinde bütün gençliklerini bizim için geçirdikten sonra melege dönüştüklerini görüyorum. Allah, anneme karınca gibi yorulmadan çalışıp hayatta kalabilmeleri karşılığında çok sayıda torun bahşetti. Babam da gençlik coşkusu ve anneme yaşattığı acılar nedeniyle direğe gerildi. O zaman bile annem babama karşı nazik davranıyor, ona destek olarak bakıyor ki o da ellerinden geldiğince onların yanında dursun. Sana ve babama bir cennet borçluyum. Bana da hac ve umrede babama ve anneme eşlik etmek, Kabe'yi görmek, babamı ve annemi orada gezdirmek bana da nasip olsun. Yüzünde kırışıklıklar olan, çiçek ve fesleğen rengindeki nazik annem. Bu yaşta olmalarına rağmen ilmin peşinde koştuklarını gördükçe kıskanıyorum, onlardan güç alıyorum ve annemin "Çocuğum, daima çabala ve arayış içinde yaşa" sözü

GÖNÜL SESLERİ

kulaklarımda çınlıyor. Hayatta yaşama gücünü bulacağıma ve çocuklarıma annem gibi sevgi dolu bir anne olacağıma kendime söz veriyorum. Bu sözlerin anlamını hayatım boyunca anladım, çünkü boşuna anne yaratmamalı demiyorlar.

Bugüne kadarki tüm başarılarımın sebebi annem, siz ve dualarınızdır. Allah büyüktür, kadınları ince halkalar halinde yaratmıştır ve bu bakış ince de olsa bir metin kadar güçlüdür. Gerekirse tüm dünyayı alt üst edebilir. Anneler varoluş mucizesidir ve büyük ve eşsiz bir güce sahiptirler. Bir anne asla çocuğunun kötü olmasını istemez. Annem de kötü olmayacak. Anne milletimizin desteğidir. Annelerimiz altın değerinde kıymetli mücevherlerdir. Yüzleri o kadar parlar ki, gerekirse tüm dünya gözlerini kamaştırır. Mümkün olsaydı kefenimin cepleri olsaydı mendillerimi de yanıma alırdım. Dünya sorularını kolay geçemedim.

Hikayeme Muhabbat Mehmonova'nın şiiriyle devam etmek istiyorum, bu şiiri her okuduğumda gözlerimden yaşlar geliyor.

GÖNÜL SESLERİ

*ONA! Meni o 'g'il qilib tug'sang bo'larkan,
Uy tomin boshqatdan yopib berardim.
Ishlab, davlat topib, hech kim kiymagan,
Asl matolardan topib berardim.
Qiz bola bironing xasmi...Palaxmon,
Uzoq-uzoqlarga otilib ketdim.
Va'da etilgani o'sha bir xirmon,
Sariq chaqalarga sotilib ketdim.
Qara, qolib ketdi qarzlar uzilmay,
Sen yo'q ostonani yalab-yulqadim.
Seni sog'insam ham quchib so'zlolmay,
Kimni "Onajon" deb tinmay alqadim.*

*ONA! Meni o 'g'il qilib tug'sang bo'larkan,
Umrin o'tmasmidi yetti bukilib.
Menga deb barmog'ing teshilib tikkan,
Yosti q jildlariga ketdim to'kilib.
Qizing qismatidan kuyib ketmasding,
Ezilib ketmasding mendan ming chandon.
Yetmishga bukilib ketmasdi qadding,
Negayam qiz qilib tug'ding, onajon!
Kechir, kechirolsang, mendan rozi bo'l,
So'litgan men bo'ldim gulday yuzingni...
Oh, Ona, shundayam duo qilasan,
Faqat qizlarini o'ylar qizingni...*

Anneler öyle yüce varlıklardır ki, her zaman mutluluğumuz olsunlar. Anne, her insanın hayatındaki en değerli taş gibidir. Çünkü annemiz, onun bedeninde olduğumuzu bildiğin andan itibaren bizimle ilgilenir.

GÖNÜL SESLERİ

Hayattaki ilk adımımızı, ilk sözümüzü, başarımızı ilk gören kişidir. Bu dünyada annemiz dışında hiç kimse yardım etmekten mutluluk duymaz. Her durumda anne bir dosttur ve bizim yanımızda bir dayanak noktasıdır. Bu hayatta iyi yaşama motivasyonunu annemden alıyorum.

ANNEM BENİM KAHRAMANIM.

SİROJOVA SHOHİDA

Buhara bölgesi, Buhara şehrinde matematik konusunda uzmanlaşmış 29 numaralı devlet kapsamlı okulunda birinci sınıf İngilizce öğretmenidir. IELTS eğitmeni, CEFR eğitmeni. İngilizce ve Almanca dillerinde uzmanlık. Eğitim yüksektir. 1982 yılında Buhara bölgesinin Karakol ilçesinde doğdu. Toplumda yeri olan aktif kadınlardır. Birçok yarışmanın, yarışmanın ve olimpiyatın aktif katılımcısı ve kazananı. Özellikle "Yılın En İyi İngilizce Öğretmeni-2022" yarışmasının aktif katılımcısı, ESN (İngilizce Konuşan Ülke) projesinin katılımcısı ve eğitmeni olup, "İngilizcenin En İyi Öğretmeni" dalında 2023 Başkanlık Ödülü'nün sahibidir. Yabancı Diller "okul" yarışmasının şehir etabının birincisi. Uluslararası ve cumhuriyetçi seminer ve konferansların katılımcısı. Shahida Sirojova'nın çok sayıda bilimsel makalesi uluslararası ve yerel dergi ve gazetelerde yayınlandı.

YABANCI DİL ÖĞRETİMİNDE İNTERAKTİF YÖNTEMLERİN ROLÜ VE ÖNEMİ

Giriş

Modern eğitimin temel amaçlarından biri öğrencilere ders sırasında onları harekete geçirerek öğrenme yollarını öğretmektir. Eğitim sürecinde ileri pedagojik teknolojilerin kullanılması, dersin verimliliğinin artırılmasının ve öğrencilerin kapsamlı bilgi edinmesinin garantisidir.

Yabancı dil derslerinde etkileşimli eğitim yöntemlerinin kullanılması öğrencilerin konuşma kültürünü artırır, mantıksal düşünme becerilerini geliştirir, onlara grup halinde çalışmayı, yabancı dilde fikirlerini birçok kişinin önünde ifade etmeyi ve bakış açılarını haklı çıkarmayı öğretir.

GÖNÜL SESLERİ

Eğitim sürecinin doğru organizasyonu ve mevcut fırsatların kullanılması öğretmenlerin temel görevlerinden biridir. Her pedagoğ, dersin eğitim sürecinin ana biçimi olduğunu hatırlamalıdır. Öğretmen öğrencilere bağımsız düşünmeyi ve bağımsız yaratmayı öğretmelidir. Dersin üç amacı vardır: Eğitimsel, eğitici ve gelişimsel. Ders sırasında bu üç hedefi hayata geçirmek için etkileşimli yöntemler kullanarak öğretmek yakından yardımcı olacaktır. Öğrenilen deneyimi etkileşim yoluyla doğrudan öğrencilere yönlendirmek, etkileşimli yöntemlerle öğretimin temelidir, bu yaklaşımda öğretmen hazır bilgiyi kullanmaz, öğrencileri bağımsız çalışmaya teşvik eder. Modern bir dersin en önemli gereksinimlerinden biri, her derste işlenen konunun bilimsel temelli olması, yani konunun kapsamının belirlenmesi, karmaşıklığının belirlenmesi, dersin hedeflerinin ve öğrencinin yeteneklerinin dikkate alınmasıdır. öğrencilerin konuyla bağlantı kurması, öğrencilerin ödev sırasının ve bağımsız çalışmasının belirlenmesi, derste ihtiyaç duyulan ekipmanların belirlenmesi ve ek bir kullanım kılavuzu ile zenginleştirilmesi, etkileşimli yöntemler kullanılarak derste problem durumu yaratılması. Derste temel gereksinimlerden biri öğretim yöntemi ve yöntemlerinin etkililiğinin artırılmasıdır. Dersin temel gereksinimlerinden biri, tüm didaktik görevlerin dersin kendisinde çözülmesi, evde verilen görevlerin öğrencilerin derste aldıkları bilgilerin mantıksal bir devamı olması, öğretmenin ders sırasında dikkate almasıdır. Öğrencilerin fiziksel kondisyonu, yaratıcılığı ve hızlı düşünmesi gereken her dersin öğrencilerle birlikte analiz edilmesi de iyi sonuç verecektir.

Etkileşimli yöntemleri kullanırken öğretmen aşağıdakileri bilmelidir:

- İnteraktif yöntemler, içeriği;
- Eğitim hedeflerinin uygulanmasında etkileşimli yöntemlerin yeri ve rolü;

GÖNÜL SESLERİ

- Konularda etkileşimli yöntemleri kullanma ilkeleri;
- Eğitici ve iş oyunları;
- Sorunlu, gelişimsel eğitim yöntemleri;
- Öğrencilerin bağımsız faaliyetlerini organize etme ve sağlama yolları;
- Öğrencilerin bağımsız çalışma becerilerini geliştirmenin yolları;
- Eğitimi harekete geçiren faktörler;

Etkileşimli yöntemlerin önemi:

1. Öğrenciler işbirliği içinde çalışma yeteneğini geliştirirler.
2. Öğrenciler yaratıcı ve bağımsız düşünme becerilerini geliştirir. Ortak görevlere çözüm bulma konusunda birbirlerine yardımcı olurlar.
3. Sonuç olarak öğrenciler çalışma ve öğrenme konusunda kendilerini kişisel olarak sorumlu hissederler.

İşte etkileşimli yöntemlerden bazıları:

1. Beyin fırtınası
2. Konuşma
3. Çiftler halinde çalışın
4. Rol yapma oyunları
5. Tartışma
6. Eleştirel düşünme vb.

Görüşme yöntemi - en çok kullanılan ve etkili yöntemlerden biridir. Buna genellikle soru-cevap yöntemi denir. Çünkü bu yöntemde öğretim süreci soru-cevap aracına dayalı olarak yürütülür. Mülakat yöntemiyle bilgi, beceri ve yeteneklerin kazandırılması amaçlanır. öğrencinin faaliyetinin yeni yönlerini ortaya çıkarır ve tek bir hedefe yönelik güçlü bir eylem birliği oluşturur.

Rol yapma oyunları yöntemi - Sorunlu bir durum yaratılır. Öğrenciler bu problemin çözümünü roller aracılığıyla ifade ederler. Bu şekilde "gerçek" durumları yeniden yaratırlar. Onlara pratik çalışmalarda kullanılabilecek yeni aktivite türlerini deneme ve kontrol etme fırsatı verir.

GÖNÜL SESLERİ

Tartışma yönteminde öğrencilere bir gün önceden bir konu verilir. Öğrenciler konuyu okur, soruların cevaplarını bulur ve bu soruların cevapları gruplar halinde tartışılır. Çiftler halinde çalışmak tercih edilen yöntemlerden biridir. Öğrencilere bir soru sorulur, sorular bir problemdir ve öğrenciler çiftler halinde bu problemin çözümünü bulurlar. Çiftler halinde çalışmak öğrencileri problemlerin nasıl çözüleceğini tartışmaya teşvik eder. Bir çift öğrenci bir cevap kağıdı, tablo veya diyagram hazırlarsa, o çiftin her bir üyesi kendi düşüncelerinin ürünüyle gurur duyabilir.

Beyin fırtınası yöntemi öğrencilerin bağımsız düşünmelerini sağlayan bir eğitim yöntemidir. Bu yöntem sayesinde tüm öğrencilerin görüşleri özetlenir ve problemleri bir soru veya ödevle nihai bir sonuca varılır.

“Beyin fırtınası” yapmanın yolları.

1. Öğretmen öğrencinin önüne bir soru, görev veya problem koyar (sorular ve görevler geçilen veya uzmanlaşılan konuya ve ayrıca yaşam olaylarına göre bölünebilir) ve öğrencilerden sorularını sunmaları istenir, geri bildiririm.

2. Tüm düşünceler tahtaya veya kağıtlı sunum tahtasına yazılır.

3. Daha sonra öğretmen öğrencilerle birlikte ana fikirleri uyumlaştırır, yer yer düzeltmeler yapar ve en önemlilerini bir sonraki süreçte kullanmak üzere seçer.

Aktarım kuralları:

1. “Beyin fırtınası” için ayrılan süreye (yönetmeliğe) kesinlikle uymak gerekir.

2. Görüşünü ifade etmek istediğini ifade eden her öğrenciye belirlenen süre içerisinde fırsat yaratmak gerekir.

3. Öğrencilerin ifade ettiği görüş ve düşünceler tartışılmamalı ve değerlendirilmemelidir.

4. Gerektiğinde ifade edilen düşüncelerde düzeltmeler yapılarak

GÖNÜL SESLERİ

öğrencilerin düşüncelerini açık, kısa ve öz bir şekilde ifade etmelerine yol açılabilir.

Bu interaktif eğitim yöntemi, öğrencilerde dinleme ve iletişim becerilerini oluşturur, farklı görüş ve bakış açılarını anlama yeteneğini geliştirir, tartışmalı konuları tartışma yeteneğini artırır, analitik gözlem ve muhakeme yapma ve kişinin kendi dünya görüşünü, bakış açısını oluşturma, ve düşünceyi açıklama becerisinin geliştirilmesine olanak sağlar.

Küçük gruplar halinde çalışın

Küçük gruplar halinde çalışırken ders sırasında tüm öğrencileri aktif hale getirme fırsatına sahip olmak gerekir. Küçük gruplar halinde çalışma sürecinde, grup içinde belirli konulardaki görüşlerini tartışmaları, farklı görüşleri uyumlaştırmaları ve ortak bir bakış açısına varmaları öğretilir. Ayrıca grubun lideri olarak bir öğrenci, grubun önünde konuşur. Sınıf arkadaşlarıyla görüş alışverişinde bulunur ve grubun bakış açısını savunur ve bununla öğrenci birçok kişinin önünde konuşma, fikrini savunma, düşüncelerini uyumlaştırmak gibi beceri ve yetenekler geliştirir.

Küçük gruplar halinde çalışmanın yolları:

1. Bir ödev, bulmaca veya soruya göre bir problem seçilir. Görevde tartışmalı yönlerin bulunması uygundur.

2. Küçük gruplar halinde oluşturulur. Gruplardaki öğrenci sayısı 3-5 kişiyi geçmemelidir, gruptaki öğrenci sayısı görevin niteliğine ve sınıftaki öğrenci sayısına göre değişiklik gösterebilir. Gruplar halinde çalışmayı organize ederken katılımcılara görev atamak daha iyidir. Örneğin, bir öğrenci yöneticidir, ikincisi ortaya çıkan düşünceleri kağıda yazar, üçüncüsü görevin zamanını gözlemler, dördüncüsü grubun genel sonuçlarını anlatır vb.

Öğrencileri gruplara ayırmak için farklı yöntemler kullanılır. Öğrencilerin istekleri doğrultusunda sayma yöntemleri (örneğin birinci,...dördüncü, sonrasında aynı sayılara sahip öğrenciler bir grupta

GÖNÜL SESLERİ

birleştirilir) veya renkler, mevsimler kullanılabilir.

Öğrencileri gruplara ayırmak için farklı yöntemler kullanılır. Öğrencilerin istekleri doğrultusunda sayma yöntemleri (örneğin birinci,...dördüncü, sonrasında aynı sayılara sahip öğrenciler bir grupta birleştirilir) veya renkler, mevsimler kullanılabilir.

1. Gruplarda çalışma süreleri belirlenir. Görevi tamamlama talimatları açıklanır. Görevi tamamlamanın yolunu anlamayan grup üyelerine ek açıklamalar yapılır.

2. Gruptaki çalışma sürecinin ardından nihai sonuçların sunumu yapılacaktır. Sonuçlar grup lideri tarafından savunulur. Gerekliğinde sunumun sonuçları bir tahtaya veya kağıda yazılır. Fırsata göre gruplar birbirlerine sorular sorabilirler.

3. Sunum sonuçlarına göre bir tartışma düzenlenir ve değerlendirilir.

Küçük gruplarda çalışmanın kuralları:

1. Grup halinde çalışmak için belirlenen süreye kesinlikle uymak gerekir.

2. Gruplara yardım eden öğretmen kendi bakış açısını aktarmaya çalışmamalı, yani baskı kurmamalıdır.

3. Grupların ifade ettiği görüş ve sonuçlar tartışılabilir, eleştirel yorumlar yapılabilir.

4. Belirtilen görüş ve sonuçlarda gerektiğinde düzeltmeler yapılması gerekir; bu, genel sonucun içeriğinin zenginleştirilmesine ve tutarlı olmasına hizmet etmelidir.

Yukarıdakilerden özetlemek gerekirse, ders etkileşimli yöntemlerle işlendiğinde sınıfta geri kalmış, öğrenmeyen bir öğrenci olmayaacağı söylenebilir. Öğrenciler arasında samimi bir ortam yaratılıyor. Hemen hemen tüm öğrenciler ders sürecine dahil olur ve derse olan ilgileri artar.

REFERANSLAR:

1. Azizkhujayeva N. N. Pedagogik teknoloji ve pedagogik beceriler. - T.: 2003. TDPU.
2. Gafurova.N.N. "General and modern linguistical features and their conditions in application" International Scientific Journal ISJ Theoretical & Applied Science Philadelphia, USA issue 04, volume 84 published April 30, 2020.
3. Gafurova.N.N., Rashidov N.N.; "The role of the English language in the education system". "Buhara İslam kültürünün modernleşmesi ve turizmin sürdürülebilir kalkınması beklentileri"; Uluslararası bilimsel ve pratik konferans; 24 Şubat 2020, Buhara.
4. Dilorom Nematovna Yuldasheva. Problems of national language education at school. Volume 4, Issue 3. BSU 2020 (3).
5. Juraeva M.M. Özbek ve Fransız halk masallarının ulusal-kültürel benzerlikleri (National-cultural similarities of uzbek and french folk tales). JCC Impact journals (ISSN (P): 2374-4564) International Journal of Research in Humanities, Arts and Literature. V. 3, Issue-2. IJR-HAL. 2015. – P.51–56.

FAYZULLOYEVA DİL RABO

Buhara Bölgesi, Buhara Şehri, 29 No'lu İhtisas Devlet Genel Eğitim Okulu, birinci sınıf bir ilköğretmeni, Uluslararası Asya Üniversitesi'nde ilköğretimin 2. aşamasının yüksek lisans öğrencisi. 1979 yılında Buhara bölgesinin Jondar ilçesinde doğdu. Toplumda kendine yer edinmiş aktif bir kadındır. "Yeni Özbekistan'ın Örnek Ailesi-2023" yarışmasının kazananı Buhara bölgesi oldu. Bakanlık Fonu Kazananı - 2023. "Halk eğitiminin mükemmelliği" rozeti, uluslararası bilimsel-pratik yarışma "Bilim Bilimcisi" kazananı ve pedagojik faaliyetler şehir, bölge ve cumhuriyette popülerdir. EGRA, EGMA'nın uluslararası çalışmasında değerlendircidir.

PIRLS (ULUSLARARASI OKUMA OKURYAZARLIĞI ÇALIŞMASINDA İLERLEME) ULUSLARARASI ARAŞTIRMADA METİN ÜZERİNDE ÇALIŞMA

Soyut: Bu tez, ilköğretim öğrencilerinin okuma ve anlama düzeylerini değerlendiren uluslararası bir çalışma olan PIRLS'de metin seçimi, metinler için belirlenen kriterler ve metin haritalama konularını ele almaktadır. PIRLS International Study (Progress in International Reading Literacy Study), dünyadaki okuduğunu anlama düzeyi hakkında bilgi edinmek amacıyla yapılan bir çalışmadır. Bu çalışma dünya çapındaki öğretmenler, ebeveynler ve politika yapımcılar için yararlı bilgiler sağlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Öğrenci, bilim, öğretmen, görev, inciler, kavram, sınıf, çocuk, değerlendirme, sistem, uluslararası, eğitim, ilköğretim, çocuk.

Giriş

Günümüzde dünya eğitim sisteminde birçok uluslararası değerlendirme

GÖNÜL SESLERİ

çalışması yürütülmektedir. Bunlardan biri Peers uluslararası derecelendirme sistemidir. Bu araştırma sırasında öğrenme, öğretme yöntemleri, öğretmen-öğrenci ilişkileri ve öğrenmenin etkililiği konularında pek çok bilgiye ulaşıldı. Pirls aslında farklı ülkelerdeki ilkokul öğrencilerinin okuma kalitesini ve anlama düzeylerini değerlendiren uluslararası bir değerlendirme sistemidir. PIRLS'in uluslararası araştırmalarının oldukça etkili olduğunu gören ülkemizdeki uygulaması şu şekilde dikkat çekmektedir. Bakanlar Kurulu'na bağlı Eğitimde Kalite Kontrol Devlet Teftişi Başkanı Ulugbek Tashkenbayev ve Amsterdam'daki Uluslararası Eğitim Başarısını Değerlendirme Derneği (IEA) Direktörü Andrea Netton, Özbekistan PIRLS 2021 değerlendirme sistemine katılım 25 Ocak'ta düzenlendi ve her şey bu toplantıyla başladı. Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kuruluna bağlı Eğitim Kalite Kontrolü Devlet Müfettişliği, OECD organizasyonu PISA-2021 de dahil olmak üzere uluslararası değerlendirme çalışmalarına katılım konusunda anlaşmaya varmıştır ve bu faydalı işbirliği ülkemizin genç nesli için etkili oldu.

Uluslararası Eğitim Başarısını Değerlendirme Derneği, dünya çapında eğitimi değerlendirmek, anlamak ve geliştirmek için çalışan ulusal araştırma enstitüleri, araştırma kurumları, akademisyenler ve analistlerden oluşan uluslararası bir ortaklıktır. Kâr amacı gütmeyen ve bağımsız kuruluşlardan oluşan bu ağa 60'tan fazla ülke ve 100'den fazla eğitim kurumu katılmaktadır. IEA, 1958'den bu yana öğrencilerin matematik, doğa bilimleri ve okuma potansiyeli okuryazarlığının değerlendirilmesi sürecinde eğitim sistemindeki eksiklikleri gidermek için önlemler ve kabul edilebilir öneriler oluşturarak kendisini diğer uluslararası kuruluşlardan ayırmıştır.

PIRLS'te okuma okuryazarlığının temeli, metinlerle tam olarak çalışmak için gerekli okuma becerilerinin oluşmasıdır. Bunlar okuyucunun ihtiyaç duyduğu bilgiyi bulup dağıtmak, metnin belirli bir kısmı

GÖNÜL SESLERİ

hakkında çıkarımlarda bulunmak, ana karakterlerin hareketlerini yorumlamak, metin örneklerini ve metin yapısını ön analizle doğrulamak gibi şeylerdir.

Şimdi PIRLS uluslararası araştırmasının metin kriterlerini tanıyacağız. PIRLS çalışmasında kullanılan metinler için aşağıdaki kriterler belirlenmiştir ve bunları dikkate alacağız:

1. Metin. 1000 kelimeye kadar olmalı, okuma okuryazarlığı düşük olan ülkeler için 400-500 kelime.

2. Konu. Edebi metinlerin, verilen metne ek olarak okuyucu tarafından özetlenen bir ana teması vardır. Bilgilendirici metinler müfredatta yer almayan bir konuyu kapsamalıdır.

3. Dil. Bölümler 40'tan fazla dile çevrilmiştir, bu nedenle çeviri konusunda rahat olmanız önemlidir. Metafor (karşılaştırma) veya sıfat (sıfat) gibi tanımlayıcı bir kelime seçilir. Günlük konuşma dili veya argo sözcük kullanılmaz. Aşırı teknik ifadeler kaldırıldı.

4. İçerik. Metnin içeriği 9-10 yaş arası öğrencilerin yaş özelliklerine uygun olmalıdır. Belirli kültürlere çok özel olan konulardan kaçınmak gerekir. Metin bu yaştaki okul çocukları için ilginç ve eğlenceli olmalıdır. İyi yazılmış olmalı ve çok tanıdık gelmemelidir.

5. Bağlılık ve sıra. Olay örgüsünün mantıksal yapısını takip etmek önemlidir. Diyalog hakim olursa bilgileri birleştirmek ve karmaşık cümleler eklemek gerekir. Bilgilendirici bir metinde başlık, tablo, grafik gibi görsel öğelerle ilişkili olarak metnin yapısını ve bilgilerin mantıksal sırasını gözlemek gerekir.

PIRLS uluslararası araştırmasında aşağıdaki metin türlerini kullanıyoruz:

- Edebi eserlerden kısa öyküler ve alıntılar okuyun (şiir hariç);
- Bilgilendirme ve kullanım amacıyla bilgilendirme kılavuzları, broşürler, biyografiler, dergiler okumak.

GÖNÜL SESLERİ

Şimdi PIRLS uluslararası araştırmasının metin haritasını tanıyacağız. PIRLS araştırması, metnin uygunluğunu belirlemeye yardımcı olan bir metin haritasına sahiptir; örneğin: Metnin yeterince anlamlı ve anlaşılır olup olmadığını belirler. Bir metindeki önemli fikirleri ve bunların ilişkilerini gösterir. Ana fikirlerin, bunların ilişkilerinin ve metin oluşturma görevlerinin geliştirilmesine vurgu yapılır. PIRLS metin haritası aşağıdakilerden oluşur ve bunları ayrıntılı olarak tartışacağız:

Edebi harita sanat eserlerinin yapısını tanımlar.

Türler şunları içerir: Peri masalları, gerçekçi edebiyat, kurgu.

Temalar, olay örgüsü, ortam, karakterler, yazarlık.

Bilgi Haritası – metindeki bilgileri çizim olmadan kaydeder.

Türler – örneğin: Açıklama, kanıt, süreç vb.

Ana fikirler, ana fikirlerin kanıtları, organizasyon biçimleri, yazarlık.

Edebiyat haritası. Okuma yazma görevleri edebi bir harita kullanılarak verilir. Bu tür görevler aşağıdaki adımlarda tanımlanır:

Adım 1. Bu, metinle ilgili temel bilgilerin (başlık, kelime sayısı, okuma düzeyi ve tür) listelenmesini içerir.

Adım 2. Metnin konusunun tanımlanması ve anlatılmasından oluşur.

Adım 3. Durumun tanımlanması ve tanımlanması, ana karakterlerin sıralanması, adlarının, niteliklerinin ve görevlerinin vurgulanması, böylece öğrencilere düşünmenin öğretilmesinden oluşur.

Adım 4. Öğrencilere, olay örgüsünün temel unsurlarını belirleyerek ve sorunlara ve çatışmalara çözüm bularak bağımsız konuşmaları öğretilir.

Adım 5. Ve ana olayları ve bölümleri sıralarken öğrencilerine dikkatli olmayı öğretir.

Adım 6. Yazarın kullandığı temel ifadeleri ve kelimeleri, edebi tarzları belirleme ve listeleme becerilerini geliştirir.

PIRLS çalışmasında tanımlanan becerilerin tanımına göre öğrencilerin sadece metni anlamakla kalmayıp aynı zamanda metinde verilen

GÖNÜL SESLERİ

bilgileri anlama ve bunlara karşı kişisel tutumlarını ifade etme yeteneğini de geliştirdikleri, aldıkları bilgileri yaşamları boyunca doğru kullanma, bilgi ve yeteneklerini artırma konusunda gelişir.

PIRLS çalışmasının amacı, dünyanın farklı ülkelerinden dördüncü sınıf öğrencilerinin metni anlama düzeylerini karşılaştırmak ve ayrıca ulusal eğitim sistemlerinde okuma okuryazarlığındaki farklılıkları tespit etmektir. Uluslararası araştırma sözlüğüne göre öğrenci okuryazarlığı, bir kişinin yaşamda kendini tam olarak ifade edebilme ve hedeflerine ulaşmak için gerekli olan çeşitli yazı dillerini anlama ve mantıksal olarak anlama yeteneğidir. Ayrıca öğrencinin okuryazarlığına yüksek öncelik verilir.

Bu PIRLS çalışmasının amacı, dördüncü akademik yılda öğretmenliğe ilişkin tüm bilgi ve becerileri topladığı için ilkökul mezunlarının eğitimsel başarısıdır. Bu yaşta öğrencilerin okuma konusunda iyi bilgi sahibi olması gerekir ki, yapı ve format olarak çeşitli metinleri kullanılarak normal okula başarılı bir şekilde devam edebilsinler. PIRLS Uluslararası Merkezin planına göre gerçekleştirilecektir. Geniş topraklara sahip ülkeler, idari bölümlere karşılık gelen katmanlara bölünmüştür. Tabakaları seçmek için her bölgede incelenen nüfustaki öğrenci sayısına ilişkin veriler toplanır. Tüm ülkelerdeki okullar seçilerek, öğrenci sayısı dikkate alınarak olasılıksal bir yöntemle gerçekleştirilir.

Okuma okuryazarlığının temeli, metinlerle tam olarak çalışmak için gerekli okuma becerilerinin oluşmasıdır. Bu, öğrencinin gerekli bilgileri bulma ve dağıtma, metnin belirli bir kısmı hakkında sonuçlar çıkarma, ana karakterlerin eylemlerini yorumlama yeteneğidir. ve metin örneklerini ve metin yapısını ön analizle doğrulayın. Uluslararası PIRLS çalışması, genç öğrencilerin okuma becerilerini geliştirmeye yönelik en iyi müfredat ve deneyimler hakkında benzersiz bilgiler sağlar. PIRLS'e katılım, Özbekistan'ın ilkökul öğrencileri arasındaki okuma becerilerinin

GÖNÜL SESLERİ

düzenini bağımsız ve objektif bir şekilde değerlendirmesine olanak tanıyor. Ayrıca Özbekistan'ın eğitiminin açıklığı ve entegrasyonu, dünyanın önde gelen eğitim sistemlerinin uluslararası topluma entegrasyonunu sağlamaktadır. Uluslararası PIRLS çalışması, genç öğrenciler arasında okuma becerilerini geliştirmeye yönelik en iyi müfredat ve deneyimler hakkında benzersiz bilgiler sağlar. PIRLS'e katılım, Özbekistan'ın ilkökul öğrencileri arasındaki okuma becerilerinin düzenini bağımsız ve objektif bir şekilde değerlendirmesine olanak tanıyor. Ayrıca Özbekistan'ın eğitiminin açık olmasını ve dünyanın önde gelen eğitim sistemlerinin uluslararası topluma entegrasyonunu sağlar.

REFERANSLAR:

1. Özbekistan Cumhuriyeti Bakanlar Kurulu'nun 8 Aralık 2018 tarihli ve 997 sayılı Kararı “Kamu eğitim sisteminde eğitim kalitesinin değerlendirilmesi alanında uluslararası araştırmaların düzenlenmesine yönelik tedbirler hakkında”.
2. Eğitim Geliştirme Stratejisi Enstitüsü ve Rusya Eğitim Akademisi. PIRLS çalışması hakkında temel bilgiler. 2014 yılı.
3. Islamova Z. Taşkent 4. sınıf öğrencilerinin okuma becerilerinin değerlendirilmesi üzerine PIRLS uluslararası çalışmalarına hazırlık için 7. alıştırma kitabı. 2021.
4. Rabbonayeva D. PIRLS araştırması için görev hazırlama ve bunlar üzerinde çalışma teknolojisi. Kullanım kılavuzu - Semerkant XTXQTMOHM, 2020.
5. D.T. Rabbonayeva PIRLS araştırması için görevler hazırlama ve bunlar üzerinde çalışma teknolojisi. Metodolojik bir rehber.

DİLFUZA PİRNAZAROVA

Özbekistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi Karakalpakstan bölümünün insani araştırma enstitüsü'nün temel doktora öğrencisi Karakalpak dili ve edebiyatı öğretmeni. Eğitim - Daha yüksek. 1983 yılında Karakalpakstan Cumhuriyeti'nin Nukus ilçesinde doğdu. Profesyonel kariyerine bir akademik lisede öğretmenlik yaparak başladı ve Karakalpak Devlet Üniversitesi ve Kültür Koleji'nde eğitim danışmanı olarak çalıştı. Karakalpak edebiyatı alanında yüksek lisans derecesine sahiptir. Bugün Özbekistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi Karakalpakstan şubesi insani araştırma enstitüsünde Karakalpak edebiyatı alanında doktora adaydır.

JİYEN JYRAO'NUN DESTANSI OYUNLARINDA FOLKLORİK BİR OLAY ÖRGÜSÜ

XVIII-XIX yüzyılların ünlü şairleri, halkın hayal gücünün yaratıcılığıyla bağlantılıydı. Bu etkiler şairlerin destansı eserlerine de açıkça yansır. Aslında bu dönemde epik eserler yaratan şairler, eserlerinin ana konularına, folklor olay örgüsüne, materyallere kayıtsız kalamadılar ve bunları kendi sade şiirleriyle yeniden yaratmak istediler. Karakalpak edebiyatının kendisi gibi önde gelen şairlerinden biri de 18. yüzyılda kendine ait bazı tarihi miras bırakmış bir şair olan Jiyeñ Jirao' Amanlyq uly bolyp tabylady'dir. Jiyeñ jyrao' muhtemelen 1730-1784 yıllarında yaşamıştır. Milletimizin üzgün okurları onların gözlerini gördü, üzüldü, gözyaşlarına boğuldu. O. Kajurov, Q. Ayyymbetov, S. Maolenov, Sh. Khojaniyazov, Jiyeñ Jirao'nun hayatı ve yaratıcılığı hakkında bilgiler vermiş, ünlü bilim adamı N. Daokaraev ise Temmuz 1946'da tezinde

ve diğer yayınlarında bundan bahsetmiştir.

Edebiyatçı K. Mambetovty'nin eserlerinde Jiyyen Jirao'd'un yaratıcılığı hakkında pek çok bilgi verilmiş, Artyq Karimov'un tez çalışması sonucu "Jiyyen Jirao'd'un hayatı hem yaratıcıdır" (Karakalpakstan, Nökis) - 1963j) atly monografik jumysyn kitap qylyp Shygardy. Ilimpaz, bu videoda Jiyyen Jirao'nun hayatı hakkında geniş bir bilgi vermenin yanı sıra yaratıcılığının bir analizini de verdi.

İlmpaz A. Karimovty'nin "18. yüzyıl Karakalpak edebiyatının en önemli şiiiri Jiyyen jirao" kitabı. Yazar Jiyyen Jirao'ga'yı tanıyoruz ve eserleri bugüne kadar korunan şiiirlerini dinlemeyi seviyoruz. Monografisinin başında "Karakalpak edebiyatı tarihinin son günlerindeki sayfası Jiyyen Jirao'dan başlayarak değişti" dedi¹. Aslında bundan önce edebiyatı olmayan tek halk olan Aoyz'da iki tür folklorik eser iki halk arasında yayılmıştı.

A. Karimovty'nin monografisinde Jiyyen Jyrao'nun yaratıcılığı iki bölüme ayrılmıştır ve ilki şairin Janadarya vadilerinde yazdığı şiiirlerdir. Bunlar arasında "Ully tao", "İlag'ym", "Khosh bolynyn slar", "Ay gigitler gigitler", "Jüregimde dagym köp", "Körgende bolar keo'lim hosh" şiiirleri yer aldı. Jazhgan, Harezme vardıktan sonra "Posqan el", "Ber tyuemdi", "Khan kasynda törerer", "Ha khanmyz, khanmyz" şiiirlerini seslendirdi.

K. Mambetovty'nin "Ayyemgi Karakalpak edebiyaty" ("Karakalpakstan Bassy" 1976) kitabında Jiyyen Jyrao, eserinin iki bölüme ayrıldığını yazdı. Jiyyen Jirao'nun eserlerini iki dönemde incelemenin temel amacı, eserlerinin kronolojik sırasını korumaktır. Rdy'nin ösio' jolyn korsetio' bolyp'i anlatılmaktadır. 18.-19. yüzyılların başlarında yaratılan

1 A. Karimov, Jiyyen Jyrao'dy'nin hayatı hem yaratıcı; Karakalpakstan'dan devlet bursu, Nökis-1963j

GÖNÜL SESLERİ

destansı şiirlerde güzellikle kötülük, adaletle adaletsizlik arasındaki mücadelelerin konusu zengin bir şekilde işlenmiş bir motiftir. Jiyen Jirao'nun eserlerinde bu motif, resimde insanların ağır yaşamını, onların ezici üzüntülerini tasvir etmek için kullanılmıştır. Mutlu mesut yaşadığı şarkı neredeyse yoktu, sadece ağır karnı üslubuyla söylerdi ve Ermeni olduğunu söylerdi. Örneğin: “Көргенде болар кеўлим хош” şarkıda var

«Киндик қаным тамған жерлер,

Әрманда сеннен айырылдым...», деп келтиреді.

Ямаса

Әрман менен қысылып,

Кетер болдым елимнен...

Ne kadar zor olursa olsun uygulanan adaletsiz politika, halkın adaletsizliği, halkın başına gelen ağır bahtsızlıklar halkı ağlatmıştır. Jiyen Jirao'dun büyük ölçekli dramalarından “Posqan el” ve “Ully tao” yayınlandı. Bu iki eser, iki bölgedeki tarihi olaylar bağlamında Jiyen Jyrao' tarafından yaratılmış ve gelecek nesillere miras bırakmıştır.

Jiyen Jirao'nun “Posqan el” şiiri, Janadarya'dan Amiodarya'ya, yani Harezmi'e kadar Karakalpakların bir tablosudur. Şiirde Karakalpak halkının çektiği acılar, halkın sıkıntıları, 18. yüzyılın ortalarında çiftçilerin sıkıntıları ve o'aqyyas köyünde mutlu bir şekilde yaşayan köylülerin üzüntüleri anlatılmaktadır. “Posqan el” heykeli dalga şeklinde bir bolip, boyutlar, ырығағ, ev gibi gyraolar şeklinde inşa edilmiştir. Jiyen Jirao'dan bize kadar gelen kaşıkların neredeyse diken şeklinde oyulmuş olduğu ve bu nedenle kişinin büyük bir çekiç kullanabileceği söyleniyor. Al'ın “Posqan el” ve “Ully tao” adlı eserleri şiir sayılır.

İlimpaz A. Karimov “Edebiyat Teorisinin Şiirinin Gereksinimi” adlı monografisinde Jiyen'in "Posqan el" adlı eserini karşılaştırıyor.² Oyunda belirli bir olay örgüsü, buna katılan karakterlerin çalışma duyguları,

GÖNÜL SESLERİ

davranışları, birbirleriyle etkileşimleri vardır. A. Kerimov, “Posqan el” eserine şiir demekle “şiir” demekle yetinilmediğini, derslerde “şiir” olarak verilen fıkraya da katıldığımızı ifade etti. A. Pirnazarov'un Temmuz 1993'te yayınlanan “Jiyen Ham Omar Shayyrlar'ın Yaratıcı Eserleri” adlı monografisinde şu düşünceler dile getiriliyordu: “Profesör S. Akhmetov'un “Destanı” (Farsça kelime), ülkenin şiirinde destansı bir eserdir. “Dep destan”, “Edebiyat Araştırmaları Sözlüğü”nde "destan-liro-epik türü, Özbek klasik şiirinde manzum hikâye, halk şiirinde manzumensur hikâye türlerinden biri" olarak tanımlanıyor. Bana göre Jiyen Jirao'nun 2006 yılındaki destansı performansı "Posqan el", destanla ilgili soruları tam olarak yanıtlıyor ve hikayenin kendisi de “destan” olarak adlandırılıyor. Kitabın ilerleyen sayfalarında buna “Posqan el” adı veriliyor. “Posqan el” adlı oyunu bir “destan” olarak gördüğünü söyleyebiliriz.³ Bunun nedeni, Karakalpak edebiyatında ilk çağlardan itibaren folklorik eserlerde “destan” tabirinin kullanılması, daha sonraki dönemlerde ise “şiir” tabirinin kullanılmasıdır. S. Akhmetov, J. Esenov, K. Jarimbetov, “Rusça-Karakalpaksh Edebiyat Terimleri Açıklayıcı Sözlüğü” (Bilim, Baspasy, 1994) kitabında “Örneğin, Yunan edebiyatında büyük kahramanlara, tanrılara ve tanrıçalara denir” Ülkemizde Türk halklarının edebiyatında kahramanlara ilişkin “destanlar” terimi, destanlar ve diğer tutku eserleri bu gibi kavramlardan doğmuştur. Aslında her iki destan da birbirine benzer, her ne kadar destanlar nesir benzeri anlatımlar içerse de ikisi de esas itibariyle kaşık penenden ibarettir. Yine de bu şiiri bir epik şiir olarak değerlendirmekte fayda var ve 19. yüzyıl edebiyatının en önemli şairi olarak anılan Berdaq hocamız tarafından "Berdak'ın Destansı Şiirleri" olarak da adlandırılıyor. Tabii ki hayır.

2 A. Kerimov. Jiyen Zhirav'ın hayatı ve çalışmaları; Karakalpakstan Devlet Yayınevi, Nokis-1963

3 A. Pirnazarov. Yeğen ve Omar Shayir'in düzenleme becerileri. Nokis "Bilim" yayınevi, 1993

GÖNÜL SESLERİ

Edebiyatımızdan bahsedecek olursak, ne kadar çok destanımız 18. yüzyılda yaratılmış, halk arasında Jiyen jirao' ismiyle anılmış ve günümüze kadar gelmiş Bergen hem tarihi hem de destansı eserlerdir. Karakalpak folklorunun folkloruna benzer.

REFERANSLAR:

1. K. Mambetov "Ayyemgi Karakalpak edebiyatı" Nökis "Karakalpakstan" yayını, 1976
2. K. Mâmbetov "Erken Dönem Karakalpak Edebiyatı" Nökis "Bilim" Yayınevi, 1992
3. A. Kerimov. Jiyen Jyrao'dy'nin hayatı hem yaratıcı; "Karakalpakstan" yayını, Nökis-1963j
4. A. Pirnazarov. Jiyen ve Omar Shayyrdy'nin yaratıcı çalışmaları. Nökis "Bilgi" yayınevi, 1993

ALDONGAROVA SHAMSHIRAK

1998 yılında Karakalpakistan Cumhuriyeti'nde doğdu. Okuldan beri yerel, ulusal gazetelerdeki yazılarıyla başlıyor, an aktif gençlerden biridir. Karakalpak Devlet Üniversitesi Lisans ve yüksek lisans düzeyinde Kazakça eğitimi aldı. Halen UzFA, Karakalpakistan Bölümü, Karakalpak Beşeri Bilimler Bilimsel araştırma enstitüsü doktora öğrencisi.

J. MURATBAEV'İN "ŞINAR" ÖYKÜSÜNÜN İÇERİĞİ, ÖZELLİKLERİ

Soyut: Makalede Karakalpak halk yazarı Jubatkan Muratbaev'in hayatı ve Yazarın "Şinar" adlı öyküsünün türü ve kendine has özellikleri ele alınarak eseri hakkında detaylı bilgi verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: J. Muratbaev, Saparata, Karima, Dilmurod ve Shinar'ın hayatı ve çalışmaları, görseller

İnsanlık var olduğu sürece hayat çeşitli macera ve olaylarla devam etmektedir. Hayatta herkesin kendi hikayesi vardır. Hikaye nedir? "Hikaye, bir veya daha fazla birleşik olayın kısa bir şekilde yeniden anlatılmasıdır. 7-8 sayfayı geçmemeli ama yüz sayfayı aşan hikayeler de var, hikayeye tek kelime eklemek veya çıkarmak mümkün değil. Bir hikaye, bir hikayeyi tek bir kişiye anlatmak için yaratılır, böylece olay örgüsü ve kompozisyon birleştirilir ve yoğunlaştırılır" (1,194). Tanınmış kişiler, ünlü edebiyat eleştirmenleri edebiyata, kendi seçtikleri yöne, kendilerine özgü, tekrarlanamaz bir tarzla, el yazılarıyla gelirler.

Ünlü yazar, Karakalpakistan Cumhuriyeti'ne hizmet etmiş kültür hizmetçisi, veteriner bilimleri adayı, yazarlar birliği üyesi Jubatkan

GÖNÜL SESLERİ

Muratbaev de 1980'li yıllarda Karakalpak edebiyatına "Jesir" (1980), "Bakht yolu" ile katkıda bulunmuştur. " (1981), "Tan' kapağı" (1983)

Düzyazı türündeki koleksiyonlar, daha sonra 1990'larda, "Digiriq" (1990), "Shejire's Shibigi" (1991), "Aytalmi Kedi" (1992), "Aqquga Okh Darimayi" (1993) gibi öyküler, öykü ve romanlara katkıda bulundu. (2, 139) Yazarın herhangi bir eserine baktığımızda kendine has tema ve özelliklerinin oldukça üst düzeyde yazıldığını görebiliriz. Hikâyelerinde her karakterin dış görünüşüne ve iş görünümüne dikkat eder. Bu kesinlikle okuyucunun ilgisini daha da artıracaktır. Hikâyelerinde karakterlerin gerçek yaşam deneyimlerinden, kaygılarına, sevinçlerinden, duygularına kadar her ayrıntıya dikkat ederler.

Anlatmak istediğimiz hikaye hayatta da gerçekleşebilir vakalardan biri. Hikaye çok güzel başlıyor. "Akşam. Batıdan gelen koyu mavi bir bulut gökyüzünü kapladı. Bulutlar toplanıp gün batımına yaklaşıldığında kar yağdı" (3, 54). Burada doğa ananın hoş bir atmosferi bu şekilde yakalanmış, sanki okuyucunun oturup dinlenmesi ve hikayenin devamını okuması için bir ortam yaratılmış gibi. Pek çok yaratıcı insan için huzurun yanı sıra doğa ananın sessiz havasının da yaratımlarına kanat verdiğini düşünüyorum. Hikaye, sıradan bir köyde kolektif çiftlik koyunlarıyla ilgilenen çoban yaşlı Sapar'ın sırt ağrısından kal-kıp yaz tatilinde babasına yardım etmek için gelen kızı Karima'nın koyunları beslemesini beklemeye hazırlanmasıyla devam ediyor. ve onun meradan dönmesini bekle.

Yaşlı adam, ölen kızı için endişelenip onu aramaya giderken, gelini Alima'nın koyunları güttüğünü gören çoban, korkuya kapılır. Ancak gelin müjdeli bir haberle gelir. Kızı kibritini buldu ve hapishaneye gitti. Yani yakın zamana kadar Karakalpak ve Kazak halklarının kaçma düşüncesiyle aile kurma geleneği vardı. Ancak günümüzde bu tür durumlar kızın ve her iki tarafın ebeveynlerinin rızasıyla gerçekleşmektedir.

GÖNÜL SESLERİ

Böylece mutluluğu bulan Karima, şehri gören, öğrencilik döneminden ayrılan ve ustabaşı olarak köyüne dönen Dilmurod ile mutlu bir evliliğe başlar. Bir süre sonra tatlı küçük bir kızları olacak. Kayınpederi bebeğe "Şinar" adını verir. Ne de olsa bu sevincin "Beşik Düğünü" töreniyle anılması gerekir!

"Çarşamba sabahı, Dilmurod'un Mirtyk adlı sığırları kesen babası Mambet, büyük, kırmızı yüzlü bir koyunu kesti ve kazanı çalıştırdı. Komşuların çocukları gelmiş, fırına ekmek koymuşlar, güveç pişirmişler, büyüklerin oturduğu odaya sofraya kurmuşlar" (3, 59).

Bu satırları okuyan kişi düğün töreninden, içindeki heyecandan emindir gözünün önünde hazırlık yapması doğaldır. Dostluk ve iyiliğin birleştiği milletimizde, bir kişi herkes içindir, herkes bir kişi içindir, sevinçte de, kederde de daima bir aradadırlar. Yazar bu duyguları kolaylıkla, sanki halkımızın kanında bozulan bu gelenek, insan var olduğu sürece devam edecekmiş gibi anlatır.

Düğünden önce Dilmurod'u ziyaret eden ve çocuğunu gezdiren güzel bir kadın da bu eve gelerek misafirlerle oturdu. Düğünden sonra tüm olup biteni sabırla anlattı (bakın, kendisini aldatan erkek arkadaşının beşik düğününe geldi ve hiç ses çıkarmadan düğünün bitmesini bekledi) ve hiçbir kötü rüyada görmedi. Çocuğunu sadece büyükannesine ve babasına göstermek için getirdiğini söylüyor. Durumu duyan kocası Dilmurod evinden ayrılır, eşi Karima da babasının evine gider, aniden ortaya çıkan Darigül ölür, yaşlı adam ve yaşlı kadın gelinini getiren torunu Tahir'in yanında kalır. Böyle bir durum sıklıkla hayatta meydana gelir.

Bir süre sonra işe giden Karima, ailesinde bulamadığı mutluluğu işte buldu. "Markaozak" devlet çiftliğinin genç çobanlarından oluşan bir tugayı yönetti ve tüm gençlere rol model oldu. Ofisinde yanında çalışan tamirci Elmurad ile evlenir. Şinar'ın bir oğlu daha olacak. Şef Karima,

GÖNÜL SESLERİ

Semerkant'ta yapılacak toplantıya tüm çobanlar için bir bilet olacak. Kocasıyla görüştükten sonra kızı Şınar'ı dedesinin evine bırakır. Nukus'a gelip evine doğru yola çıkan Karima'nın önünde araba bir kişiye çarpar. Bu adam Kerime'nin kocası ve Şınar'ın babasıydı. Yoldan geçenlerden biri, "Bu çocuk son zamanlarda çok içki içiyordu, işsizdi, sokaklarda dolaşıyordu, kaza yapacaktı" sözlerini duydu. Annesiyle birlikte koşarak gelen Şınar, "Baba, baba biz buradayız" dedi. "Ayağa kalk" diyene kadar babasının cesedine sarıldı.

Yazarın bu hikayede anlatmak istediği elbette bunların hepsi gerçek hayattaki olaylar. Ancak böyle bir durumda kişinin nasıl davrandığı ve durumu rasyonel olarak nasıl çözebileceği sırasıyla anlatılacaktır. Çocuğun yetiştirilmesinde kaybolan Dilmurod'un anne ve babası, bir ailesi olduğunu bilerek çocuğunu kanına katmaya çalışan Damegül, ihanetin acısına dayanamayan Karima, doğumunu kaybeden Şınar Baba bilinci yerine geldiğinde... acı çekiyor. Ama en üzücü olan ise Şınar ve Tahir'in hayatıdır. İkisi de babalarının sıcaklığını göremiyor. Birlikte bile yaşayamıyorlardı. Yazar hikayeyi bu şekilde bitiriyor. Herkes kendi dersini alıyor ve kahramanların gelecekteki yaşamlarının nasıl olacağını hayal ediyor. Elbette bu yazarın kendi tarzıdır. Hikayeye tekrar devam edip, onlara mutlu bir yaşam tarzı gösterebilir veya onları mutsuz edebilir.

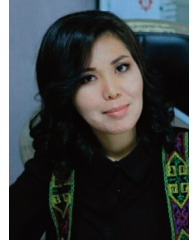
Bu bir yazar için en zor şeydir. Hikayenin devamını okuyucuya bırakmak en doğrusu. Mesela bu hikayeyi okurken çocuklara üzülüyorum ama durum her zaman aynı olmuyor. Ayın on beş günü karanlık, on beş günü aydınlıktır. Hiçbir kahraman için mutlu bir hayat henüz gelmedi.

Kısacası J. Muratbaev bu hikayede hayatta meydana gelebilecek her durumdan bahsediyor, insanların ruh hali ile doğa ananın gizemli olaylarını eşi benzeri görülmemiş bir düzeyde birbirine bağlıyor. Bu hikayeye daha da taze bir ton verir.

REFERANSLAR:

1. K. Mambetov "Edebiyat Teorisi", Nokis, "Bilim" yayını-1995
2. Karakalpakstan Cumhuriyeti Yazarları (Bibliyografik bilgiler). – Taşkent, EXTREMUM BASIN, 2011
3. J.Muratbaev "Şinar" (anlatı ve kısa öykü koleksiyonu), "Karakalpakistan" baskı-1989

MÜSLİMA MAMBETNİYAZOVA

Özbekistan Cumhuriyeti Bilimler Akademisi Karakalpak Beşeri Bilimler Karakalpak Bilimsel Araştırma Enstitüsü doktora öğrencisi. Uzmanlık Alanı Edebiyattır. 1994 yılında Karakalpakstan Cumhuriyeti'nin Kegeili ilçesinde doğdu. Toplumda yeri olan aktif kadınlardır. Gazetecilik alanında lisans ve yüksek lisans derecesine sahiptir. Bugün bilimin yanı sıra "Jaslar-TV" ve "Nukus-FM" radyo kanallarında gazeteci olarak çalışmaktadır. Muslima Mambetniyazova'nun çok sayıda bilimsel ve yaratıcı eseri uluslararası ve yerel gazete, dergi ve kitaplarda yayınlandı. Yazarlığı altında 2013 yılında "Cepten Shöje" ve 2016 yılında "Gururlu domates" olmak üzere iki kısa öykü koleksiyonu yayınlandı.

GÜNCEL BLACKPİNK ÇOCUK EDEBİYATI YAYINLARI: BAŞARILAR VE DEZAVANTAJLAR

Çocuk edebiyatının düzyazı yönü çocuklar için yazılan düzyazı eserleri içermektedir. Bu doğrultuda eserler çocukların yaşı, ilgi alanları ve bilgi düzeyi dikkate alınarak yazılmaktadır. Çocuk edebiyatı eserleri arasında öykü, kısa roman, masal, öykü ve roman yer almaktadır. Bu gereklilik dünya çocuk edebiyatının en önemli yönlerinden biridir.

Çocuklara yönelik yazılan eserler her milletin milli edebiyatında önemli bir yer tutar. Karakalpak edebiyatında çocuk edebiyatı da büyük önem taşıyan branşlardan biridir. Ortaya çıkışı her şeyden önce insanın sözlü yaratıcılığıyla başlar. 100 ciltten fazla halk mirasına sahip olan Karakalpak folklorunda çocuklara yönelik masallar, destanlar, şiirler, atasözleri ve sözler yer almaktadır, bu da Karakalpak çocuk folklorunun çok

eski çağlardan beri var olan bir ağ olduğunu göstermektedir. Buradan milletimizde çocuk edebiyatına olan ilginin ilk çağlardan beri çok yüksek olduğunu ve çocuk eğitiminde önemli bir rol oynadığını bilebiliriz. Yani çocuk edebiyatı bir eğitim aracı olarak büyük bir görevi yerine getirmiştir.

Karakalpak çocuk edebiyatının yeni bir dönemde ortaya çıkışı ve gelişmesi milli basınımızın ortaya çıkışıyla bağlantılıdır. Çünkü çocuklara ithaf edilen ilk eserler gazetelerde yayınlanmıştır. Bunun sonucunda Karakalpak yazılı edebiyatı kuruldu. Bu dönemlerde S. Majitov, N. Dao'karaev, J. Aymurzaev, A. Shamuratov, S. Nurymbetov gibi sanatçılar çocukların hayatını konu alan, onların duygularını yansıtan eserler yazmış ve gazetede yayınlanmıştır. Bu sanatçılar sadece çocuk edebiyatının nesir yönü olmakla kalmamış, aynı zamanda Karaqlpok nesirinin de kurucuları olmuşlardır. 20. Yüzyılın ikinci yarısında T. Jumamuratov, A. Bekimbetov, T. Seytjanov, M. Seytniyazov, Kh. Sarov'un yanı sıra O' Khojaniyazov, J. Dilmuratov, K. Ernazarov, T. Jumabaev, A. Sultanov, M. Nyzanov çocuklar için ilginç eserler yaratmaya devam etti.

Mevcut edebi süreçte düz yazı yönünü de içeren Karakalpak çocuk edebiyatını incelerken, bağımsızlık döneminde birçok yazarımızın bu yönde birçok değerli eser yarattığına tanık oluyoruz. Karakalpak çocuk edebiyatının bağımsızlık yıllarında niteliksel değişimlerle öne çıktığı bilinmektedir. A. Atajanov, K. Allambergenov, Ya. Ajimov, B. Ernazarov, A. Abdiev, J. Oteniyazov gibi yazarlar çocuk düzyazısına yeni bir soluk ve taze bir ruh getirdi. Bu dönemde Karakalpak çocukları yeni fikirler ve yeni konular hakkında yazmaya başladılar. Konunun kapsamı genişledi, renkli görsellerle zenginleşti. Kısaca günümüz Karakalpak çocuk edebiyatının nesir yönü tür, biçim, ideolojik-tematik açıdan yeni bir düzeye yükselmiştir. Bu makaledeki temel amacımız Soğuk Savaş

döneminde Karakalpak çocuk düzyazısında şiirsel beceri konusunu incelemektedir.

Bağımsızlık sayesinde yazarlarımıza özgürce yaratma fırsatı verildi. Sonuçta yeni dönemin ruhunu veren, yeni dönemin insanların yaşamını yansıtan olay ve görüntüler oluşturuldu. Yeni dönem çocuklarının hayatları ve hayalleri çocuk yazarlarının eserlerinde yer almaya başladı ve bu eserler kısa sürede küçük kitapseverlerin gönlünde yer edindi. Örneğin K. Allambergenov'un "Kuşların döndüğü gün" (1991), A. Atajanov'un "Pətpelektey pəlpəllegen dostym-ay" (1994), "Eğilecek misin?" (Jyde jegin kele me?"(1997), "Avcı babamın avı" (2021), Beknazar Ernazarov'un fantastik öyküsü "Bilinmeyen Şehrin Çocukları", "Salaqbaydyn mülkleri" masalı, "Puls İzlagan oğlan(Puls izlegen) bala)", "Mister Bean" fantastik öyküleri yaratıldı, J. Oteniyazov'un "İkki maqtanchaq (Eki maqtanshaq)", "Araldagi akula (Araldagi akula)", "Pelerin laqqa (Sholaq jayyn)", Ya.Ajimov "Aqquslar atao' i", Alysbay Sultanov'un kısa romanı, efsaneleri ve masallarıyla ilgi çekicidir, "Kara kedi ve kara köpek yavrusunun işleri" (Kasha pyshyq ham kara kushikting kylo'alary), "Beshinchi aoul balalary (Besinshi aoyl balalary)", ve diğer yazarlar Hikâye, öykü ve romanlarıyla kitapseverlerin ilgisini çekmeyi başardı.

Karakalpak edebiyatında çocuklara yönelik en çok eser yazan yazarlardan biri olan yazar A. Atajanov, öyküleriyle birkaç neslin yetişmesine büyük katkı sağlamıştır. İlk eserlerini çocuklara adadı ve o dönemde kitapseverlerin sevgisini kazandı. Özellikle 'Avcının Avlanması' adlı öykü ve öyküler cildinde yer alan eserleri, çocukların hayatındaki olayları ilginç ve etkileyici bir şekilde anlatmaktadır. Bu ciltte "Anne Yüreği", "Çocukluğun Begam Çarşısı", "Issık Gürtik", "Öyle Değil" öyküleri ile "Damolişda", "Son Düşen Kar" öyküleri yer alıyor.

Bağımsızlıktan bu yana çocuk edebiyatındaki en büyük ilerlemelerden biri türün büyümesi olmuştur. Çocukların en sevdiği yazar Beknazar

GÖNÜL SESLERİ

Ernazarov'un bu konuda büyük katkısı oldu. Daha önce sahip olmadığımız fantastik olaylardan yola çıkarak fantastik eserler yaratmanın yanı sıra çok sayıda masal, roman ve öykü yazdı. Örneğin "Nabız arayan çocuk", "Bay Fasulye", "Salogvoy'un malı", "Bilinmeyen şehrin çocukları", "Ben ve bilinmeyen dünya" masalları büyük katkı olarak kabul ediliyor. Karakalpak çocuklarının nesrine. Özellikle halk destanı "Edige" ve "Jiyrenshe sheshen"den yola çıkarak yazdığı masal "Edige", "Allayar Dusnazarov'un çocukluğu" tarihi şahsiyetlerin çocukluk hayatını anlatan harika eserler arasındadır.

Bağımsızlık yıllarında pek çok yaratıcımızın çocuklar için kısa roman türünde eserler yazdığını da belirtmek gerekir. Çünkü bu türdeki yaratıcılık, yazarlardan büyük beceri gerektiren karmaşık türlerden biridir. Bu türde K. Allambergenov, A. Sultanov ve M. Tao'muratov gibi yaratıcılar içerik açısından zengin kısa öyküler yaratmışlardır. Örneğin K. Allambergenov'un "Köpek Yavrusu ve Çocuk" adlı kısa öyküsünde dünyanın kirlenmesi ve çevre sorunlarının önlenmesi konuları gündeme getirilmekte ve bu bağlamda yazar köpek yavrusu ile çocuğun kaderini paralel bir tanımla ortaya koymaktadır. Yavru köpeğin psikolojik yorumları yazarın dilinde verilmiştir.

Ekoloji sorununu bir sanat eserinde ortaya çıkarmak ve bunun insanın kaderiyle bağlantısını göstermek büyük bir kapsam gerektirir. Bununla birlikte, yaratıcı, kısa roman türünün olanaklarından tam anlamıyla yararlanıyor, arkadaşlıklarını bir köpek yavrusu ve bir çocuk görüntüsünde gösteriyor ve yetişkinlerin çevreye karşı dikkatsiz olduğu ve bunun sonucunda kalpsiz bir durumun ortaya çıktığı gerçeğini büyük bir ustalıkla anlatıyor.

A. Sultanov kısa roman türünün yetenekli yaratıcılarından biridir. Sadece yetişkinlerin değil çocukların da hayatını konu alan romanları var. "Babamı Beyaz Atın Üzerinde Gören Adam" ve "Gri Gömlek" adlı

GÖNÜL SESLERİ

kısa öykülerde karakterlerin hayatlarıyla ilgili olaylar yer alıyor.

Karakalpak çocuk edebiyatı son yıllarda çocukların yaş, pedagojik ve psikolojik yönlerini dikkate alan eserler yaratmaya başlamıştır. Bağımsızlık döneminde çocuk edebiyatını yaratan şair ve yazarların yaratıcılığının daha da arttığını görüyoruz. Bu dönemde yaratılan en iyi eserlerdeki görsellerin dinamiği ve canlılığı açıkça görülmektedir. Karakterlerin portrelerinin çocukların hayatı öğrenmesine ve kabul etmesine uygun bir şekilde oluşturulması da önemlidir. Bu dönemde elde edilen başarıların yanı sıra bir takım eksikliklerden de bahsetmek caizdir.

Bugün çocuk yazarları olarak kalemlerini sallayan, sürekli yaratan yaratıcılarımızın sayısı çok az. Yaratıcıların sunduğu tüm eserlerin talep düzeyinde yazıldığını söylemekten uzağız. Günümüz çocukları ne okumak istiyor? Hayalleri nelerdir? Sorunları nelerdir? Bunlar yaratıcının büyük araştırmasını gerektirir. Çocuklarımızın aklında neler var ve onların hayal güçlerine uygun sanat eserleri var mı? bu soruların cevabını bulmamız gerekiyor. Bu noktada çocuk edebiyatı düzyazısının kendine has özelliklerini vurgulamakta fayda var. Birincisi anlaşılır dil ve üslup, ikincisi yaşa uygun konu ve olay örgüsü, üçüncüsü eğitici değer, dördüncüsü çocukların ilgi alanlarının dikkate alınması ve beşincisi çocuklara yönelik iletişim ve destek. Bu özelliklere sahip her yaratıcı çalışmanın çocukların gözünden kaçmayacağı açıktır.

Günümüz Karakalpak çocuk edebiyatının bu gerekleri tam anlamıyla karşıladığını söyleyemeyiz. Çünkü bu alanda yazılacak pek çok konu ve tür var.

Öncelikle günümüzde edebi süreçte çocuklara yönelik eser üreten sanatçıların çok az olması ve yaratıcı eserlerinin tamamının övgüyü hak etmemesi. İkincisi kitaplar çok az sayıda basılıyor. Yani kitaplar 1000, 2000 nüshadan fazla değildir. Bu da sadece 1000, 2000 çocuğun bu kitapları okuyacağı anlamına geliyor. Üçüncüsü, okul öncesi çağıdaki, erkek

GÖNÜL SESLERİ

okul çağındaki ve lise çağındaki çocuklar için özel çalışmaların yapılması üzücü. Günümüz çocukları yaşlarına ve ilgi alanlarına uygun kitap bulma ve okuma konusunda biraz zorluk yaşıyor gibi görünüyor. Yukarıda belirtilen konuların günümüzün acil sorunlarından biri olduğuna inanıyoruz. Çünkü çocuk edebiyatının düzyazı yönü, çocukların entelektüel ve ruhsal gelişimlerine yardımcı olan, aynı zamanda hayata ilgilerini artıran, hayal güçlerini zenginleştiren en önemli alanlardan biridir.

REFERANSLAR:

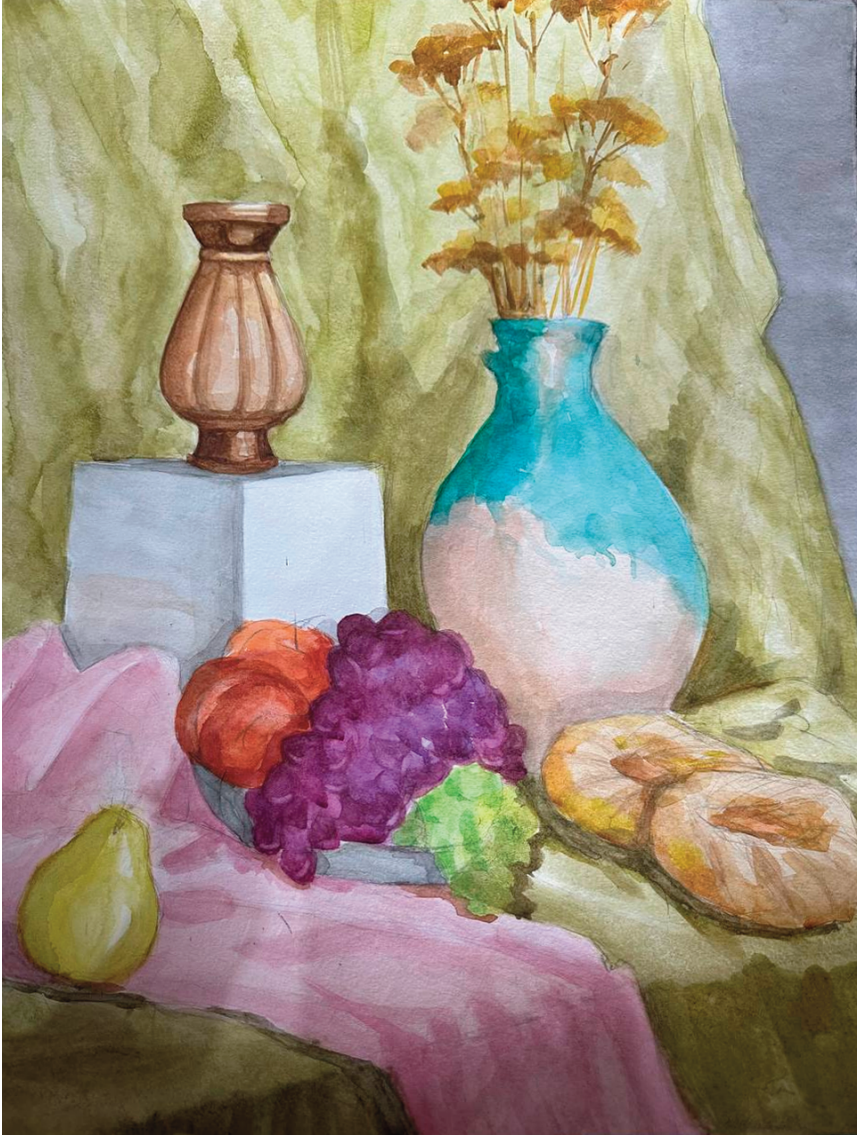
1. Ahmetov S. Kısa edebi terimler sözlüğü, N.: Karakalpakistan, 1972
2. Allambergenov K. Küçük bir çocuk // Kuşların döndüğü gün: bir hikaye, hikayeler ve kısa romanlar. - T.: Ziya yayını, 2020
3. Sultanov A. Besinshi aoyl balalary, N.: Karakalpakustan, 1995
4. Sultanov A. "Babam Hakkında Öğrenciler" - N.: Karakalpakustan, 2007
5. Sultanov A. "Kara pyshyq penen kara kushik kylo'alary" - N.: Karakalpakustan, 2009
6. Karakalpak çocuk edebiyatı antolojileri. -N.: Karakalpakistan 2018.
7. Ernazarov B. "Salakbeydin'in Özellikleri" - N.: "Karakalpakistan" 2016.
8. Ernazarov B. "Darbe izlegen bala" - N.: "Karakalpakistan" 2017.
9. Ernazarov B. "Gezginler" - N.: "Karakalpakistan" 2019.
10. Ernazarov B. "Bay Bin" - T.: "Ziya Nashr" 2020.

TURAYEVA FERANGİZ

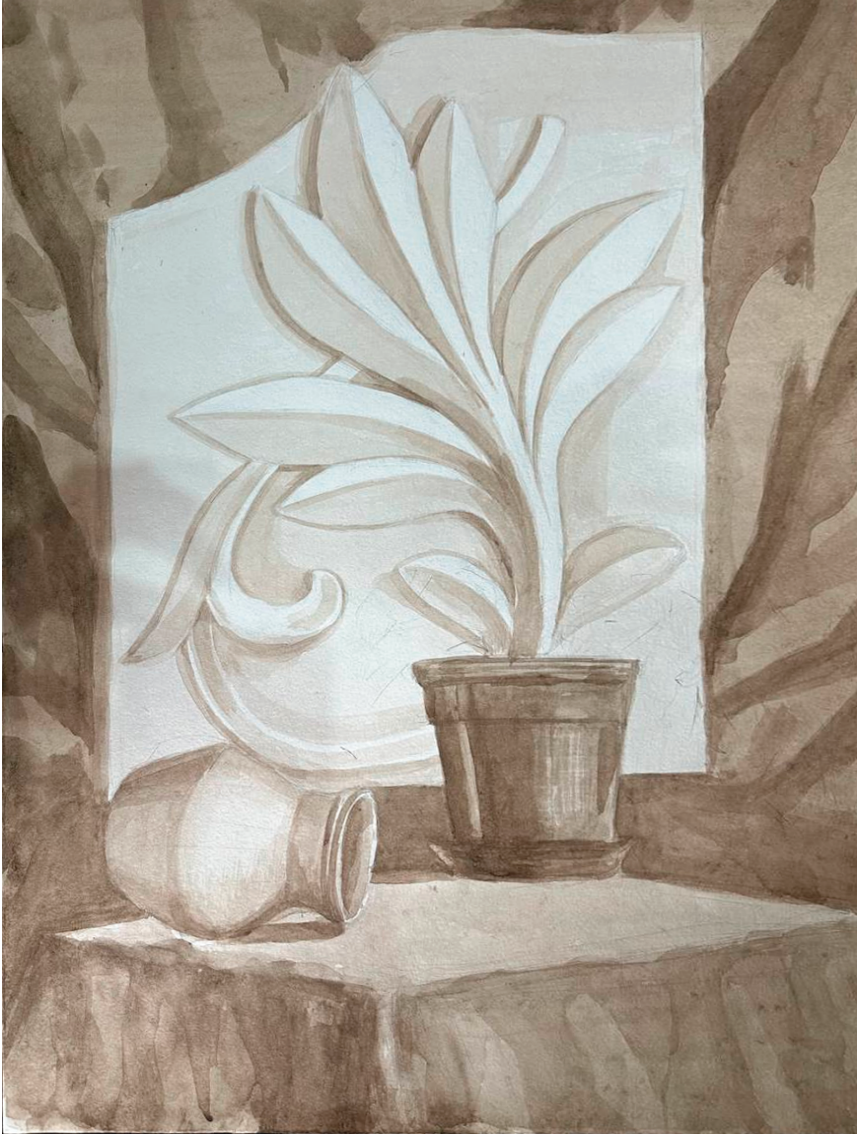

Kamoliddin Behzod'un adını taşıyan Taşkent Devlet Ulusal Sanat ve Tasarım Enstitüsü 2. sınıf öğrencisi. 2006 yılında Buhara bölgesinin Buhara şehrinde doğdu. 2023 yılında 307 numaralı devlet okulundan mükemmel notlarla mezun oldu. Turayeva Ferangiz, eğitim kariyeri boyunca birçok başarıya imza attı. Özellikle 2024 yılı Rektör bursuna layık görüldü. Turayeva Ferangiz, meraklılığı, örnek karakteri ve mükemmel çalışmalarıyla yaşlıları arasında özel bir yere sahip olan aktif gençlerden biridir. İngilizce, Rusça ve Tacikçe dillerini akıcı olarak konuşabilmektedir. Ferazy'nin hobileri kitap okumak, yeni yaratımlar yapmak, farklı modeller yaratmak, çizim yapmak ve yeni bilimler öğrenmektir. Gelecek hayali mesleğini mükemmel bir şekilde öğrenmek ve olgun bir uzman olmaktır.

GÖNÜL SESLERİ

GÖNÜL SESLERİ

GÖNÜL SESLERİ

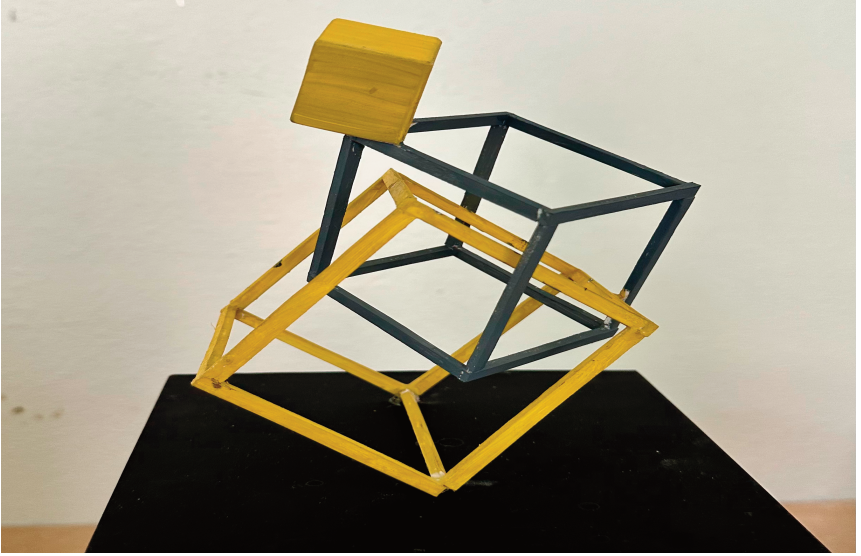
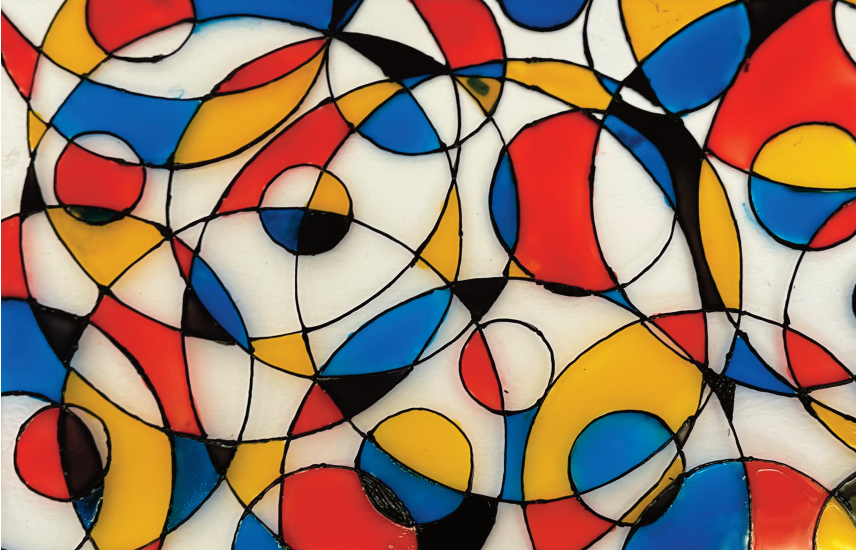
GÖNÜL SESLERİ

GÖNÜL SESLERİ

GÖNÜL SESLERİ

ANVAROVA MAHLİYO

Taşkent Uluslararası Kimya Üniversitesi öğrencisi. 18 Temmuz 1987'de Taşkent'te doğdu. Halen Taşkent şehrinin Chilonzor ilçesinde 23 numaralı devlet okul öncesi eğitim kuruluşunda öğretmen olarak çalışmaktadır. Anvarova Mahliyo mesleğine gönül vermiş, toplumda kendine yer edinmiş aktif kadınlardan biridir. Gelecekteki hayali okul öncesi eğitim alanında olgun bir uzman olmaktadır.

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARA OYUNLAR YOLUYLA ÖĞRETİM

Soyut: Bu makale, oyunu okul öncesi eğitime dahil etmenin önemini ve oyun temelli öğrenmenin küçük çocukların bilişsel, sosyal ve duygusal gelişimini nasıl artırabileceğini araştırıyor.

Anahtar Kelimeler: Okul öncesi eğitim, oyun yoluyla öğrenme, çocuk gelişimi, eğitsel oyunlar, erken çocukluk eğitimi

Giriş

Erken çocukluk eğitiminde okul öncesi yıllar çocuğun gelişiminin şekillenmesinde çok önemli bir rol oynar. Okul öncesi çocuklara oyun yoluyla eğitim vermek, eğitim içeriğini sunmanın etkili bir yolu olarak ortaya çıkmıştır. Çocuklar eğlence için tasarlanmış aktivitelere katıldıkça, aynı zamanda genel gelişimlerine fayda sağlayacak önemli beceriler de kazanırlar.

Oyunlar okul öncesi dönemde güçlü bir araçtır ve öğrenmeyi etkileşimli ve eğlenceli hale getirir. Çocukları kendi hızlarında keşfetmeye, denemeye ve öğrenmeye teşvik ederler. Problem çözme, hafıza ve eleştirel düşünme gibi bilişsel beceriler oyun yoluyla doğal olarak geliştirilir.

Sosyal açıdan oyunlar takım çalışmasını ve iletişimi teşvik eder, çocuklara paylaşmayı, işbirliği yapmayı ve başkalarının fikirlerine saygı duymayı öğretir. Duygusal olarak oyuna katılmak, çocukların sırayı almayı ve kazanç ve kayıplarla zarif bir şekilde başa çıkmayı öğrenmeleri nedeniyle özgüven ve dayanıklılık geliştirmelerine yardımcı olur. Ayrıca masa oyunları, rol yapma oyunları ve açık hava oyunları gibi farklı oyun türleri, çocuğun gelişiminin tüm yönlerini sağlamak için farklı eğitim hedeflerine uyarlanabilir.

Kişisel olarak okul öncesi eğitim alanında çalışan biri olarak çocukların oyun yoluyla geliştirilmesi gerektiğine inanıyorum. Oyun yoluyla öğretim yaparken çocukların eğitim sürecine ilgisi artıyor, çünkü birçok araştırmam ve uygulamam sonucunda buna ikna oldum.

Çocuk dünyası çok ilginç bir dünya, sadece parlak oyunlarla zenginleştirilmeli. Çocukları oyunlarla eğittikçe hafızaları gelişir, ince ve büyük motor becerileri gelişir. Örneğin aktif oyunlar sayesinde çocukların fiziksel gelişimi artar, çabukluk, el becerisi, dayanıklılık gibi fiziksel özellikler oluşur. Çocuklar yaratıcı oyunlar aracılığıyla oyunculuk becerilerini geliştirir, kelime dağarcığını geliştirir ve bağımsız olarak masallar sahnelerler. Didaktik oyunlarda ise çocukların zihni, hatırlama

yeteneği, dünya görüşü ve sezgileri gelişir. Eğitsel oyunlar sayesinde çocukların çevrelerindeki dünyayı tanımaya olan ilgisi artar, algıları, küçük ve büyük motor becerileri gelişir. Genel olarak çocuk psikolojisini inceleyerek çocukların oyun yoluyla daha fazla bilgi edindiğini ve daha kolay geliştiğini öğrendim. Bir pedagog olarak çocukları ağaçlara benzetiyorum çünkü onlar bize filiz olarak geliyorlar ve onlara verdiğimiz eğitim sonucunda güçlü bir ağaca dönüşüyorlar.

Özet

Oyunların okul öncesi eğitime dahil edilmesi sadece eğlenceli bir aktivite değil aynı zamanda etkili öğrenmenin de önemli bir unsurudur. İlgi çekici etkinlikler aracılığıyla çocuklar, gelecekteki akademik başarının temelini oluşturan hayati bilişsel, sosyal ve duygusal becerileri geliştirir. Eğitimciler ve ebeveynler oyun oynayarak öğrenmenin muazzam faydalarını fark ettikçe, yaşam boyu öğrenme sevgisini beslemek için oyunları eğitim stratejilerine entegre etmek bir zorunluluk haline geliyor.

Mahliyo Anvarova'nın yaratıcı çalışmaları:

GÖNÜL SESLERİ

GÖNÜL SESLERİ

GÖNÜL SESLERİ

AKHMEDOVA FİRUZA

Buhara Devlet Üniversitesi Yabancı Diller Fakültesi öğrencisi. 2005 yılında Buhara bölgesinin Buhara şehrinde doğdu. 2023 yılında Buhara şehrinin 1 numaralı okulundan mükemmel notlarla mezun oldu. Firuza eğitim alanında birçok başarıya imza attı. Faaliyetleri sadece eğitim alanında değil kültür alanında da devam etmektedir. Buhara'da düzenlenen Uluslararası Altın ve Mücevher Festivali'nde aktif gençlik saflarında yabancı misafirlere için gönüllü oldu. Rusça, İngilizce ve Tacikçe gibi yabancı dil bilgisi ona dünyayı keşfetmesi için büyük fırsatlar veriyor. Hobileri okumak, daha fazla dil öğrenmek ve seyahat etmektir. Aynı zamanda çeviriyle de ilgilenmektedir ve birçok İngilizce öyküyü Özbekçeye çevirmiştir.

MAGİLERİN HEDİYESİ

(İngilizceden çevrildi)

O. Henry

Bir dolar seksen yedi sent. Hepsi bu kadardı. Ve altmış senti peniydi. Bakkal, sebze ve kasabı tek tek buldozerle ezerek biriktirilen peniler, bu kadar yakın bir alışverişin ima ettiği cimriliğin sessiz suçlamasıyla yanıklarımız yanınca kadar. Della üç kez saydı. Bir dolar seksen yedi sent. Ve ertesi gün Noel olacaktı.

Açıkçası, eski püskü küçük kanepeye uzanıp ulumaktan başka yapılacak bir şey yoktu. Della da öyle yaptı. Bu da hayatın hıçkırıklardan, hıçkırıklardan ve gülümsemelerden oluştuğu, hıçkırıkların baskın olduğu ahlaki düşünceyi harekete geçiriyor.

Evin hanımı ilk aşamadan ikinci aşamaya doğru yavaş yavaş gerilerken,

GÖNÜL SESLERİ

eve bir göz atın. Haftada 8 dolara mobilyalı bir daire. Tam olarak tarif edilemeyecek kadar kötü değildi ama dilenci çetesini gözetleyen o kelime kesinlikle vardı.

Aşağıdaki antrede, içine hiçbir mektubun giremeyeceği bir mektup kutusu ve hiçbir ölümlü parmağın bir yüzük çıkaramayacağı bir elektrik düğmesi vardı. Ayrıca, "Bay James Dillingham Young" adını taşıyan bir kart da bunlara aitti.

"Dillingham", sahibine haftada 30 dolar ödendiği eski bir refah döneminde rüzgara savrulmuştu. Ancak şimdi, gelir 20 dolara düştüğünde, mütevazı ve mütevazı bir D'ye daraltmayı ciddi olarak düşünüyorlardı. Ancak Bay James Dillingham Young eve geldiğinde ve üst katındaki dairesine ulaştığında ona "Jim" denirdi ve size Della olarak tanıtılan Bayan James Dillingham Young tarafından büyük bir sevgiyle kucaklanırdı. Bunların hepsi çok iyiydi.

Della ağlamasını bitirdi ve pudra beziyle yanaklarını temizledi. Pencerenin yanında durdu ve gri bir arka bahçede gri bir çitin üzerinde yürüyen gri bir kediye donuk bir şekilde baktı. Yarın Noel Günü olacaktı ve Jim'e hediye almak için sadece 1,87 doları vardı. Aylardır elinden gelen her kuruşu biriktirmişti ve bu sonuçla karşılaştı. Haftada yirmi dolar pek de fazla bir şey ifade etmiyor. Giderler hesapladığından fazla olmuştu. Her zaman öyledir. Jim'e hediye almak için sadece 1,87 dolar. Onun Jim'i. Onun için güzel bir şey planlamak için çok mutlu saatler harcamıştı. İnce, nadir ve değerli bir şey - Jim'in sahip olma onuruna layık olmaya biraz yakın bir şey.

Odanın pencereleri arasında bir iskele camı vardı. Belki de 8 dolarlık bir dairede bir iskele camı görmüşsünüzdür. Çok zayıf ve çok çevik bir kişi, yansımalarını uzunlamasına şeritler halinde hızlı bir şekilde izleyerek, görünüşü hakkında oldukça doğru bir fikir edinebilir. Della, ince olduğu için, bu sanatta ustalaşmıştı.

GÖNÜL SESLERİ

Birdenbire pencereden döndü ve camın önünde durdu. Gözleri parlak bir şekilde parlıyordu, ancak yüzü yirmi saniye içinde rengini kaybetmişti. Hızla saçlarını aşağı çekti ve tüm uzunluğuyla düşmesine izin verdi.

Şimdi, James Dillingham Young'ların ikisinin de büyük bir gurur duyduğu iki eşyası vardı. Biri, Jim'in babasının ve büyükbabasının olan altın saatiydi. Diğeri de Della'nın saçıydı. Sheba kraliçesi hava boşluğunun karşısındaki dairede yaşasaydı, Della, Majestelerinin mücevherlerini ve hediyelerini değersizleştirmek için saçlarını bir gün kuruması için pencereden sarkıttırdı. Kral Süleyman bodrum katındaki hazineleri yığılmış bir kapıcı olsaydı, Jim her geçişinde saatini çıkarır ve onun kıskançlıktan sakalını yolduğunu görürdü.

Şimdi Della'nın güzel saçları kahverengi suların çağlayanı gibi dalgalanarak ve parlayarak etrafına dökülüyordu. Dizinin altına kadar uzanıyordu ve neredeyse onun için bir giysi gibiydi. Sonra tekrar gergin ve hızlı bir şekilde yaptı. Bir dakika durakladı ve bir iki gözyaşı yıpranmış kırmızı halıya sıçrarken hareketsiz durdu.

Eski kahverengi ceketini giydi; eski kahverengi şapkasını giydi. Eteklerini savurarak ve gözlerinde hala parlak bir ışıltıyla kapıdan dışarı ve merdivenlerden aşağı sokağa doğru uçtu.

Durduğu yerde tabelada şunlar yazıyordu: "Mme. Sofronie. Her Türlü Saç Ürünleri." Bir kat yukarı Della koştu ve kendini topladı, soluk soluğaydı. Madam, iri, çok beyaz, üşümüştü, "Sofronie"ye pek benzemiyordu.

"Saçımı satın alır mısınız?" diye sordu Della.

"Saç satın alıyorum," dedi Madam. "Şapkanı çıkar da bir bakalım." Kahverengi şelale aşağı doğru dalgalandı.

"Yirmi dolar," dedi Madam, deneyimli bir elle kütleyi kaldırarak.

"Çabuk ver bana," dedi Della.

Ah, ve sonraki iki saat pembe kanatlarla geçti. Karıştırılmış metaforu unuttun. Jim'in hediyesi için dükkanları yağmalyordu.

GÖNÜL SESLERİ

Sonunda buldu. Kesinlikle Jim için yapılmıştı ve başka hiç kimse için değil. Hiçbir mağazada buna benzer bir şey yoktu ve hepsini alt üst etmişti. Tasarımı sade ve sade bir platin kolyeydi, değerini yalnızca içeriğiyle ve tüm güzel şeylerin yapması gerektiği gibi gösterişli süslemelerle değil, uygun şekilde ilan ediyordu. Saat'e bile layıktı. Onu gördüğü anda bunun Jim'e ait olması gerektiğini biliyordu. Ona benziyordu. Sessizlik ve değer - bu tanım her ikisi için de geçerliydi. Bunun için ondan yirmi bir dolar aldılar ve 87 sentle aceleyle eve gitti. Saatinde o zincirle Jim herhangi bir şirkette zaman konusunda haklı olarak endişeli olabilirdi. Saat ne kadar görkemli olsa da, bazen zincir yerine kullandığı eski deri kayış nedeniyle gizlice ona bakıyordu.

Della eve vardığında sarhoşluğu biraz olsun yerini ihtiyat ve mantığa bıraktı. Bukle maşalarını çıkardı, gazı yaktı ve cömertliğin sevgiye eklenmesiyle oluşan tahribatı onarmaya koyuldu. Bu her zaman muazzam bir iştir, sevgili dostlar – devasa bir görev.

Kırk dakika içinde başı, onu harika bir şekilde okul kaçamağı yapan bir okul çocuğuna benzeten minik, birbirine yakın buklelerle kaplandı. Aynadaki yansımasına uzun, dikkatli ve eleştirel bir şekilde baktı.

"Jim beni öldürmezse," dedi kendi kendine, "bana ikinci kez bakmadan önce, Coney Island koro kızına benzediğimi söyleyecek. Ama ne yapabiliyordim ki - oh! Bir dolar ve seksen yedi sentle ne yapabiliyordim ki?"

Saat 7'de kahve yapılmıştı ve tava ocağın arkasında sıcaktı ve piz-zolaları pişirmeye hazırdı.

Jim asla geç kalmazdı. Della elindeki anahtarlık zincirini ikiye katladı ve her zaman girdiği kapının yanındaki masanın köşesine oturdu. Sonra ilk kattaki merdivenlerde onun adımlarını duydu ve bir anlığına bembeyaz kesildi. En basit günlük şeyler hakkında küçük, sessiz dualar etme alışkanlığı vardı ve şimdi fısıldayarak: "Lütfen Tanrım, ona hala güzel olduğumu düşündür."

GÖNÜL SESLERİ

Kapı açıldı ve Jim içeri girip kapıyı kapattı. Zayıf ve çok ciddi görünüyordu. Zavallı adam, sadece yirmi iki yaşındaydı - ve bir aileyle yükümlüydü! Yeni bir paltoya ihtiyacı vardı ve eldivensizdi.

Jim kapının içinde durdu, bıldırcın kokusu alan bir çoban gibi kıpırdamadan. Gözleri Della'ya dikilmişti ve Della'nın okuyamadığı bir ifade vardı ve bu onu dehşete düşürdü. Öfke, şaşkınlık, onaylamama, dehşet veya Della'nın hazır olduğu duygulardan hiçbiri değildi. Sadece yüzünde o tuhaf ifadeyle ona sabit bir şekilde baktı.

Della masadan sıyrılıp ona doğru yürüdü.

"Jim, canım," diye bağırdı, "bana öyle bakma. Noel'i sana hediye vermeden geçiremediğim için saçımı kestirdim ve sattım. Tekrar uzayacak - aldırmayacaksın, değil mi? Sadece yapmak zorundaydım. Saçlarım çok hızlı uzuyor. 'Mutlu Noeller!' de Jim ve mutlu olalım. Senin için ne kadar güzel - ne kadar güzel, hoş bir hediye aldığımı bilemezsin."

"Saçımı mı kestirdin?" diye sordu Jim, sanki en zorlu zihinsel çalışmadan sonra bile henüz o apaçık gerçeğe ulaşmamış gibi, zahmetle.

"Kestirip sattın," dedi Della. "Beni de aynı şekilde sevmiyor musun zaten? Saçım olmadan da ben benim, değil mi?"

Jim merakla odanın etrafına baktı.

"Saçlarının gittiğini mi söylüyorsun?" dedi, neredeyse aptalca bir tavırla.

"Aramana gerek yok," dedi Della. "Satıldı, diyorum sana - satıldı ve gitti de. Noel arifesi, oğlum. Bana iyi davran, çünkü senin için gitti. Belki başımdaki saçlar sayılıydı," diye devam etti aniden ciddi bir tatlılıkla, "ama kimse sana olan aşkı sayamazdı. Pirzoları takayım mı, Jim?"

Jim transından hemen uyanmış gibiydi. Della'sını sardı. On saniye boyunca diğer yöndeki önemsiz bir nesneye dikkatli bir incelemeyle bakalım. Haftada sekiz dolar veya yılda bir milyon - ne fark eder? Bir matematikçi veya zeki biri sana yanlış cevabı verirdi. Büyücüler değerli

GÖNÜL SESLERİ

hediyeler getirdiler, ama bu onlardan biri değildi. Bu karanlık iddia daha sonra aydınlatılacak.

Jim paltosunun cebinden bir paket çıkardı ve masanın üzerine fırlattı.

"Hiçbir hata yapma, Dell," dedi, "benim hakkımda. Saç kesimi, tıraş veya şampuanın kız arkadaşımı daha az sevmeme neden olabileceğini düşünmüyorum. Ama o paketi açarsan, ilk başta beni neden bir süre oyaladığını görebilirsin."

Beyaz parmaklar ve çeviklik ipi ve kağıdı yırttı. Ve sonra coşkulu bir sevinç çığlığı; ve sonra, ne yazık ki! Histerik gözyaşlarına ve ağıtlara hızlı bir kadınsı değişim, dairenin efendisinin tüm rahatlatıcı güçlerinin derhal kullanılmasını gerektirdi.

Çünkü orada The Combs yatıyordu - Della'nın uzun süre Broadway penceresinde taptığı tarak seti, yan ve arka. Güzel taraklar, saf kaplumbağa kabuğu, mücevherli kenarları - güzel kaybolmuş saçlarda giyilecek gölge. Bunların pahalı taraklar olduğunu biliyordu ve kalbi, en ufak bir sahip olma umudu olmadan sadece onları arzulamış ve özlemişti. Ve şimdi, onlar onundu, ama o imrenilen süsleri süslemesi gereken saç telleri gitmişti.

Ama onları göğsüne bastırdı ve sonunda donuk gözlerle ve gülümseyerek bakıp "Saçlarım çok hızlı uzuyor, Jim!" diyebildi.

Ve Della küçük, kavrulmuş bir kedi gibi sıçradı ve "Oh, oh!" diye bağırды.

Jim henüz güzel hediyesini görmemişti. Açık avucunda ona hevesle uzattı. Donuk değerli metal, onun parlak ve ateşli ruhunun bir yansımasıyla parlıyor gibiydi.

"Bu bir züppe değil mi, Jim? Onu bulmak için şehrin her yerini aradım. Artık günde yüz kere saate bakman gerekecek. Bana saatini ver. Üzerinde nasıl görüldüğünü görmek istiyorum."

İtaat etmek yerine, Jim kanepeye yığıldı ve ellerini başının arkasına

GÖNÜL SESLERİ

koyup gülümsedi.

"Dell," dedi, "Noel hediyelerimizi kaldırıp bir süre saklayalım. Şu anda kullanmak için fazla güzeller. Taraklarını almak için parayı kazanmak için saati sattım. Ve şimdi pirzoları taktığımı varsayalım."

Bildiğiniz gibi, bilge adamlardı - harika bilge adamlardı - yemlikteki Bebe'ye hediyeler getirenler. Noel hediyeleri verme sanatını onlar icat etti. Bilge oldukları için, hediyeleri şüphesiz bilgeydi, muhtemelen çoğaltılması durumunda değişim ayrıcalığına sahipti. Ve burada size bir dairedeki iki aptal çocuğun, evlerinin en büyük hazinelerini birbirleri için çok akılsızca feda etmelerinin olaysız tarihini zayıf bir şekilde anlattım. Ancak bu günlerin bilgelerine son bir söz olarak, hediye verenlerin hepsi arasında bu ikisinin en bilge olduğunu söyleyelim. Hediye veren ve alanların hepsi arasında en bilge onlar. Her yerde en bilge onlar. Onlar büyücüler.

BAKHRAKOVA NASİBA

İngiliz Dili Öğretiminde Uluslararası Yüksek Lisans. 1998 yılında Buhara bölgesinin Buhara şehrinde doğdu. Yüksek öğrenim. Taşkent'teki Webster Üniversitesi'nde yüksek lisans derecesi aldı. Bakhra-kova Nasiba uzun yıllardır çocuklara İngilizce öğretiyor ve şu anda yabancı dil öğretimi üzerine birçok bilimsel makale yazıyor ve bunu genç nesile yaygın şekilde uygulamaya çalışıyor.

OKUMA STRATEJİLERİNİN KULLANIMI İLE OKUMA ANLAMA ARASINDAKİ İLİŞKİ

Soyut: Bu makale okuma stratejileri ile okuduğunu anlama arasındaki ilişkiyi inceler ve okumanın akademik başarıda oynadığı temel rolü vurgular. Meta-bilişsel, bilişsel ve sosyo-duygusal kategoriler gibi çeşitli okuma stratejileri sınıflandırmalarını sentezler ve belirli stratejilerin öğrencilerin anlama becerileri üzerindeki olumlu etkisini gösteren birkaç çalışmayı inceler. Makale genel etkinliği gösterirken, stratejilerin özellikle meta-bilişsel stratejilerle ilgili olarak ihmal edilebilir sonuçlar verdiği durumlara dikkat çeker. Bulgular, öğrencilerin diller arasında katılımını ve anlayışını geliştirmek için okuma stratejilerinde açık talimat verme gerekliliğini vurgular.

Anahtar sözcükler: Okuma stratejileri, okuduğunu anlama, akademik başarı, meta-bilişsel stratejiler, bilişsel stratejiler, şema aktivasyonu, öğretim yöntemleri, dil yeterliliği.

Dört dil becerisinden biri olan okuma, hayatın her alanında yaygın ve gereklidir. Yazılı dili çözmek ve anlamak olarak tanımlanabilir. Okumayı "kod çözme ve aktif, bilişsel düşünme süreçlerini içeren

genel olarak tanınan yorumlayıcı ve etkileşimli bir beceri" olarak tanımlayabiliriz (Grabe, 2006, Cho ve Ma, 2020'de alıntılanmıştır). Ramos (2018), "okumanın, insanların yazılı bir pasajı anlamlandırmak için dilsel ve bilişsel bilgilerini kullandıkları dinamik ve etkileşimli bir süreç olarak kabul edilmesi gerektiğini" belirterek tanımını desteklemektedir (s.24).

Okumanın temel amacının, yazılı bilgiyi anlama ve önceden edinilen bilgiye bağlama yeteneği olan anlama olduğu söylenebilir. "Okuma sürecinin son ürünü" olan okuma anlama, disiplin ne olursa olsun öğrencilerin akademik başarıları ve gelişimleri için önemlidir (Ramos, 2018, s.30). Bunun nedeni, "eğitimde önemli miktarda öğrenmenin temelini sağlamasıdır" (Thuy, 2020, s.1535).

Akademik başarı için okuduğunu anlama becerisini geliştirmek amacıyla okuma sürecinden önce, sırasında ve sonrasında çeşitli stratejiler kullanılır. Thuy'a (2020) göre, "Okuma stratejileri, okuyucular bir metne amaçlı olarak yaklaştığında gerçekleşen zihinsel işlemleri ifade eder. Okuyucuların bir görevi nasıl algıladıklarını, hangi metinsel ipuçlarına dikkat ettiklerini, okuduklarını nasıl anlamlandırdıklarını ve anlamadıklarında ne yaptıklarını gösterirler" (s.1535). Mevcut literatür incelemesi, daha iyi okuduğunu anlama ve akademik başarıyı etkileyebilecek belirli okuma stratejilerinin kullanımını ele almaktadır.

Literatür incelemesi

Okuma stratejilerinin kullanımını tartışmadan önce, kullanılan strateji türlerini listelemek önemlidir. Uygulamalı dilbilimin tarihi boyunca, birçok bilim insanı okuma stratejilerinin farklı sınıflandırmalarını önermiştir. Bu sınıflandırmalar terim olarak farklıdır ancak çoğunlukla aynı yönleri gösterir.

Örneğin, O'Malley ve Chamot (1990), Ramos'ta (2018) alıntılanıldığı gibi, şunları listelemiştir: a) meta-bilişsel; b) bilişsel; c) sosyo-duygusal

stratejiler. “Meta-bilişsel stratejiler, düşünme süreçleri, planlama, izleme ve öğrenme etkinliğinin öz değerlendirmesiyle ilgilidir. Bilişsel stratejiler, bilgilerin doğrudan işlenmesiyle ilgilenen bireysel öğrenme görevleriyle ilgilidir. Sosyo-duygusal stratejiler, öğrenme süreçlerinde bağlamın ve başkalarıyla etkileşimin etkilerini içerir. Bu, başkalarına öğrendikleri hakkında sorular sormak, etkinliğin amacına ulaşmak için işbirliği yapmak veya açıklama istemek yoluyla yapılabilir” (Ramos, 2018, s.19).

Öte yandan Oxford (Singhal, 2001'de alıntılanmıştır), önceki listeye iki tane daha ekleyerek altı ana okuma stratejisini sınıflandırır: a) bilişsel; b) bellek; c) telafi; d) meta-bilişsel; e) duygusal; f) sosyal. Bilişsel stratejiler, tahmin etme, analiz etme, özetleme, başka sözcüklerle ifade etme ve not alma gibi teknikleri içerir. Öğrenciler, zihin haritaları oluşturarak, anahtar sözcükleri belirleyerek, yeni bilgileri gruplayarak ve sınıflandırarak bilgileri hatırlamak için bellek stratejilerini kullanırlar. Okuma sürecinde varsayım, çıkarım telafi stratejilerine iyi örnek olabilirken, meta-bilişsel olanlar kendi öğrenme sürecinin düzenlenmesini, planını ve değerlendirmesini belirtir ve bu da öz değerlendirme, öz izleme, organizasyon, odaklanmış dikkat vb. ile yapılabilir. Duygusal ve sosyal stratejiler sırasıyla okumaya yönelik öz teşvik ve işbirliği, akran rehberliğini içerir (Singhal, 2001).

Metodoloji alanındaki araştırma çalışmalarının çoğu, okuma stratejilerinin okuma yeterliliği üzerinde olumlu etkisi olduğunu iddia etmektedir. Örneğin Baier (2005), Öz-Sorgulama Okuma Stratejisinin öğrencilerin okuduğunu anlama becerilerini geliştirip geliştirmediğini kontrol etmek için bir çalışma yürütmüştür. Çalışma, 14 altıncı sınıf öğrencisinin bulunduğu özel bir okulda gerçekleştirilmiştir. Öğrenciler, Öz-Sorgulama Okuma Stratejilerini altı hafta boyunca haftada iki veya üç kez çalışmış ve bunları edebiyat ödevlerinde kullanmaları talimatı

verilmiştir. Hedef stratejinin yanı sıra, oturumlar kelime dağarcığını tanımlamak için diğer öğrenme stratejilerinin açıklamalarını da içermiştir. Anlamayı ölçmede ön ve son test arasındaki fark anlamlıydı - genel olarak bir buçuk ayda %21,92'lik bir gelişme elde edildi.

Ramos (2018) tarafından yürütülen bir diğer çalışma, strateji tabanlı okuma atölyelerinin uygulanmasının onuncu sınıf öğrencilerinin anlama becerisini nasıl geliştirdiğini araştırmaya odaklanmıştır. Araştırmacı, 22 onuncu sınıf öğrencisiyle bir devlet okulunda nitel araştırma yürütmüştür. Öğrencilerin İngilizce yeterlilik seviyesi İlkokul'dur. Veri toplama araçları arasında saha notları, öğrenci eserleri - yazılı, görsel ve fiziksel materyal, çalışmanın sonunda bir test ve iki görüşme yer almıştır. Ramos (2018), okuma stratejilerinin kullanılmasının okuduğunu anlama becerisini olumlu yönde etkilediğini iddia etmiştir. Deneyden sonra öğrenciler, başlangıçta isteksiz oldukları yeterlilik seviyelerinin ötesinde okuma etkinliklerine katılmaya istekli olmuşlardır. Ayrıca, öğrencilerin okuduğunu anlama becerisi yalnızca ikinci dillerinde değil, aynı zamanda ana dilleri olan İspanyolcada da gelişmiştir.

Cho ve Ma (2020), Okuma Stratejileri ve Şema Etkinleştirmesinin ikinci dilde Okuma Anlama üzerindeki etkilerini araştırdı. Cook (1997), Cho ve Ma'nın (2020) alıntılacağı gibi Şemayı "insanların dünyayı daha hızlı anlamlandırmasına yardımcı olan tipik bir örneğin zihinsel temsili, çünkü insanlar zihinlerinde ilgili şemayı etkinleştirerek yeni deneyimleri özümsemektedir" (s.50). Araştırmaya ikinci ana dili İngilizce olan 89 Koreli üniversite öğrencisi katıldı. Üç gruba ayrıldılar, bunlardan biri okuma stratejisi eğitimi, diğeri şema etkinleştirme eğitimi ve sonuncusu da 15 haftalık bir süre boyunca haftada 90 dakika olmak üzere 15 seans boyunca geleneksel okuma eğitimi aldı. Öğrencilerin ortalama yeterlilik seviyesi orta düzeydeydi. Çalışmada kullanılan araçlar arka plan anketi, ön test ve son testler ve gecikmeli okuduğunu anlama testiydi. Son test sonuçları,

okuma stratejisi ve şema aktivasyonu alan öğrencilerin anlamalarının - aralarında anlamlı bir fark olmaksızın- geleneksel eğitim alan öğrencilerin anlamalarından daha yüksek olduğunu gösterdi. Ancak, gecikmeli anlama testinin sonucu, "okuma stratejisi eğitiminin öğrencilerin okuma anlamalarını geliştirmek için en etkili yöntem olduğunu... şema oluşturma geleneksel öğretim yöntemlerinden daha etkiliyken, okuma stratejisi eğitiminin öğrencilerin uzun vadeli kazanımlarını geliştirmede daha etkili olduğu"nu öne sürdü (Cho ve Ma, 2020, s.59).

Şaşırtıcı bir şekilde, Malezya'da ev okuluna giden 7. sınıf öğrencileri arasında yapılan deneylerden biri, 12 haftalık açık eğitimden sonra okuduğunu anlamada hiçbir gelişme göstermedi. Araştırmacılar katılımcıları deneysel ve kontrollü gruplara ayırdı; ilki Meta Bilişsel Okuma Stratejileri ve Akran Öğretmenliği konusunda eğitim alırken, diğeri yukarıda belirtilen stratejilere hiçbir şekilde maruz kalmadan dersler yürüttü. Öğrencilere okuma öncesi ve sonrası anlama testleri verildi ve deney grubundaki 10 öğrenciden yalnızca 2'sinin anlamasında bir miktar artış görüldü. Başarısızlığın nedenleri hakkında görüşüldüğünde, öğrencilerin cevapları çoğunlukla metinleri okumanın zorluğuyla ilgiliydi (Halim, Arif, Supramaniam, 2020).

Benzer sonuçlar Köse ve Guneş (2021) tarafından Meta Bilişsel Stratejilerin Okuma Anlama Üzerindeki Etkisi konusunda bildirilmiştir. 236 birinci sınıf ve son sınıf lisansüstü öğrencisi ile yürütülen çalışma, öğrencilerin Meta Bilişsel Strateji kullanımı ile anlatı metinleri için okuduğunu anlama arasında zayıf pozitif bir korelasyon olduğunu ortaya koyarken, bilgilendirici metinler için bir ilişki bulunamamıştır. Bununla birlikte, çalışma ayrıca Strateji kullanımı ile cinsiyet ve sınıf arasında kızlar ve son sınıf öğrencileri lehine anlamlı bir ilişki olduğunu göstermiştir. Araştırmacılar tarafından üç tür Okuma Stratejisi, özellikle Küresel Okuma Stratejileri, Destekleyici Okuma Stratejileri

ve Problem Çözme Okuma Stratejileri kontrol edilmiştir. Kız öğrenciler, son sınıf öğrencileri ile birinci sınıf öğrencileri arasındaki ayrımın da kaynağı olan Küresel ve Destekleyici Okuma Stratejileri kullanımında erkek akranlarından daha fazladır.

Tartışma

Genel olarak, bu çalışma okuma stratejilerinin okuduğunu anlama becerisini ve akademik başarıyı iyileştirmede etkili olup olmadığını belirlemeye çalışmıştır. Bu nedenle, mevcut çalışmanın Okuma Stratejilerinin daha iyi analiz edilmesine yardımcı olması umulmaktadır. Okuma Stratejilerinin, birinci veya ikinci dilde kullanımlarına bakılmaksızın öğrenciler için genel olarak yararlı olduğu bulunmuştur. Ayrıca, edinildikten sonra, stratejiler diller arasında uygulanabilir. Cho ve Ma (2020), "Okuyucuların yazılı metinlerle daha başarılı bir şekilde etkileşim kurmasını sağlamak için, öğretmen onları okuma stratejilerini verimli ve otomatik bir şekilde kullanmaya yönlendirmelidir, böylece stratejilerin rolü ve modeli, sürekli kullanımı teşvik etmek için bol miktarda pratik ve zamanla sunulur" (s.65). Ancak, Thuy (2020) tarafından yürütülen araştırmaya göre, öğrenciler öğrendikleri stratejileri orta düzeyde bir sıklıkta uygulamaktadır. Bu nedenle, sınıflarda okuma eğitimi vermeye daha fazla dikkat edilmelidir. Bu, okuma öğretiminde Meta Bilişsel Stratejilerden ziyade diğer okuma stratejilerine odaklanmanın daha fazla sonucuna yol açmaktadır. Dahası, Meta Bilişsel Stratejilerin okuma yeterliliğinin iyileştirilmesinde çok etkili olmadığı bulunmuştur. Bu durum, Thuy (2020) tarafından 963 Vietnam Üniversitesi öğrencisi arasında yapılan araştırmada Meta Bilişsel Stratejilerin en az kullanılan stratejiler olduğu ortaya konarak desteklenmiştir.

Sonuç

Bu makale okuma stratejilerinin etkinliğini ve okuduğunu anlama becerisinin geliştirilmesindeki etkilerini ele almıştır. Okuma, akademik

olarak başarılı olmak için olmazsa olmaz bir beceri olarak kabul edilir. Okuma becerilerini uygulama ve geliştirme fırsatı sağlamak, öğrencileri çalışmalarına daha fazla katılmaya teşvik eder ve bu da dil yeterliliklerinin artmasıyla sonuçlanır. Bu durumda, okuma stratejileri öğretmenin rolü hayati önem taşır. Öğretmenler, sınıfta etkili okuma stratejilerinin nasıl kullanılacağına dair talimatlar vermeye açıkça veya dolaylı olarak odaklanmalıdır.

REFERANSLAR:

1. Baier, R.J. (2005). Reading Comprehension and Reading Strategies. The Graduate School University of Wisconsin-Stout, Menomonie.
2. Cho, Y.A., Ma, J.H. (2020). The Effects of Schema Activation and Reading Strategy Use on L2 Reading Comprehension. *English Teaching* 75(3), 49-68.
3. Halim, N., Arif, M.M., Supramaniam, K. (2020). Enhancing Reading Comprehension through Metacognitive Reading Strategies and Peer Tutoring among Year 7 Students at a Home School Centre. *Asian Journal of University Education*, 16(1), 22-31.
4. Köse, N., Güneş, F. (2021). Undergraduate Students' Use of Metacognitive Strategies While Reading and the Relationship Between Strategy Use and Reading Comprehension Skills. *Journal of Education and Learning* 10(2), 99-108.
5. Ramos, L.M.M. (2018). The Impact of Strategy-Based Workshops on Tenth Graders Reading Comprehension. *Universidad Externado de Colombia, Columbia*.
6. Singhal, M. (2001). Reading Proficiency, Reading Strategies, Metacognitive Awareness and L2 Readers. *The Reading Matrix*, 12-20.
7. Thuy, N.T.B. (2020). The application of S2R strategies in English reading comprehension by university students in Vietnam. *Journal of Language and Linguistic Studies*, 16(3), 1534-1546. Doi: 10.17263/jlls.803893

FOZİLOVA NARGİZA

Taşkent şehrindeki Puchon Üniversitesi 2. aşama yüksek lisans öğrencisi. 2001 yılında Taşkent şehrinin Yunusabad ilçesinde doğdu. Seçtiği meslek okul öncesi çocukların eğitimi ile ilgili alandır. Gelecekte çocuklarına örnek olacak bir anne olabilmek için Özbek kadınlarına sunulan imkanlardan yararlanıyor. Onun ulusal ve uluslararası dergilerde çok sayıda bilimsel makalesi yayımlandı. Halen okul öncesi çağdaki çocukların eğitimi konusunda bilimsel araştırmalar yürütmektedir.

GELECEĞİN OKUL ÖNCESİ ÖĞRETMENLERİNİN MEDYA YETERLİLİĞİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Soyut: Giderek dijitalleşen bir dünyada, geleceğin okul öncesi öğretmenleri arasında medya yeterliliğine duyulan ihtiyaç çok önemli hale gelmiştir. Çocuklar erken yaşlardan itibaren çeşitli medyalara maruz kaldıkça, eğitimcilerin erken çocukluk eğitiminde bu medyayı etkin bir şekilde kullanma, değerlendirme ve kullanma becerilerine sahip olmaları esastır. Bu makale, geleceğin okul öncesi öğretmenlerinde medya yeterliliğini geliştirmenin önemini inceliyor, bu yeterliliği geliştirmek için pedagojik stratejileri araştırıyor ve öğretmen eğitim programları için çıkarımları vurguluyor. Çeşitli medya okuryazarlığı girişimlerini birleştirerek, öğretmen eğitimi, bütünsel çocuk gelişimini destekleyen bir şekilde teknolojiyi entegre etmede yetenekli bir eğitimci nesli yetiştirebilir.

Anahtar kelimeler: Medya yeterliliği, okul öncesi öğretmenleri, öğretmen eğitimi, dijital okuryazarlık, erken çocukluk eğitimi.

Giriş

Dijital teknolojilerin hızla ilerlemesi, eğitim alanında devrim yaratarak öğretmenler arasında medya yeterliliğine olan ihtiyacın altını çizdi. Geleceğin okul öncesi eğitimcileri yalnızca çeşitli medya biçimlerini etkili bir şekilde nasıl kullanacaklarını değil, aynı zamanda bunların küçük çocukların gelişimi üzerindeki etkilerini nasıl değerlendireceklerini de anlamalıdır. Bu bağlamda, medya yeterliliği, çeşitli biçimlerdeki medyaya erişme, analiz etme, değerlendirme ve oluşturma becerisini ifade eder ve eğitimcilerin çağdaş medyayla eleştirel ve yapıcı bir şekilde etkileşime girebilmelerini sağlar (Buckingham, 2003).

Medya Yeterliliğinin Önemi

Medya yeterliliği, özellikle genç öğrencilerin genellikle en kolay etkilenebildiği okul öncesi eğitimde hayati önem taşır. Çocukların televizyondan sosyal medyaya kadar birçok platform aracılığıyla medyaya karşılaşmasıyla, eğitimciler öğrencilerine medya tüketimi hakkında bilinçli kararlar almaları konusunda rehberlik etmeye hazır olmalıdır. Araştırmalar, etkili medya kullanımının bilişsel becerileri ve sosyal-duygusal gelişimi desteklediğini göstermektedir; bunlar biçimlendirici okul öncesi yıllarında kritik öneme sahiptir (Rideout, 2017). Ayrıca, güçlü medya yeterliliğine sahip okul öncesi öğretmenleri, öğrenme sonuçlarını geliştirmek için medya deneyimlerini uyarlayabilir, gelişimsel hedefleri destekleyen ilgi çekici, yaşa uygun içerikler oluşturabilir (Kirkorian ve diğerleri, 2014).

Medya Yeterliliğini Geliştirmek İçin Pedagojik Stratejiler

Geleceğin okul öncesi öğretmenlerinde medya yeterliliğini geliştirmek için, eğitimci eğitim programları belirli pedagojik stratejileri içermelidir. Bunlar şunları içerebilir:

1. Entegre Müfredat: Öğretmen eğitimi, medya okuryazarlığını tüm derslere entegre etmeli ve bunu eğitimci hazırlığının normatif bir

parçası haline getirmelidir (Hobbs, 2010). Bu yaklaşım, gelecekteki öğretmenleri medyayı ayrı bir varlık olmaktan ziyade öğrenmenin temel bir unsuru olarak görmeye teşvik eder.

2. Uygulamalı Deneyim: Hizmet öncesi öğretmenlere çeşitli medya biçimleriyle etkileşim kurma fırsatları sağlamak, onları gerçek dünya durumlarına hazırlar. Simüle edilmiş sınıf senaryoları, teknolojiyi ve medyayı öğretimlerinde etkili bir şekilde nasıl entegre edeceklerini uygulamalarına yardımcı olabilir (Cohen & Rizzo, 2019).

3. Eleştirel Değerlendirme: Eğitimciler, kaliteli ve standart altı medyayı ayırt etmelerine ve medya içeriğinde mevcut olan olası önyargıları anlamalarına olanak tanıyan eleştirel medya analizi konusunda eğitilmelidir (Buckingham, 2003).

4. Ebeveyn Katılımı: Gelecekteki öğretmenler, medya kullanımıyla ilgili tartışmalara ebeveynleri dahil etmeyi öğrenmeli ve böylece medya yeterliliğini sınıfın ötesinde güçlendirmelidir. Atölyeler ve bilgilendirme oturumları, ebeveynlere çocuklarının medya okuryazarlığını desteklemek için araçlar sağlayabilir (Levine, 2016).

5. İşbirlikçi Öğrenme: Hizmet öncesi eğitimciler arasında ekip çalışmasını teşvik etmek, çeşitli deneyimlerin ve bakış açılarının paylaşılmasını teşvik ederek medya yeterliliğine yönelik yenilikçi yaklaşımları geliştirir (Parker, 2018).

Öğretmen Eğitimi Programları İçin Sonuçlar

Medya yeterliliğinin öğretmen eğitimi programlarına entegre edilmesinin derin sonuçları vardır. Programlar, teknoloji tarafından şekillendirilen gelişen eğitim ortamına uyum sağlamak için müfredatlarını değerlendirmeli ve muhtemelen yeniden tasarlamalıdır. Öğretim üyesi gelişimi de kritik öneme sahiptir; profesörler medya trendleri ve pedagojik stratejiler konusunda güncel kalmalıdır (Cohen & Rizzo, 2019). Ayrıca, öğretmen akreditasyon kuruluşlarının eğitimci yetiştirme

sürecinin bir parçası olarak medya yeterliliği konusunda özel eğitim gerektiren standartlar belirlemesi gerekebilir.

Sonuç

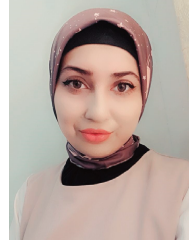
Geleceğin okul öncesi öğretmenlerinde medya yeterliliğini geliştirmek yalnızca eğitim kalitesini artırmak için gerekli değildir, aynı zamanda genç öğrencileri karmaşık bir medya ortamında gezinmeleri için donatmanın da hayati bir bileşenidir. Yenilikçi pedagojik stratejileri benimseyerek ve öğretmen eğitimi programlarını geliştirerek, eğitimcilerin dijital çağın zorluklarıyla başa çıkmaya hazır olmalarını ve çocukların erken öğrenme deneyimlerini olumlu yönde etkilemelerini sağlayabiliriz.

REFERANSLAR:

1. Buckingham, D. (2003). *Media education: Literacy, learning and contemporary culture*. Polity Press.
2. Cohen, D. & Rizzo, C. (2019). Integrating media literacy into pre-service teacher education: A review of the literature. *Journal of Media Literacy Education*, 11(1), 5-17.
3. Hobbs, R. (2010). *Digital and media literacy: A plan of action*. The Aspen Institute.
4. Kirkorian, H. L., Pempek, T. A., & Murphy, L. A. (2014). The role of media in preschool children's learning: A systematic review of the literature. *Early Childhood Research Quarterly*, 29(4), 750-763.
5. Levine, M. H. (2016). Taking media literacy home: Bridging the gap between classroom and home. *Teacher Education Quarterly*, 43(2), 51-73.
6. Parker, L. (2018). Collaborative learning in teacher education: Exploring new methodologies for media competence training. *International Journal of Teaching and Learning in Higher Education*, 30(3), 330-339.
7. Rideout, V. J. (2017). *The complex world of media use in early childhood: A national survey of parents*. Common Sense Media.

GHAFAROVA ZAMİRA

Özbekistan'ın Taşkent şehrindeki Puchon Üniversitesi'nden okul öncesi eğitim bölümünden mezun oldu. Halen Uluslararası Anaokulunda öğretmen olarak çalışmaktadır. Birçok uluslararası konferansa katıldı. Toplumda yeri olan aktif bir kadındır. Birkaç yıldır eğitim alanında başarılar elde ediyor.

AİLE ORTAMININ ÇOCUK PSİKOLOJİSİNE ETKİSİ

Soyut: Bu makale, okul öncesi çocuklarda eleştirel düşünme becerilerini geliştirmenin önemini inceleyerek merakın, yaratıcılığın ve eleştirel düşünmenin erken bilişsel ve duygusal gelişimdeki önemli rolünü vurgulamaktadır. Bu, eğitimcilerin, ebeveynlerin ve araştırmacıların üretken düşünmeyi teşvik eden ve çocukların problem çözüme ve bağımsız düşünme becerilerini kolaylaştıran bir ortam sağlama ihtiyacını vurgulamaktadır.

Anahtar kelimeler: Aile, aile ortamı ve sağlığı, çocuk yetiştirme, duygusal inkar, katılık, özgüven eksikliği.

Giriş

Aile, her bireyin hayata ve kimliğine ilişkin görüşlerini ifade etmesine yardımcı olan bir temeldir. Aile ortamında ortaya çıkan ebeveynlere saygı, onlara karşı yaşam boyu görevin derin anlayışı, insani niteliklerin ve aile ilişkilerinin temeli, ailenin manevi dünyasıdır. Uzun yıllar süren bilimsel gözlem ve araştırmalar, bir kişinin yaşamı boyunca edindiği tüm önemli niteliklerin %70'ini 5 yaşın altında edindiğini göstermektedir. Çocuğun zihninin esas olarak 5-7 yaşlarında oluştuğunu dikkate alırsak, aile ortamının da etkisiyle çocuğun kalbinde ilk

GÖNÜL SESLERİ

maneviyat tomurcukları oluşmaya bu dönemde başlar. "Halkımız kuş yuvasında ne görürse onu yapar" bilge atasözünün bu ebedi gerçeği açıkça yansıttığını düşünüyorum. Bir insan için ömür boyu gerekli olan doğal beceri ve özellikler; örneğin her çocuğun kendine özgü ve uygun yetenekleri, çevresindeki insanlarla nasıl etkileşim kurduğu, akranları arasında nasıl hissettiği, liderlik vasıflarına sahip olup olmadığı, gerekirse liderlik vasıflarına sahip olup olmadığı, onun dünya görüşü - tüm bunlar her şeyden önce onun Yaşam deneyimi, birçok örnekte doğuştan gelen doğanın aynı zamanda ailede alınan eğitimle ayrılmaz bir şekilde bağlantılı olduğunu doğrulamaktadır. Bu dönemde çocuk iyiyle kötü arasındaki farkı anlamaya başlar, ailedeki ve çevredeki olayların izlenimleri zihnine siner.

Aile ortamı, aile ilişkilerinin ve eğitim süreçlerinin gerçekleştiği sosyo-ruhsal, ahlaki ortamı temsil eden bir kavramdır. Herhangi bir milletin kendine özgü maneviyatının, dünya görüşünün, hayal gücünün ve inancının oluşmasında ve geliştirilmesinde ailenin rolü ve etkisi eşsizdir. İnsanın kalbinde ve zihninde en saf, en saf duygular, ilk hayat kavramları ve hayaller öncelikle aile bağrında oluşur. Ailedeki ortam ne kadar güzel olursa çocuk da dış dünyayı, insanları, doğayı o kadar güzel görmeye başlar. Çünkü anne ve babası ona hayatı güzel bir halde göstermeye çalışmaktadır. Aile ortamının sağlığı, çocukta sağduyunun ve olumlu niteliklerin ortaya çıkmasına zemin oluşturur. Çocukta büyüklere saygı, küçüklere saygı, gelenek ve değerlere saygı yansır. Aile ve vatanseverlik gibi asil nitelikler, bu niteliklere hakim olan her erkek ve kız çocuğunda mükemmelleşecektir. Bu durum tam tersi ise, yani aile ortamı sağlıksız bir durumdaysa, çocuğun psikolojisi sıklıkla bozulur, kendine olan güveni azalır, hayattan keyif alma duygusu kaybolur, küçük durumlarda bile sinirlilik ortaya çıkmaya başlar. Sağlıksız aile ortamı, aile bireyleri arasındaki anlaşmazlıklar, birbirleriyle anlaşamama

gibi durumlar çocuğun ruhsal dünyasının oluşmasını olumsuz etkiler. Onun karakterinde yalan, ihanet, sadakatsizlik gibi olumsuz ahlaksızlıklar ortaya çıkar. Böyle bir durum toplumda yerini bulamamış, inancı, dini ve amacı olmayan insanların ortaya çıkmasına neden olur.

Aile eğitimi konusunda yanılmamak için öncelikle her evde karşılıklı saygı, ahlak ve insani ilişkiler temelinde manevi iklimin inşa edilmesi gerekir. Bazı ailelerde çocuğa çok fazla özen gösterildiğini, bazılarında çok fazla sorumluluk verildiğini, bazılarında ise katılık ve duygusal reddedilmeyi görebiliriz. Sağlıksız ailelerde duygusal inkar sıklıkla yüksektir. Duygusal inkar - bunda ebeveynler çocuklarını, çocuğun bir endişe, ebeveynlerin hayatında aşırı bir yük olduğunu ve o olmasaydı ebeveynlerin hayatının farklı olacağını onlara düzenli olarak hatırlatacak şekilde yetiştirir. Bu tür çocuklar genellikle düşük özgüvene ve düşük özsaygıya sahiptir. Sağlıksız bir ortamın çocuğun psikolojisi üzerindeki olumsuz etkilerinin sonuçları, hayatı boyunca ona eşlik edecektir. Bu da toplumda pek çok nahoş ve nahoş duruma yol açabilir. Bu yüzden boşuna "Aile toplumun temelidir" deniliyor. Çünkü ailede büyüyen bir çocuk topluma fayda da getirebilir, zarar da getirebilir. Bunda aile ortamının rolü kıyaslanamaz.

Özet

Günümüzde aile içinde çocuk yetiştirme konusu her zamankinden daha fazla önem taşıyor. Bu konu her zaman tüm ebeveynleri ve yetişkinleri ilgilendirmiş ve ilgilendirmiştir. Gerek ailede gerekse okulda eğitim sürecinde çocuğun psikolojisinin özelliklerinin dikkate alınmaması, gelecekte en büyük, telafisi mümkün olmayan hatalara yol açabilir. Ebeveynlere veya yetişkinlere basit görünen anlaşmazlıklar, çocukların psikolojisi üzerinde ciddi sonuçlar doğurabilir. Ailedeki en büyük sorumluluklarımızdan birinin çocuğumuzu mükemmel bir insan olarak yetiştirmek olduğunu unutmamalıyız.

REFERANSLAR:

1. Özbekistan Cumhuriyeti "Eğitim" Kanunu. 23 Eylül 2020 ORQ-637.
2. 8 Mayıs 2019 tarih ve PF-4312 sayılı Kararname "Özbekistan Cumhuriyeti'nin okul öncesi eğitim sisteminin 2030 yılına kadar geliştirilmesi konseptinin onaylanması hakkında"
3. <https://www.gazeta.uz/oz/2021/04/16/creative-thinking/>
4. <https://arxiv.uz/uz/documents/referatlar/psikhologiya/>
5. <https://cyberleninka.ru/article/>

BO'RİYEVA SİTORA

Taşkent Uygulamalı Bilimler Üniversitesi Okul Öncesi Eğitim Metodolojisi Bölümü Öğretmeni. Uzmanlık Okul öncesi eğitim. Eğitim - Daha yüksek. 1998 yılında Kaşkadarya Bölgesi Yakkabog İlçesi'nde doğdu. Okul öncesi eğitim alanında yüksek lisans derecesine sahiptir. Sitora Boriyeva'nun birçok bilimsel ve yaratıcı çalışması uluslararası ve yerel dergi ve kitaplarda yayınlandı.

OKUL ÖNCESİ ÇOCUKLARDA İLETİŞİM OLUŞUMUNDA YARATICI OYUN KULLANMA TEKNOLOJİSİNİN PEDAGOJİK-PSİKOLOJİK ÖZELLİKLERİ

Soyut: İletişim, okul öncesi çocukların yaşamının ana içeriğidir. Oyun, iş ve eğitimle yakından bağlantılı olan öncü bir etkinlik olarak gösterilmektedir. Çocukların yaptığı ciddi şeylerin çoğu oyun şeklidir. Oyunda kişinin mevcut tüm yönleri etkinleştirilir: Çocuk hareket eder, konuşur, algılar, düşünür. Oyun önemli bir eğitim aracı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Anahtar kelimeler: Yaratıcı oyun, eğitim, yetiştirme, iletişim, çocuk, bilgi, yenilik, etki, faktör, yeterlilik, beceri, etkinlik, teknoloji, oluşum, gelişim.

"Eğitimin sadece insanlar üzerinde değil tüm canlılar üzerindeki etkisini görüyoruz ve bunun sonuçları da tüm dünyaya yayılıyor. Bırakın öğretmeyi, sohbetin kendisi ve muhatapları ateş ve su gibi geçiyor. Bu yüzden herkes görüşme partnerine göre değerlendiriliyor." Alikhontora Soghuniy.

İletişim sadece çocuğun hayatında değil yetişkinlerin hayatında da

GÖNÜL SESLERİ

önemlidir. İletişimin oluşması çocuğun psikolojik özelliklerine yani zekasına, dikkatine, işitmesine ve diğer yönlerine bağlıdır. Çeşitli yaratıcı oyunlar oynanarak çocuklarda iletişim becerileri oluşturulabilir.

Çocukları okula hazırlarken çocuğun eğitimin bir sonraki aşamasında zorluklarla karşılaşmamasını sağlamak ve sosyalleşmedeki yerini belirlemek için iletişim konuları önemlidir.

Çocuklar okulun eşiğine adım attıktan sonra her derste yeni bir ekleple, yeni bir ortamda iletişim kurmaya başlarlar. Çocukların bir yıllık zorunlu eğitiminde "İlm yolu" varyant programı, çocukların tam gelişimini, eğitimini ve öğrenimini, okula etkili bir şekilde hazırlanmalarını ve uluslararası deneyimlerini dikkate almayı amaçlamaktadır.¹ "Bilim Yolu" varyant programı, çocukları okula hazırlama konusundaki uluslararası deneyimler dikkate alınarak geliştirilmiş, çocuğun tam gelişimini, eğitimini ve çalışmasını, okul eğitimine etkili bir şekilde hazırlanmasını sağlamayı amaçlayan bir belgedir.

6-7 yaş okul öncesi çocuğunun öncelikli ihtiyacı akranları ve yetişkinlerle iletişimdir. Hikaye-rol oyunları önceki gençlik döneminde olduğu gibi yine önde gelen etkinlik olmaya devam ediyor. Bu yaştaki oyunlar, çocukların karmaşık insan etkileşimlerini öğrenmeye ve uygulamaya başlaması, çevredeki temel yaşam durumlarını denemesi ile karakterize edilir. Bu yaştaki iletişim durumsal-kişiseldir, yani belirli bir zamandaki durum değil, durumun "ne oldu" ya da "ne olacak" şeklinde yansımadır. İletişimin ana içeriği insan dünyasından, davranış kurallarından, doğa olaylarından oluşur. Yetişkinler, dünyanın doğasını ortaya çıkaran sosyal normların, sosyal temasların ve kişilerarası kuralların taşıyıcıları olarak kabul edilir. İletişim sürecindeki ihtiyacın başında karşılıklı anlayış, duyguları hissetme ihtiyacı gelir. Çocuk

1 6-7 yaş arası çocukları okul eğitimine hazırlamak "Bilimin Yolu" Değişken programı

GÖNÜL SESLERİ

yetişkinlerle hem olumlu hem de olumsuz canlı deneyimleri paylaşır. Ebeveynlerin ve pedagogların asıl görevi, çocuğun hayatındaki önemini azaltmadan çocuğun duygularını kabul etmektir.

İletişimsel yeterlilik, iletişim araçlarını farklı durumlarda kullanma yeteneği anlamına gelir.

"İlim Yolu" varyant programı, gözlem ve araştırma, deney ve proje faaliyetleri gibi önemli türlerin önemini inkar etmeden pedagogların dikkatini önde gelen faaliyet türü olan oyuna çekiyor. Tüm bu tür faaliyetlere belirli bir ölçüde oyun sırasında katılıyor.

Yaratıcı oyunlar, okul öncesi çocuklarda iletişim becerilerinin oluşturulmasında kullanılmaktadır. Okul öncesi çocuklarda eğitimin temel faaliyeti oyundur. Yaratıcı oyunların kullanımı özellikle okul öncesi çocukların iletişim becerilerinin oluşturulmasında etkilidir.

²Okul öncesi eğitim örgütlerinde, okul öncesi çocukların eğitim ve yetiştirilmesinde yaratıcı oyunlar büyük önem taşımaktadır. Yaratıcı oyunlar çocukların kendileri tarafından icat edilir. Önceden belirlenmiş kurallar olmayacak. Kurallar çocuklar tarafından oyun sırasında icat edilir.

Kurallı oyunların içeriği ve kuralları yetişkinler tarafından belirlenir. Oyun sırasında bu kurallara uyulmalıdır.

Yaratıcı oyunlar;

- rol yapma oyunlarının planlanması;
- sahnelenen oyunlar;
- inşa etme ve zanaat yapma oyunlarını içerir.

Çocukların çevrelerine ilişkin izlenimleri yaratıcı oyunlara yansır. Bu tür oyunlar, içeriği katılımcıların kendileri tarafından icat edilen bağımsız bir oyundur. Bu oyunda çocuğun özgürlüğü, bağımsızlığı,

GÖNÜL SESLERİ

organizasyonel ve yaratıcı yetenekleri tam olarak gösterilmektedir. Oyunda hayat izlenimleri tam olarak yansıtılmıyor ancak çocukların zihninde yeniden işlenerek oyuna uygulanıyor. Bu durum çocuğun oyun fikrini oluşturmada, içeriğinin oluşturulmasında ve açıklayıcı araçların seçiminde kendini gösterir. Çocuğun etrafındaki yaşamdan - akranlarının ve yetişkinlerin faaliyetlerinden - izlenimleri yaratıcı oyunlarda işlenir, tamamlanır ve niteliksel olarak değiştirilir. Bu tür çocuk oyunları, çevredeki varoluşu tanımanın pratik biçimidir.

Oyun insan kişiliğinin bir tezahürüdür, onu geliştirmenin bir yoludur. Oyun yetişkinlerin hayatında belli bir yer tuttuğundan çocuklar için ayrı bir öneme sahiptir. Ona "çocukluk yol arkadaşı" denmesi kabul edilir.

Psikolog J. Piaget³ oyundaki nesnelere yeni isimler verilmesi hususunu ciddi şekilde önemsiyor ve bu çalışmanın sembolik düşüncenin oluşumunun temeli olduğu sonucuna varıyor. Ancak bu sonuç, durumu yansıtmamanın tek doğru yolu olduğu anlamına gelmez. Dolayısıyla bir çocuğun, bir şeyin adını değiştirerek düşünmesinin ve zekasının gelişmesini beklemek tamamen mantığa aykırıdır. Aslında, şeyleri yeniden adlandırmak yerine oyun etkinliklerinin doğasını değiştirmek, çocuğun zihinsel gelişimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir. Aslında oyun etkinliğinde çocuklarda yeni bir hareket görüşü, yani zihinsel, zihinsel yönü ortaya çıkar ve bu nedenle oyun eylemlerini oluşturma sürecinde çocuğun düşünme etkinliğinin ilk görünümü ortaya çıkar. Oyunun çocuğun zihinsel gelişiminde ya da genel gelişimindeki önemi de aynı argümanla ifade edilmektedir. Çocuk okul eğitimine oyun etkinlikleriyle hazırlanır, bu nedenle onda net zihinsel eylem biçimleri oluşmaya başlar.

3 Çocuğun konuşması ve düşünmesi. 1923.

REFERANSLAR:

1. Özbekistan Cumhuriyeti Cumhurbaşkanı Ş. M. Mirziyoyev 2022-2026 "Özbekistan'ın Yeni Kalkınma Stratejisi"
2. Sh.A. Sadikova "Okul öncesi pedagoji"
3. "İlm yolu" 6-7 yaşına kadar olan çocukları okul eğitimine hazırlamak için değişken program
4. 4 Şubat 2022 "İlk Adım" Geliştirilmiş Devlet Müfredatı
5. Sadiqova Sh.A. Ders Kitabı "Okul Öncesi Pedagoji" T.: "Bilim ve Teknoloji", 2012
6. 2. Nishonova Z.T, Alimova G.K. "Çocuk psikolojisi ve öğretim yöntemleri" 2005

MAHMUDOVA GULANDON

Okul öncesi eğitim konusunda deneyimli uzman. 1991 yılında Namangan bölgesinin Chust semtinde doğdu. Yüksek öğrenim. 2015 yılında Andijan Devlet Üniversitesi'nde yüksek lisans derecesi aldı. Profesyonel kariyerine 2015 yılında Taşkent bölgesinin Angren ilçesinde 25 numaralı devlet okul öncesi teşkilatında başladı. 2016 yılında yılın en iyi okul öncesi öğretmeni yarışmasının ilçe etabını kazandı. Halen Taşkent Bilim ve Teknoloji Üniversitesi'nde özel öğretmen olarak çalışmaktadır. Mahmudova Gulandon uzun yıllardır okul öncesi çağıdaki çocuklar üzerinde bilimsel araştırmalar yürütüyor. Bilimsel çalışmalarını birçok yerel ve uluslararası dergide yayımladı.

UZMANLAŞMIŞ OKUL ÖNCESİ EĞİTİM KURULUŞLARINDA ÇOCUKLARIN GELİŞİMİNDEKİ KUSURLARIN DÜZELTİLMESİ

Soyut: Bu makalede okul öncesi eğitim kurumlarında gözlemlenen bir takım yönetsel eksikliklerin giderilmesi amacıyla teşvik edici uygulamalar sunulmaktadır. Makalede sunulan egzersizlere dayanarak çocuğun gelişimi için önemli olan motor becerilerinde bir takım değişikliklerin meydana geleceği ve bunun hangi teknolojiye dayalı olarak yapılacağı düşünülmektedir. Yazının sonunda bunun uygulanmasıyla önemli sonuçlar elde edildiği belirtiliyor. Tüm okul öncesi eğitim kuruluşlarının süreçlerinde fiziki dakika olarak kullanılabilir.

Anahtar kelimeler: Ekolojik çevre, yaratıcılık, entegrasyon süreci, ahtapot, teknoloji, genetik, kar tanesi.

Giriş

Okul öncesi eğitimde çocukların gelişimsel kusurlarının düzeltilmesi, uzmanlaşmış kurumların en önemli görevlerinden biridir. Bu süreç çocuğun ihtiyaçlarının belirlenmesini ve bireyselleştirilmiş yaklaşımlarla onlara yardımcı olmayı gerektirir. Stevens (2019), "özel eğitim eğitimcilerinin çocukların bireysel ihtiyaçlarının belirlenmesinde ve uygun iki seviyeli programların geliştirilmesinde önemli bir rol oynadığını" belirtmektedir. Günümüzde eğitim alanına, özellikle de okul öncesi eğitim sistemine büyük önem verilmektedir. Ayrıca çocuğa doğru bilgi ve desteği sağlayabilen okul öncesi eğitim sistemi, büyümesinde ve geleceğe ilk adımın atılmasında çok önemli rol oynamaktadır. Bu bakımdan engelli çocuklara onların da sağlıklı çocuklardan başka bir şey olmadığını öğretmek ve onları toplumdaki ayırmadan onlarla çalışmak biz pedagoğların önceliğidir. İçinde bulunduğumuz ileri teknolojik çağda, üretimin hızlandığı bir dönemde ve bunun sonucunda özellikle çocuğun gelişiminde ekolojik çevrenin temizliğinin ve düzeninin %100 olduğunu söyleyemeyiz. Bu başlı başına çevreden nefes alan nüfusun sağlığı üzerinde yeterli bir etkiye sahiptir. Bunun sonucunda anne karnında gelişen fetusta çeşitli genetik ve kalıtsal değişiklikler meydana gelerek, fiziksel ve zihinsel gelişiminde bazı kalıcı bozukluklara neden olur. Dolayısıyla bu tür çocuklarla çalışmak, onların ilgi alanlarını paylaşmak ve onları toplumdaki ayırmadan doğrudan ve dolaylı olarak eğitim sürecine kazandırmak, kendi çözümünü bulan önemli konulardan biridir. Aynı şekilde çocukların küçük ve büyük motor becerilerinin gelişiminin ders sırasında düzenlenmesi, çocuğun sadece temel hareket sisteminde değil, sinir sisteminde de bir takım düzeltmeler sağlayabilir. Çocuğun sinir sistemindeki değişiklikler üzerinde ebeveyn evinin ortamının büyük etkisi vardır. Alkol veya yaşamı tehdit eden diğer maddelerin kullanımı veya evdeki sağlıksız ortamın bir sonucu olarak çocukta kusurlar gelişiyor.

Ana Bölüm

Gelişimsel yetersizliklerin düzeltilmesinde erken müdahale programları önemlidir. Johnson ve Clark (2020) bu süreç hakkında şunları yazmışlardır: "Gelişimsel engelli çocuklara yönelik erken müdahale programlarının gelecekteki başarıları üzerinde olumlu etkisi vardır." Bu programlar çocukların bilişsel, fiziksel ve sosyal gelişimlerini destekleyerek potansiyelleri doğrultusunda gelişmelerine yardımcı olur. Ayrıca Norwood (2021) sosyal ortamların ve ebeveynlerle olan ortaklığın önemine vurgu yapmaktadır: "Sosyal ortamlar ve ebeveynlerle olan ortaklıklar bu süreçte değerlendirme ve gelişimin desteklenmesinde kritik öneme sahiptir." Çocukların gelişimini düzeltmek için eğitimcilerin, psikologların ve ebeveynlerin birlikte çalışması başarılı stratejilerin uygulanmasına yardımcı olur.

Sonuç olarak, okul öncesi eğitimde gelişimsel bozuklukların düzeltilmesine yönelik uzmanlaşmış yaklaşımlar ve süreçler önemlidir. Bu süreçler çocukların karşılaştıkları zorlukların üstesinden gelmelerine yardımcı olur ve gelecekteki gelişimleri için sağlam bir temel oluşturur.

Bilim alanında, bu eksiklikler, bir dizi sağlık çalışanı ve pedagoğ arasındaki kapsamlı işbirliğinin bir sonucu olarak özel uzmanlaşmış eğitim kuruluşlarında giderilmektedir. Şu anki fiziksel anımız da bunlardan biri. Özellikle pati ve patilerdeki duyuşal sinir damarlarında ve kas sinir sisteminde kuvvetli gerginlik olan çocuklarda ve diğer sağlıklı çocuklarda antrenman sırasında rahatlıkla kullanılabilir. Her çocuğun eline özel beşgen veya yıldız veya ahtapot şekillerinden yapılmış lastik kar taneleri verilir ve her parça bir avuç içi parmaklarına eşit olmalı ve aralarında çocukların parmaklarını bükebilecekleri mesafe bırakılır. Öğretmen "Korparcha" veya "Porla Yıldızı" gibi dört kelimeyi söylediği anda çocuklar bunları ellerinin üzerine koyar ve parmaklarını hareket ettirir.

GÖNÜL SESLERİ

1. Çocuklar boş zamanlarımıza Korparchalar ile devam edeceğiz.

Ben bir kar tanesiyim - bir kar tanesi

(Çocuklar kar tanelerini yakalar)

Sayısız ve sayısız.

(kollarını açarlar ve görüşlerini gösterirler)

Beni çabuk al.

(çocuklar yerden birkaç kar tanesi toplar)

Toplara yuvarlayın.

(Kar topluyorlar ve kar fırtınası için top yapıyorlar)

Öncelikle lastik maskelerde kar tanelerinin bulunması çocuğun avuç içi-parmak destek-hareket sisteminin esnemesi, patilerin yayılması ve küçük el motor becerilerinin gelişimi açısından önemlidir. Bu yüzden kauçuktur. Kar tanelerinin geometrik altıgen şeklinde olması da çocuğun ilgisini çeker ve matematiksel hayal gücünü daha da genişletir. Kar tanesinin renginin beyaz olması, çocuğun renkler dünyasında beyazın saflığın, dürüstlüğün ve huzurun sembolü olduğunu vurgulamaktadır.

2. "Porla yıldızı" isimli dakikamızla parmak egzersizlerimize devam edeceğiz. Çocuklara multimedya aracılığıyla "Parlayan Yıldız" video klibi gösterilecek.

Gökyüzünde parlak bir şekilde yanıyor.

(avuç içi parmaklarını uzatılmış kollar pozisyonunda açıp kapatırlar)

Birçok yıldız parlıyor

(avuçlarını sallayıp büyük bir miktar gösterirler).

1.2.3 deyin.

(parmaklarıyla sayarlar)

Saymak imkansız.

(Başlarını eğerek avuçlarını açmama hareketini yaparlar).

Bu, çocuklara dinlenmemiz sırasında bile her şekilde düşünmeyi ve hareket etmeyi öğretmektir. Çocuklar bir yıldız düşündüklerinde

GÖNÜL SESLERİ

istemsiz olarak mekânsal hayal gücüne sahiptirler. Buna karşılık görme keskinliği, dikkat ve hafıza gelişir. Temel matematiksel fikirlerin oluşumu. Kas kontraktilitesini artırır.

3. Son fiziksel anımız "Ahtapot"tur.

Uzun bacaklarım var.

(Çocuklar uzun-uzun işaretini gösterirler)

Avım gelirse bana gel

Yavaş yavaş kapsayacağım.

(kapsama parmakların birbirine kenetlenmesiyle gösterilir).

Eğlenmek için soruyorum.

(Çocuğa nasıl boğulacağı gösterilerek nefes verme egzersizi de ihmal edilir).

Çözüm

Bu dinlenme anları, eğitim sırasında çocukların dikkatini sadece bir noktaya odaklamak için değil, aynı zamanda eğitim sırasında estetiklerini rahatlatmak ve deniz hayvanları hakkındaki hayal güçlerini zenginleştirmek, onları yakından tanıırken kelime dağarcıklarını genişletmek için de kullanılıyor. Ayrıca ilköğretim matematiğine olan ilgisini arttırmaktı. Elbette böyle anları geçirirsek hedeflerimize sandığımızdan daha kısa sürede ulaşabiliriz. Temel hareket sisteminde parmakların serbest hareketine ve becerilerin ortaya çıkmasına tanık oluyoruz. Ayrıca alıştırmaların şiirsel bir dille yapılmasıyla çocukların hafızası güçlenecek ve kelime hazineleri kazanılacaktır.

REFERANSLAR:

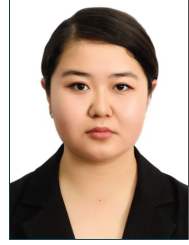
1. Johnson, L. ve Clark, T. (2020). Erken müdahalenin gelişimsel gecikmesi olan çocuklara etkisi. Erken Çocukluk Eğitimi Dergisi, 38(2), 145-158.

2. Norwood, R. (2021). Gelişimsel engelli çocukları desteklemek için işbirlikçi stratejiler. Uluslararası Özel Eğitim Dergisi, 36(1), 30-41.

3. Stevens, A. (2019). Erken çocukluk ortamlarında özel eğitim öğretmenlerinin rolü. Erken Çocukluk İncelemesi, 22(4), 87-95.

İRİSKULOVA MUNİSA AKMAL KIZI

Taşkent Devlet Ekonomi Üniversitesi, Bilimsel Araştırma ve Yenilik Dairesi Başkanlığı Bilimsel araştırma faaliyetlerinin organizasyonu bölümünün önde gelen uzmanı. Eğitim - tamamlanmamış yüksek öğrenim. 1999 Semerkand bölgesinin Pastdargom ilçesinde doğdu. İşletme alanında lisans derecesine sahiptir.

İŞLETMELERİN VERİMLİLİĞİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ: BİR İŞLETMENİN EKONOMİK GELİŞİMİNİN TEMELİ OLARAK KARLILIK VE KARLILIK ARASINDAKİ İLİŞKİ

Giriş

Ekonomik analizde ticari kuruluşların faaliyetlerinin sonuçları, çıktı hacmi, alınan gelir ve kâr gibi göstergelerle değerlendirilebilir. Ancak listelenen göstergelerin değerleri belirli bir işletmenin etkinliğini değerlendirmek için yeterli değildir. Bunun nedeni, bu göstergelerin işletmenin faaliyetlerinin mutlak özellikleri olması ve performansın değerlendirilmesine yönelik doğru yorumlarının ancak işletmeye yatırılan fonları yansıtan diğer göstergelerle birlikte gerçekleştirilebilmesidir. Bu nedenle, ekonomik analizde işletmenin verimliliğini bir bütün olarak karakterize etmek için çeşitli faaliyet alanlarının (ekonomik, finansal, girişimcilik), karlılık (veya karlılık) göstergelerinin karlılığı hesaplanır.

Kârlı bir işletme, kâr elde eden bir işletmedir. Modern koşullarda, alıcıların belirli bir işletme tarafından üretilen ürünleri tercih edebilmesi ve böylece malların büyük talep görmesi için mali durumu özellikle dikkatli

GÖNÜL SESLERİ

bir şekilde izlemek, üretim faaliyetlerini uygun şekilde organize etmek ve ekonomik göstergeleri izlemek gerekir.

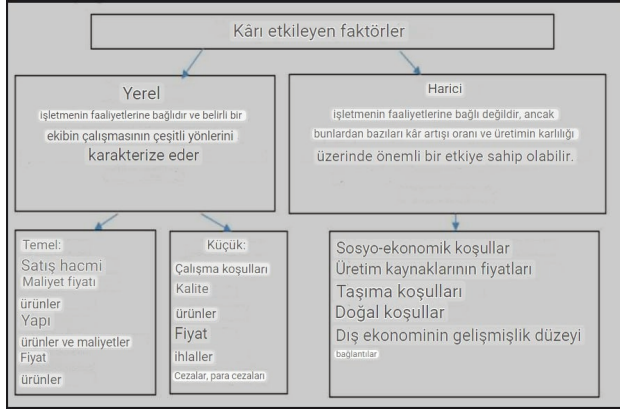
Kâr ve karlılık, bir işletmenin ekonomik gelişiminin ve işletmenin tüm katılımcılarıyla mali ilişkilerinin güçlendirilmesinin temelidir. Kârlılık ve kârlılık göstergeleri, işletmenin yönetiminin faaliyetinin tüm alanlarındaki etkinliğini karakterize eder: Üretim, satış, finans, tedarik ve yatırım. Kârlılık çalışmasına dayanarak hangi tür ürünlerin ve hangi iş birimlerinin en yüksek kârlılığı sağladığını belirlemek mümkündür. Bu, modern ekonomik koşullarda özellikle önem kazanmaktadır.

"Kâr Yönetimi" adlı çalışmasında I. A. Blank, "kârın piyasa ekonomisinin en basit ve aynı zamanda en karmaşık kategorisi olduğunu" yazdı. Basitliği, piyasa tipi bir ekonominin çekirdeği ve ana itici gücü olması, bu ekonomideki girişimcilerin faaliyetleri için ana teşvik olması, ekonomik sistemin ilerlemesinin belirli bir garantörü olması ve Kâr, gerilemenin ve toplumsal gerilimin açık bir kanıtıdır. Hükümet etkisinin, ekonomik süreçlerin ve sosyo-ekonomik çıkarların düzenlenmesinin aktif ve evrensel bir kaldıracı olarak kâr, çok sayıda etkileyici faktörün yanı sıra yasama ve yürütme organlarının bütçe, vergi, fiyat, yatırım ve kredi politikalarına karşı da oldukça hassastır. yürütme makamları.

Tüm faktörler, kâr miktarı ve düzeyi üzerinde en büyük etkiye sahip olan ana faktörlere ve etkisi ihmal edilebilecek ikincil faktörlere ayrılabilir. Ek olarak, tüm faktörler kümesi iç ve dış olarak ayrılabilir. Yakından ilişkilidirler.

GÖNÜL SESLERİ

Şekil 1, kâr miktarını etkileyen faktörlerin sınıflandırılmasını göstermektedir.

Şekil 1

Kâr miktarını etkileyen faktörlerin sınıflandırılması

“Sermaye kârının artması veya azalması, emek ücretlerinin artmasına ve azalmasına neden olan aynı nedenlere, yani toplumun zenginliğinin artmasına veya azalmasına bağlıdır; ancak bu nedenlerin ücretler ve karlar üzerinde çok farklı etkileri vardır. Ücretleri artıran sermaye artışı, kârın azalmasına yol açar. Birçok zengin tüccarın sermayesi aynı ticaret dalına yatırıldığında, aralarındaki karşılıklı rekabet doğal olarak kârlarının azalmasına yol açar; ve belirli bir toplumun tüm ticaret dallarında aynı sermaye artışı meydana geldiğinde, aynı rekabetin tüm dallarda benzer bir etki yaratması gerekir. Adam Smith'in "Ulusların Zenginliğinin Doğası ve Nedenleri Üzerine Bir Araştırma" adlı eserinde kâr hakkında yazdığı şey budur.

Ekonomik ve düzenleyici literatürde, Tablo 1'de sunulan çeşitli kâr tanımları verilmektedir.

Tablo 1

Çeşitli yazarların “kâr” kavramının tanımına yaklaşımları

Yazar	Tanım
V.V. Kovalev	Kâr, bir girişimcinin, girişimcilik faaliyetlerini yürütme riski karşılığında kazandığı ödülü karakterize eden, parasal biçimde ifade edilen, yatırılan sermaye üzerindeki net geliridir. Kâr, ticari bir organizasyonun sistematik olarak yeniden üretilen özel bir kaynağıdır ve iş geliştirmenin nihai hedefidir.
V.V. Korshunov	Kâr, her türlü mülkiyete sahip işletmelerin yarattığı nakit tasarruflarının parasal ifadesidir. Ekonomik bir kategori olarak işletmelerin girişimcilik faaliyetlerinin finansal sonucunu karakterize eder. Kâr, üretim verimliliğini, üretilen ürünlerin hacmini ve kalitesini, işgücü verimliliğinin durumunu, maliyet düzeyini en iyi şekilde yansıtan bir göstergedir.
I.V. Sergejev	Bir işletmenin karı en önemli ekonomik kategoridir ve herhangi bir ticari organizasyonun ana amacıdır. Ekonomik bir kategori olarak kâr, maddi üretim alanında yaratılan net geliri yansıtır.
V.D. Gribov	Ekonomik bir kategori olarak kâr, girişimci faaliyet sürecinde maddi üretim alanındaki net geliri yansıtır.

Dolayısıyla yazarların “kâr” kategorisinin tanımına ilişkin görüşlerinin temelde örtüştüğü sonucuna varabiliriz.

Üretim verimliliğini, üretilen ürünlerin hacmini ve kalitesini, işgücü verimliliğinin durumunu, ticari muhasebeyi güçlendirmede, her türlü mülkiyet altında üretimi yoğunlaştırmada teşvik edici bir etkiye sahip olan maliyet düzeyini en iyi şekilde yansıtan bir gösterge olarak kârın rolü oldukça çok yönlüdür ve aşağıdaki nedenlerden dolayı piyasa ekonomisindeki önemini abartmak zordur:

- işletmenin kârı girişimcilik faaliyetinin ana hedefidir;
- bir işletmenin kârı, bir bütün olarak devletin ekonomik kalkınmasının

GÖNÜL SESLERİ

temelini oluşturur;

- bir işletmenin kârı, belirli bir üretim (operasyonel) faaliyetin etkinliği için bir kriterdir;

- kâr, işletmenin finansal kaynaklarının oluşumunun ana iç kaynağıdır ve gelişimini sağlar;

– kâr, bir işletmenin piyasa değerini artırmanın ana kaynağıdır;

– Kâr, toplumun sosyal ihtiyaçlarının karşılanması için en önemli kaynağıdır;

– kâr, işletmeyi iflas tehdidinden koruyan ana koruyucu mekanizmadır.

Kendi kendini finanse etme ilkesinin fiili hükmü, elde edilen kârla belirlenir. Vergiler ve diğer zorunlu ödemeler ödendikten sonra işletmenin tasarrufunda kalan net kâr payı aşağıdakiler için yeterli olmalıdır:

– üretim faaliyetlerinin genişletilmesinin finansmanı;

- işletmenin bilimsel, teknik ve sosyal gelişimi;

– çalışanlar için maddi teşvikler.

Üçüncüsü, kâr, farklı düzeylerde bütçe oluşumunun kaynaklarından biridir. Vergi olarak bütçelere gider ve diğer gelirlerle birlikte ortak sosyal ihtiyaçların karşılanması, devletin işlevlerini yerine getirmesini sağlamak, devlet yatırım, üretim, bilimsel, teknik ve sosyal programlarını finanse etmek için kullanılır.

Dördüncüsü, kâr, ekonomik faaliyetin ekonomik verimliliği için bir kriter görevi görür ve bir işletmenin her türlü ekonomik kaynağının kullanımının verimliliğinin hesaplanmasında ana performans göstergesidir.

Bir işletmenin karı, ortaya çıktığı çeşitli görünümlemlerle karakterize edilir. Ana özelliklerin özelliklerini Tablo 2'de sunuyoruz.

GÖNÜL SESLERİ

Tablo 2

Kâr türlerinin özelliklere göre sınıflandırılması

Özellik adı	Kâr türleri
Muhasebeye yansımının doğası gereği	muhasebe karı ekonomik kâr vergi karı toplam finansal sonuç
İşletmenin faaliyetlerinin doğası gereği	olağan faaliyetlerden elde edilen kar olağanüstü olaylardan kazanç sağlamak
Ana ticari işlem türlerine göre	Ürünlerin satışından elde edilen kar (mallar, işler) diğer faaliyetlerden elde edilen kar
Ana faaliyet türlerine göre	mevcut faaliyetlerden kar yatırım faaliyetlerinden elde edilen kar finansal faaliyetlerden elde edilen kar
Kâr oluşturan unsurların bileşimine göre	marjinal kar brüt kazanç kitap karı net kâr
Vergilendirmenin doğası gereği	vergiye tabi olmayan kâr vergiye tabi gelir gerçek kâr
Formasyon seviyesinin yeterliliğine göre	normal kâr düşük ve yüksek kar
Söz konusu oluşum dönemine göre	önceki dönem kârı raporlama dönemi karı planlama dönemi karı
Kârın bir parçası olarak kullanımının doğası gereği	aktifleştirilmiş kar kârın tüketilen kısmı
Kullanım derecesine göre	dağıtılmamış kârlar dağıtılan kar
Yönetimin nihai sonucunun değerine göre	pozitif kâr (veya kârın kendisi). Negatif kar (zarar)

Böylece bilim adamları ve iktisatçılar, çeşitli özelliklerine bağlı olarak kârın geniş bir sınıflandırmasını yapmışlardır.

Kârlılığı hesaplarken, kârın üretim ve ürün satış maliyetlerine oranını

GÖNÜL SESLERİ

temsil eden üretim ve sermayenin ekonomik verimliliğini belirlemek için genel bir metodoloji kullanılır. İşletme faaliyetlerinin sonuçlarının genel bir göstergesi olan işletmenin faaliyetleri sonucunda kârın kullanıldığı her seferinde anlaşılması önemlidir, çünkü büyüklüğü yönetim yöntemlerine, tüm üretim faktörlerini kullanmanın verimliliğine, üretimin verimliliğine bağlıdır. Yenilik ve yatırım, pazarlama ve ticari faaliyetlerin etkinleştirilmesi.

Kâr türlerine ilişkin anlayışımıza dayanarak (faaliyet türüne ve sermaye işlemlerine göre), aşağıdaki kârlılık türlerini hayal edebiliriz:

- ürünlerin karlılığı (işler, hizmetler);
- sermaye operasyonlarının karlılığı.

Maliyet türleri hakkındaki anlayışımıza dayanarak aşağıdaki karlılık türlerini hayal edebiliriz:

- ürünlerin karlılığı (işler, hizmetler);
- sermaye maliyetlerinin getirisi (yatırım yapılan sermaye);
- özsermaye getirisi.

Her karlılık türü için, çeşitli özellikler için başlangıç verilerinin niceliksel değerlerini detaylandıran göstergeler hesaplanır:

- zamanla – yıl, çeyrek, ay için ürün karlılığı;
- konuma göre – bir işletmenin, üretimin, atölyenin, ticaret biriminin vb. karlılığı;
- üretim programının ayrıntı düzeyine göre - bir üretim biriminin veya tüm üretim hacminin karlılığı, bir faaliyet türü için veya tüm faaliyet türleri için karlılık;
- sermaye gelirinin ayrıntı düzeyine göre - kira, leasing, üretim işletmelerine veya finansal kurumlara yapılan yatırımların karlılığı; franchising'in karlılığı; uzun vadeli veya kısa vadeli finansal yatırımların karlılığı.

Kârlılık göstergeleri farklı yaklaşımlara göre üç gruba ayrılabilir:

GÖNÜL SESLERİ

- düzeyi, ürün satışlarından elde edilen kârın gelire oranıyla belirlenen satışların karlılık göstergeleri;
- seviyesi kârın karşılık gelen maliyetlere oranıyla belirlenen maliyet yaklaşımına dayalı karlılık göstergeleri;
- düzeyi kârın toplam tutara veya yatırılan sermayenin bireysel bölümlerine oranıyla belirlenen kaynak yaklaşımına dayanan karlılık göstergeleri.

Dolayısıyla karlılık, karlılık, karlılık, karlılık derecesidir. İşletmenin bir bütün olarak verimliliğini, çeşitli faaliyet alanlarının (endüstriyel, ticari, yatırım vb.) karlılığını, belirli türdeki ürünleri (işler, hizmetler) üretmenin karlılığını karakterize eden bütün bir göreceli göstergeler sistemi kullanılarak ölçülür.), karlılık türleri ve metodoloji, karlılık göstergelerinin hesaplamaları olarak kabul edildi. Kârlılık göstergeleri, işin nihai sonuçlarını kârdan daha tam olarak karakterize eder, çünkü değerleri, etkinin yatırılan sermaye veya kaynaklara oranını yansıtır.

Kârı ve kârlılığı artırmaya yönelik yolların geliştirilmesinin aşamaları Şekil 2'de sunulmaktadır.

- 1 Ürün satışlarından elde edilen kârın oluşum sırası, yapısı ve dinamikleri inceleniyor
- 2 Ürün satışlarından elde edilen kârdaki değişikliklerin nedenleri değerlendiriliyor
- 3 Kârlılık göstergeleri hesaplanır, faktörlerin değişimlerine etkisi değerlendirilir
- 4 Kar ve kârlılığın artırılmasına yönelik teklifler geliştiriliyor

Şekil 2 Karı ve karlılığı artırmanın yollarını geliştirmenin aşamaları

GÖNÜL SESLERİ

Organizasyonlarda kar ve karlılık analizi için bilgi desteği kaynakları muhasebe ve istatistiksel raporlamadır.

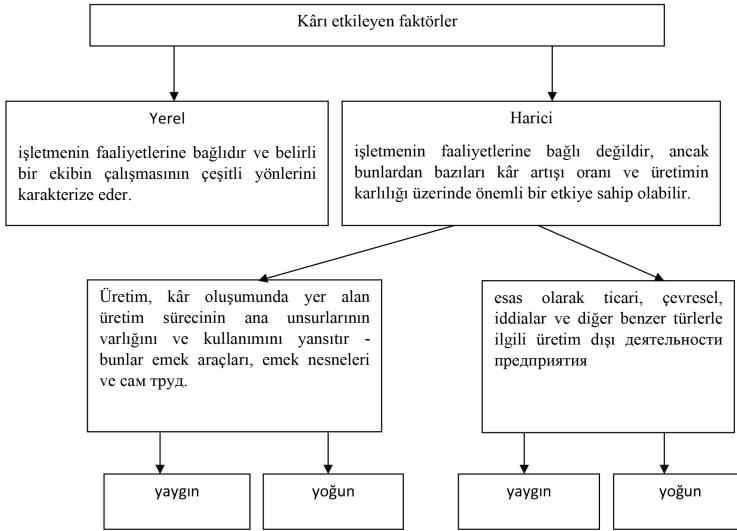
Kâr miktarını ve karlılığı etkileyen faktörler vardır. Şekil 3'te sunulan çeşitli kriterlere göre sınıflandırılırlar:

- harici;
- dahili.

Buna karşılık, iç faktörler şu şekilde ayrılır:

- **üretim dışı;**
- **üretim (kapsamlı ve yoğun).**

Karını ve karlılığı etkileyen iç faktörler arasında kaynak faktörleri (kaynakların miktarı ve bileşimi, kaynakların durumu, çalışma koşulları) bulunur.

Şekil 3

Kar miktarını ve karlılığı etkileyen faktörlerin sınıflandırılması

GÖNÜL SESLERİ

İç faktörler arasında aşağıdaki faktörler tespit edilebilir:

1. Üretim hacmi. Fiyatta sabit bir kâr payı ile üretim hacmindeki artış, daha fazla miktarda kâr elde etmenizi sağlar.

2. Ürün çıktısının emtia yapısı. Ürün yelpazesinin genişletilmesi, ürün çıktısının büyümesine katkıda bulunur. Daha marjinal ürün türlerinin payının artırılması, ürün fiyatında kârın payının artmasına olanak tanır ve kârlılığın artmasına yardımcı olur.

3. Ürünleri perakende zincirlerine ulaştırmak için lojistik geliştirildi. Ürünlerin perakende zincirine hızlandırılmış tanıtımı, ürün çıktısının artmasına ve işletme maliyetlerinin azaltılmasına yardımcı olur. Sonuç olarak, kârın kütlesi ve düzeyi artar.

4. Çalışan sayısı ve bileşimi. Belirli bir düzeyde teknik işgücü ekipmanında yeterli sayıda olması, gerekli miktarda kar elde etmek için işletmenin programının tam olarak uygulanmasını mümkün kılar. Çalışanların vasıf düzeyi büyük önem taşıyor.

5. İşçilere yönelik ekonomik teşvik biçimleri ve sistemleri. Bu faktörün etkisi, işgücü maliyetleri göstergesinin yanı sıra işgücü maliyetlerinin karlılığı göstergesi aracılığıyla da değerlendirilebilir. Günümüzde çalışanlara yönelik ahlaki teşvikin ve onların işlerinden duydukları memnuniyetin rolü giderek artıyor.

6. İşletme çalışanlarının emek verimliliği. İşgücü verimliliğindeki artış, diğer koşullar eşit olmak üzere, kar miktarında bir artışa ve işletmenin karlılığında bir artışa yol açar.

7. Sermaye-emek oranı ve işçilerin teknik donanımı. Modern ekipmanlara sahip işçilerin ekipmanı ne kadar yüksek olursa, emek üretkenlikleri de o kadar yüksek olur.

8. İşletmenin maddi ve teknik tabanının durumu. Modern ve gelişmiş bir malzeme ve teknik temele sahip bir işletme, uzun vadede üretim çıktısının sürekli artması için önkoşullara sahiptir. Bu, alınan kar

GÖNÜL SESLERİ

miktarında bir artış ve karlılığın artması anlamına gelir.

9. Sabit varlıkların ahlaki ve fiziksel aşınması ve yıpranması. Bu faktör karlılığın arttırılması açısından çok önemlidir. Yıpranmış sabit varlıkların ve eski ekipmanların kullanımı, gelecekte karda bir artışa güvenmemize izin vermiyor.

10. Varlıkların getirisi. Sermaye verimliliğindeki artışla birlikte, sabit varlıklara yatırılan 1 fon toplamı başına üretim çıktısı artar.

11. İşletme sermayesi miktarı. Bir işletmenin işletme sermayesi miktarı ne kadar büyük olursa, yalnızca cirolarından elde ettiği kâr miktarı da o kadar büyük olur.

12. Geçerli fiyatlandırma prosedürü. Elde edilen kârın miktarı, ürünün fiyatına dahil edilen kârın miktarına bağlıdır. Bir ürünün fiyatındaki kârın payının sürekli artması tam tersi sonuçlara yol açabilir.

Dış faktörler, doğal koşullar, fiyatların, tarifelerin, faizlerin, vergi oranlarının ve yardımların, cezaların vs. hükümet tarafından düzenlenmesidir. Bu faktörler, işletmenin faaliyetlerine bağlı değildir, ancak kâr miktarı üzerinde önemli bir etkiye sahiptir.

Kârı şekillendiren ana dış faktörler aşağıdaki faktörleri içerir:

1. Pazar kapasitesi. Üretim hacmi pazar kapasitesine bağlıdır. Pazar kapasitesi ne kadar büyük olursa işletmenin kar etme yeteneği de o kadar büyük olur.

2. Rekabetin geliştirilmesi. Kâr miktarı ve düzeyi üzerinde olumsuz etkisi vardır, çünkü kâr oranının ortalamasına yol açar. Rekabet, elde edilen kar miktarını azaltan bazı harcamaları gerektirir.

3. Hammadde ve malzeme tedarikçileri tarafından belirlenen fiyatlar. İmalat işletmeleri araçlarla daha az çalışmaya, tedarikçiler arasından aynı kalite seviyesindeki malzeme ve hammaddeleri daha düşük fiyatlarla sunanları seçmeye çalışmaktadır.

4. Ulaştırma, kamu hizmetleri, onarım ve diğer işletmelerin

hizmetlerine ilişkin fiyatlar. Hizmetlere ilişkin fiyatların ve tarifelerin artması, işletmelerin mevcut maliyetlerini artırmakta, karları azaltmakta, üretim ve ekonomik faaliyetlerin karlılığını azaltmaktadır.

5. İşletmelerin devlet düzenleme yöntemleri. Bu faktör, kar miktarını ve karlılığı belirleyen ana faktörlerden biridir.

Üretim faktörleri, üretimi doğrudan etkileyen faktörlerdir; yoğun – niteliksel değişiklikler, kapsamlı – niceliksel değişim.

Üretim dışı faktörler - arz, satış ve çevresel faaliyetler, sosyal çalışma ve yaşam koşulları vb.

Kapsamlı faktörler, üretim kaynaklarının hacmini, bunların zaman içindeki kullanımını (iş gününün uzunluğundaki değişiklikler, ekipman değiştirme oranı vb.) ve ayrıca kaynakların üretken olmayan kullanımını (hurda için malzeme maliyetleri, kayıplar) yansıtan faktörleri içerir. atık nedeniyle). Yoğun faktörler, kaynak kullanımının verimliliğini yansıtan veya buna katkıda bulunan faktörleri içerir (örneğin, çalışanların becerilerinin geliştirilmesi, ekipman verimliliği, ileri teknolojilerin tanıtılması).

Çözüm

Bu nedenle, kârı etkileyen çok sayıda faktörü dikkate alarak, her işletmenin kârını artıracak planlı önlemler alması gerekir. Genel anlamda bu faaliyetler aşağıdaki nitelikte olabilir:

- üretim çıktısındaki artış;
- ürün kalitesinin iyileştirilmesi;
- fazla ekipman ve mülkün satışı veya kiralanması;
- Maddi kaynakların, üretim kapasitesinin ve alanının, işgücünün ve çalışma süresinin daha akılcı kullanımı yoluyla üretim maliyetlerinin azaltılması;
- üretimin çeşitlendirilmesi;
- satış pazarının genişletilmesi vb.

GÖNÜL SESLERİ

Bu faaliyetler listesinden bunların işletmedeki üretim maliyetlerini düşürmeyi, ürün kalitesini iyileştirmeyi ve üretim faktörlerinin kullanımını amaçlayan diğer faaliyetlerle yakından ilişkili olduğu anlaşılmaktadır.

İşletmenin faaliyetlerinin temel özellikleri kar ve karlılıktır.

Kâr, ekonomik faaliyetin verimliliğini karakterize eden evrensel bir göstergedir. Yatırılan göreceli sermayenin büyüklüğü ve düzeyi ve katlanılan maliyetler, işin başarısını, daha fazla gelişme ve iyileştirme olasılığını yansıtır. Ancak bir işletmenin verimliliğini değerlendirmek için yalnızca kâr göstergesini kullanmak yeterli değildir.

Kârı ve onun yaratıldığı üretim varlıklarını karşılaştırmak gerekir. Bu tür göstergeler karlılıktır.

Kârlılık, maliyetlerin getiri düzeyini ve kaynakların kullanım derecesini karakterize eden, üretim verimliliğinin göreceli bir göstergesidir. Kârlılık oranlarının oluşturulması, kârın (çoğunlukla net kâr, kârlılık göstergelerinin hesaplanmasına dahil edilir) harcanan fonlara, satış gelirlerine veya işletmenin varlıklarına oranına dayanır. Dolayısıyla karlılık oranları işletmenin verimlilik derecesini gösterir.

REFERANSLAR:

1. Abdulkarimov, I. T. Girişimci yapıların mali durumunun ve mali sonuçlarının analizi: ders kitabı. kılavuz / I. T. Abdulkarimov, M. V. Bespalov. – M.: INFRA-M., 2018. – 215 s.

2. Boş, I.A. Finansal kaynakların yönetimi / I.A. Biçim. – M.: Omega-L, 2018. – 768 s.

3. Boş, I.A. Kâr yönetimi: ders kitabı / I.A. Biçim. – M.: Nika-merkez, 2016. – 768 s.

4. Muhasebe (finansal) muhasebe: akademik lisans derecesi için ders kitabı / V. P. Astakhov. – M.: Yurayt Yayınevi, 2020. – 536 s.

5. Volkov, V.P. İşletme ekonomisi: ders kitabı. ödenek / V.P.

GÖNÜL SESLERİ

Volkov, A.I. Ilyin, V.I. Stankeviç [ve diğerleri]; genel altında ed. yayın zeka Ilyina, Başkan Yardımcısı. Volkova. – M.: Yeni bilgiler, 2019. – 677 s.

6. Gribov, V.D. İşletme ekonomisi: ders kitabı. Atölye / V.D. Gribov, Başkan Yardımcısı. Gruzinov. – M.: KURS, SIC INFRA-M, 2019. – 448 s.

7. Ermolovich, L.L. Bir endüstriyel kuruluşun varlıklarının analizi: ders kitabı / L.L. Ermolovich. – Minsk: BSEU, 2020. – 433 s.

8. Zhamyanova, S.T. Bir işletmede kar planlaması / S.Ts. Zhamyanova // Yenilikçi bilim. – 2021. – Sayı. 5-1 (17). – s. 67-69.

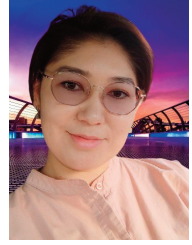
9. Kovalev, V.V. Finansal analiz: ders kitabı. ödenek / V.V. Kovalev – M.: “Finans ve İstatistik”, 2022. – 361 s.

10. Korshunov, V.V. Bir kuruluşun ekonomisi (işletme): ders kitabı

11. Sergeev, I.V. Organizasyon ekonomisi (işletme): uygulamalı lisans derecesi için ders kitabı ve atölye çalışması / I.V. Sergeev, I.I. Verennikova. – Lyubertsy: Yurayt, 2019. – 511 s.

12. Chepurko, V.V. Kurumsal kar yönetiminin teorik yönleri / V.V. Chepurko, O.G. Blazhevich // Bilimsel Bülten: finans, bankalar, yatırımlar. – 2022. – Sayı 5 (18). – s.32-39.

ABDURAKHİMOVA JANAR

Ulusal Araştırma Üniversitesi "Taşkent Sulama ve Tarımsal Mekanizasyon Mühendisleri Enstitüsü" doktora öğrencisi. 1988 yılında Sirdarya bölgesinde doğdu. Yüksek öğrenim. UzDJTU'da yüksek lisans derecesi aldı. Abdurakhimova Janar, uzun yıllardır öğrencilere ve genç öğrencilere İngilizce öğretiyor ve şu anda İngilizce öğretimi üzerine birçok makale yazmanın yanı sıra, bu alanı daha da geliştirmek için bilimsel çalışmalar yürütüyor.

BİLGİSAYAR BİLİMİ ÖĞRENCİLERİNE İNGİLİZCE ÖĞRETMENİN ÖZELLİKLERİ

Soyut: Bu makale, Bilgisayar Bilimi (CS) öğrencilerine İngilizce öğretmenin benzersiz yönlerini inceler ve uzmanlaşmış pedagojik yaklaşımlara olan ihtiyacı vurgular. Bilgisayar Bilimi, İngilizcenin ortak dil olarak hizmet ettiği küresel bir disiplindir ve CS öğrencileri yalnızca iletişim için değil aynı zamanda teknik materyalleri anlamak, çok uluslu takımlara katılmak ve profesyonel beceriler geliştirmek için de İngilizce yeterliliğine ihtiyaç duyarlar. Makale, Belirli Amaçlı İngilizceyi (ESP), teknik içeriğin entegrasyonunu, iletişim becerilerinin önemini ve kültürel yeterliliği bu kitle için dil eğitiminin temel bileşenleri olarak ele almaktadır. Ayrıca, teknoloji meraklısı öğrenciler için öğrenme deneyimini geliştirmede teknolojinin rolünü ele almaktadır.

Anahtar kelimeler: ESP (Özel Amaçlı İngilizce), Bilgisayar Bilimi, Teknik İletişim, Müfredat Tasarımı, Dil Değerlendirmesi, Akademik Yazma, Mesleki Beceriler.

Giriş.

Teknoloji sektörünün hızla küreselleşmesi, İngilizcenin Bilgisayar Bilimi profesyonelleri için kritik bir dil haline gelmesiyle sonuçlandı. Programlama, teknik dokümantasyon ve akademik araştırmanın başkın dili olarak, İngilizce yeterliliği bu alanda başarılı olmak isteyen öğrenciler için bir zorunluluktur. Ancak, Bilgisayar Bilimi öğrencilerine İngilizce öğretmek genel dil eğitiminden daha fazlasını gerektirir. Bu öğrencilerin, belirli akademik ve profesyonel ihtiyaçlarına hitap eden hedefli dil öğrenimine ihtiyaçları vardır. Bu makale, Bilgisayar Bilimi öğrencilerine İngilizce öğretmenin temel unsurlarını inceleyerek dil öğrenimi ile teknik uzmanlık arasındaki kesişime odaklanmaktadır.

Belirli Amaçlı İngilizce (ESP) kavramı tıp, mühendislik ve işletme gibi profesyonel alanlarda yaygın olarak benimsenmiştir. Bilgisayar Bilimi öğrencileri için ESP, doğrudan çalışma alanları ve gelecekteki kariyerleriyle ilgili dil becerilerini öğretmeyi içerir. Geleneksel ESL (İkinci Dil Olarak İngilizce) programları, teknik jargon, belge okuma, rapor yazma ve teknik fikirleri sunma konusunda yeterlilik gerektiren bu öğrencilerin ihtiyaçlarını karşılamayabilir [1].

Bilgisayar Bilimi için ESP'nin temel unsurlarından biri teknik kelime dağarcığının edinilmesidir. Programlama dilleri, yazılım geliştirme süreçleri, algoritmalar ve veri yapıları, genel İngilizce öğrenenlere tanıdık gelmeyebilecek özel terimler kullanılarak tartışılır. Örneğin, "derleme", "hata ayıklama", "algoritmik verimlilik" ve "nesne yönelimli" gibi kelimelerin bir CS bağlamında kesin anlamları vardır. Etkili öğretim, öğrencilerin bu terimleri anlamalarına ve uygun şekilde kullanmalarına yardımcı olmaya odaklanmalıdır [2].

Bilgisayar Bilimleri öğrencileri kelime dağarcığına ek olarak teknik materyalleri okuma ve yazma becerilerini de geliştirmelidir. Programlama belgelerini, araştırma makalelerini ve kullanıcı kılavuzlarını

okuma becerisi esastır. Benzer şekilde, kodlarını belgelemeleri, raporlar üretmeleri ve kullanıcı kılavuzları yazmaları gereken yazılım mühendislerinin günlük çalışmalarında yazma önemli bir rol oynar [3]. Bilgisayar Bilimleri öğrencileri için ESP eğitimi, öğrencilerin karmaşık teknik fikirleri açıkça iletebilmelerini sağlayarak bu pratik yazma görevlerine odaklanmalıdır. Teknik yeterlilik kritik öneme sahip olsa da, Bilgisayar Bilimleri profesyonellerinin aynı zamanda güçlü iletişim becerilerine de ihtiyaçları vardır. Küreselleşmiş bir iş gücünde, farklı dilsel ve kültürel geçmişlere sahip meslektaşlarla İngilizce olarak etkili bir şekilde iletişim kurabilme becerisi esastır [1]. İngilizce, çok uluslu takımlarda genellikle ortak dil olarak kullanılır ve Bilgisayar Bilimleri öğrencilerinin bu ortama hazırlıklı olmaları gerekir.

Teknik kavramları sunmak, ekip toplantılarına katılmak ve ürün tanıtımları yapmak, CS profesyonelleri için yaygın görevlerdir. Öğrencilere karmaşık teknik fikirleri hem teknik hem de teknik olmayan kitlelere nasıl açıklayacaklarını öğretmek, İngilizce eğitimlerinin önemli bir parçasıdır. Gerçek dünya senaryolarını taklit eden rol yapma ve simülasyon etkinlikleri, bu becerileri geliştirmek için etkili yöntemler olabilir. İşbirliği, özellikle sık iletişim ve ekip çalışmasının gerekli olduğu çevik ortamlarda, modern yazılım geliştirme uygulamalarının ayrılmaz bir parçasıdır. CS öğrencileri, bir ekibin parçası olarak teknik tartışmalara nasıl katılacaklarını, geri bildirim sağlayacaklarını ve sorunları nasıl çözeceklerini öğrenmelidir. Bu, yalnızca dil becerilerini değil, aynı zamanda İngilizce konuşulan ortamlarda işyeri görgü kurallarını ve iletişim normlarını da anlamayı gerektirir [3].

Bilgisayar Bilimleri öğrencileri, dil öğrenmelerinde değerlendirilebilecek analitik ve problem çözme görevlerinde başarılı olma eğilimindedir. Anlatı veya betimleyici yazıya daha fazla odaklanabilen diğer disiplinlerdeki öğrencilerin aksine, CS öğrencileri mantıksal

düşünme ve yapılandırılmış iletişim gerektiren etkinliklerden faydalanır. Programlama ve problem çözme, Bilgisayar Bilimlerinin merkezinde yer alır. Öğrencilerin kodlama problemlerini ifade etmelerini, çözümler önermelerini ve alternatif yaklaşımları tartışmalarını gerektiren görevler, onların güçlü yönleriyle uyumlu bir bağlamda İngilizce pratiği yapmalarına yardımcı olabilir [7]. Örneğin, kodlama hatalarını analiz etmek ve hata ayıklama adımlarını İngilizce olarak açıklamak hem dil becerilerini hem de teknik becerilerini geliştirebilir.

Bilgisayar Bilimleri öğrencileri, ister araştırma makaleleri ister ürün özellikleri okuyor olsunlar, teknik metinleri eleştirel bir şekilde değerlendirme becerilerini de geliştirmelidirler. Öğrencilerin teknik makaleleri özetlemesini, eleştirmesini veya karşılaştırmasını gerektiren akademik yazma ödevleri hem eleştirel düşüncelerini hem de İngilizce yeterliliklerini geliştirebilir. Bilgisayar Bilimleri mezunları genellikle çok uluslu takımlarda çalıştıklarından, kültürel yeterlilik mesleki gelişimlerinin önemli bir yönüdür. İngilizce konuşulan işyerlerinde iletişimin kültürel bağlamını anlamak, küresel ortamlardaki etkinliklerini önemli ölçüde artırabilir. Farklı kültürlerin iletişime farklı yaklaşımları vardır ve Bilgisayar Bilimleri öğrencilerinin uluslararası meslektaşlarıyla çalışırken bu farklılıkların farkında olmaları gerekir [2]. Örneğin, bazı kültürler dolaylı iletişimi ve nezaketi tercih ederken, diğerleri doğrudanlığı ve verimliliği tercih edebilir. Öğrencilere İngilizce kullanırken bu farklılıklarla nasıl başa çıkacaklarını öğretmek, onları kültürel açıdan çeşitli takımlarda çalışmaya hazırlayabilir.

Bilgisayar Bilimi öğrencileri dil becerilerinin yanı sıra İngilizce konuşulan işyerlerinin profesyonel normlarına da aşina olmalıdır. Bu, profesyonel e-postaların nasıl yazılacağını, görüntülü konferanslara nasıl katılacağını ve sınır ötesi işbirliklerinin nasıl yönetileceğini anlamayı içerir. Küresel teknoloji şirketlerinin vaka çalışmalarını dahil etmek ve

gerçek dünya iş yeri senaryolarını simüle etmek, öğrencilerin gerekli becerileri geliştirmelerine yardımcı olabilir [6]. Bilgisayar Bilimi öğrencilerinin genellikle teknolojiyle rahat oldukları göz önüne alındığında, dijital araçları dil öğrenme sürecine entegre etmek oldukça etkili olabilir. Teknolojinin kullanımı yalnızca öğrencileri meşgul etmekle kalmaz, aynı zamanda çalışacakları gerçek dünya ortamlarını da yansıtır [4].

Birçok bilgisayar bilimleri öğrencisi, kodlama projelerinde iş birliği yapmak için GitHub, Stack Overflow ve açık kaynaklı topluluklar gibi platformları kullanıyor. Onları bu topluluklara İngilizce olarak katılmaya teşvik etmek, gerçek dil pratiği sağlayabilir. Ek olarak, dil öğrenme uygulamaları, sanal sınıflar ve video eğitimleri gibi çevrimiçi öğrenme araçları, daha etkileşimli bir öğrenme deneyimi yaratmak için müfredata dahil edilebilir.

Öğrencilerin web sitesi oluşturma veya yazılım uygulaması geliştirme gibi görevleri tamamlamak için İngilizce kullanmalarını gerektiren işbirlikçi projeler atamak, anlamlı bir bağlamda dil becerilerini geliştirebilir. Bu projeler yalnızca teknik becerileri geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda öğrencilerin İngilizce olarak etkili bir şekilde iletişim kurma becerilerini de geliştirir [5].

Sonuç. Bilgisayar Bilimleri öğrencilerine İngilizce öğretmek, hem dil öğrenimini hem de teknik eğitimi birleştiren uzmanlaşmış bir yaklaşım gerektirir. Belirli Amaçlı İngilizce'ye (ESP) odaklanarak, iletişim becerilerini geliştirerek, eleştirel düşünmeyi teşvik ederek ve kültürel yeterliliği destekleyerek, eğitimciler BT öğrencilerine küreselleşmiş bir teknoloji sektöründe başarılı olmak için ihtiyaç duydukları dil becerilerini kazandırabilirler. Dahası, sınıfta teknolojiden yararlanmak, bu teknoloji meraklısı kitle için öğrenme deneyimini iyileştirebilir ve kariyerlerinin hem teknik hem de dilsel zorluklarıyla başa çıkmaya hazır olmalarını sağlayabilir. Sonuç olarak, BT öğrencilerine İngilizce öğretmek, onları

İngilizce yeterliliğinin teknik uzmanlık kadar önemli olduğu bir alanda başarıya hazırlamakla ilgilidir.

REFERANSLAR:

1. Dudley-Evans, T. ve St. John, M. J. (1998). Belirli Amaçlı İngilizce'de Gelişmeler: Çok disiplinli bir yaklaşım. Cambridge University Press.

2. Hutchinson, T. ve Waters, A. (1987). Belirli Amaçlı İngilizce: Öğrenme merkezli bir yaklaşım. Cambridge University Press.

3. Stoller, F. L. (2008). İçerik tabanlı öğretim. İkinci dil öğretimi ve öğreniminde araştırma el kitabı, 2(2), 59-83.

4. Voronkova O.B. Eğitimde bilgi teknolojileri. Etkileşimli yöntemler / O.B. Voronkova. - M .: Phoenix, 2018. - 598 s.

5. Budik, I.B. Çok düzeyli bir eğitim sisteminde geleceğin öğretmenin mesleki açıdan önemli kişisel niteliklerinin oluşum modeli / I.B., N.B. Alekseeva // Eğitimde standartlar ve izleme. - 2001. - No. 5. - Sayfalar 12-18.

6. Gasanenko, E.A. Teknik bir üniversitenin öğrencilerinin profesyonel bir imaj tasarlama konusunda hazır olmalarının oluşturulması.: tez ... ped. bilimleri adayı: 13.00.08 / Gasanenko Elena Aleksandrovna. - Magnitogorsk, 2019. - 192 s.

7. Zhgarova, Yu.A. Eğitimde "beyin fırtınası" yönteminin uygulanması / Yu.A. Zhgarova // Modern dünyada eğitimin teorisi ve pratiği: VI. uluslararası bilimsel konferansın materyalleri - St. Petersburg: Zanevskaya meydanı. - 2014. - S. 13-15

YUSUPOVA K HABİBA İRİSKULOVNA

Taşkent Uygulamalı Bilimler Üniversitesi, Okul Öncesi Eğitim Metodolojisi Bölüm Başkanı. Uyuğu - Özbek, yüksek öğrenim. Pedagojik bilimler alanında felsefe doktoru (doktora), doçent. 1977 yılında Semerkant bölgesinin Nurabad ilçesinde doğdu. Toplumda yeri olan aktif kadınlar. Kh. Yusupova, çalışma hayatı boyunca cumhuriyet örgütlerinde sorumlu pozisyonlarda görev yaptı. Yayımlanan eser sayısı 60'tan fazladır; bunlar arasında şunlar yer almaktadır: 2 ansiklopedi (ortak yazarlı), 4 monografi (3 ortak yazarlı), 2 kılavuz (1 ortak yazarlı), 15 cumhuriyetçi ve uluslararası bilimsel dergi ve 30'dan fazla bilimsel koleksiyon makaleler; konferans özetleri yazar. Kariyeri boyunca ilgili bölümlerle birlikte programların geliştirilmesine aktif olarak katılmakta, ayrıca önerileriyle eğitim sisteminde yenilikçi fikirlerin geliştirilmesine aktif olarak katılmaktadır. Halen doktora tezi üzerinde çalışmaktadır.

SİNERJİK EĞİTİM SÜRECİNDE GELECEĞİN EĞİTİMCİLERİNİN AKMEOLOJİK MESLEKİ YETERLİLİKLERİNİN GELİŞTİRİLMESİ

Soyut: Bu makale, uluslararası bilimsel uygulamalardan örnekler kullanılarak, geleceğin eğitimcilerinde akmeolojik mesleki yeterliliğin sinerjik bir eğitim yaklaşımıyla geliştirilmesini araştırmaktadır. Eğitim stratejilerinin birbiriyle bağlantılılığını ve eğitimciler arasında mesleki büyüme ve etkinliği teşvik etmedeki rollerini vurgulamaktadır.

Anahtar kelimeler: Akmeolojik yeterlilik, mesleki büyüme, geleceğin eğitimcileri, sinerjik eğitim, uluslararası uygulamalar.

Giriş

Yüksek kaliteli eğitime olan talep, geleceğin eğitimcilerinin eğitiminde bir paradigma değişimini gerekli kılıyor. İnsan potansiyeli ve profesyonel gelişim bilimi olan akmeoloji, eğitimci yeterliliklerini geliştirmek için bir çerçeve sunuyor. Sinerjik eğitimle birleştirildiğinde (iş birliğini ve birbirine bağlı öğrenmeyi teşvik eden bir yaklaşım) yetenekli eğitimcileri yetiştirme potansiyeli katlanarak artıyor (Eisner, 2017).

Acmeolojik mesleki yeterlilik, bir eğitimcinin uzmanlaşmış bilgiyi, pratik becerileri ve kişisel gelişimi etkili öğretim uygulamalarına birleştirme yeteneğini kapsar. Eğitimciler dünya çapındaki eğitim sistemlerinde hızla değişen taleplerle karşı karşıya kaldıkça bu yeterliliği geliştirmek hayati önem taşır. Bu zorlukları etkili bir şekilde ele almak için, iş birliği, etkileşim ve çeşitli öğretim metodolojilerinin kullanımıyla karakterize edilen sinerjik bir eğitim yaklaşımı kullanılır. Bu yaklaşım, gelecekteki eğitimcilerin birbirlerinden öğrenmelerini, yansıtıcı uygulamalara katılmalarını ve akran geri bildirimlerini uygulamalarını sağlar, böylece öğretim yeteneklerini ve mesleki kimliklerini geliştirirler.

Sinerjik eğitim kavramı, etkili öğrenmenin, çeşitli bileşenlerin parçalarının toplamından daha büyük sonuçlar üretmek için etkileşime girdiği dinamik sistemler içinde gerçekleştiğini varsayar. Bu, çeşitli eğitim senaryolarında iş birliği içinde çalışma becerisini geliştirmeleri gereken gelecekteki eğitimcilerin eğitimi bağlamında özellikle önemlidir. Araştırmalar, iş birlikçi öğrenme ortamlarının, fikir ve en iyi uygulamaların değişimini kolaylaştırarak eğitimcileri güçlendirdiğini ve nihayetinde mesleki gelişime yol açtığını göstermektedir (Vygotsky, 1978). Örneğin, takım öğretimi, akran gözlemi ve ders planlarının birlikte oluşturulması gibi stratejiler, eğitimcilerin birbirlerinin güçlü yanlarını ve deneyimlerini geliştirmelerine olanak tanır.

Uluslararası eğitim uygulamaları sinerjik eğitimin uygulanmasına

dair değerli içgörüler sağlar. Finlandiya'nın eğitim sistemi, eğitimcilerin işbirliğine verdiği önem nedeniyle sıklıkla bir model olarak gösterilir; burada öğretim, izole bir görevden ziyade kolektif bir çaba olarak görülür. Finlandiya'daki öğretmenler, bilgi alışverişinde bulunarak ve işbirlikçi diyaloglar aracılığıyla öğretim stratejilerini geliştirerek düzenli mesleki gelişim oturumlarına katılırlar (Sahlberg, 2015). Bu uygulamalar yalnızca bireysel yeterlilikleri geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda eğitimciler arasında sürekli iyileştirme ve meslektaşlık kültürünü de geliştirir.

Dahası, proje tabanlı öğrenme (PBL), akmeolojik mesleki yeterliliği geliştiren sinerjik bir yaklaşımın belirgin bir örneğidir. PBL, eğitimcileri işbirliği ve yenilik gerektiren disiplinler arası projeler geliştirmeye teşvik ederek, eleştirel düşünme, yaratıcılık ve problem çözmeye becerilerini geliştirmelerine ve öğrencileri arasında daha derin bir anlayış geliştirmelerine olanak tanır (Hattie, 2015). PBL'nin işbirlikçi doğası, gerçek dünya senaryolarını yansıtır ve geleceğin eğitimcilerini öğrenme ortamlarındaki karmaşıklıkları yönetmeye ve öğrencilerinin ihtiyaçlarına etkili bir şekilde uyum sağlamaya hazırlar.

Akran destekli öğrenme, sinerjik eğitim içinde önemli bir etkinlik gösteren başka bir stratejik uygulamadır. Eğitimciler, meslektaşlarını uygulamada gözlemlemekten ve metodolojileri hakkında yapıcı geri bildirim almaktan faydalanabilirler. Bu işbirlikçi değişim, gelişmiş öz farkındalığa ve öğretim stillerinin iyileştirilmesine yol açar ve sonuçta eğitim kalitesini iyileştirir (Eisner, 2017).

Sonuç

Akmeolojik ilkelerin sinerjik bir eğitim çerçevesine entegre edilmesi, gelecekteki eğitimcilerin mesleki yeterliliklerinin iyileştirilmesine yönelik hayati bir yol sunar. Uluslararası uygulamalardan öğrenerek ve iş birliğini benimseyerek, eğitimciler etkili öğretim ve öğrenme ortamlarını

GÖNÜL SESLERİ

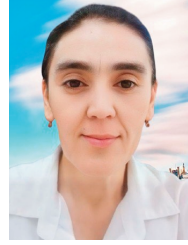
teşvik etmek için gerekli yeterlilikleri geliştirebilirler. Sinerjik metodolojilerin sürekli araştırılması ve uygulanması, yetenekli eğitimcileri şekillendirmek ve eğitim sonuçlarını dönüştürmek için çok önemli olacaktır.

REFERANSLAR:

1. Eisner, E. W. (2017). İhtiyacımız Olan Okul Türü: Eğitim Üzerine Kişisel Denemeler. New York, NY: Teachers College Press.
2. Hattie, J. (2015). Eğitimde En İyi İşe Yarayan Şey: İşbirlikçi Uzmanlığın Siyaseti. Londra, İngiltere: Pearson.
3. Sahlberg, P. (2015). Finlandiya Dersleri 2.0: Dünya Finlandiya'daki Eğitim Değişiminden Ne Öğrenebilir? New York, NY: Teachers College Press.
4. Vygotsky, L. S. (1978). Toplumdaki Zihin: Yüksek Psikolojik Süreçlerin Gelişimi. Cambridge, MA: Harvard University Press.

LOLA ESHBEKOVA

Taşkent'teki Uluslararası Webster Üniversitesi'nin yüksek lisans öğrencisidir. Aynı zamanda 128. genel eğitim okulunda İngilizce öğretmenidir. 1976 yılında Semerkant ilinin Bulungur ilçesinde doğdu. "Mesleğinden Fedakarlık" hatıra rozetinin sahibidir. Pek çok bilimsel çalışması ulusal ve uluslararası dergilerde yayımlandı.

ERKEN YAŞLARDAN İTİBAREN YABANCI DİL ÖĞRENMENİN FAYDALARI

Soyut: Bu makale, bilişsel, sosyal ve akademik faydaları vurgulayarak erken yaşta yabancı dil öğrenmenin avantajlarını tartışmaktadır. Araştırmalar, erken dil ediniminin daha iyi dil yeterliliğini teşvik ettiğini, bilişsel gelişimi geliştirdiğini ve kültürel farkındalığı artırdığını göstermektedir. Bu makale, ilgili çalışmaların bir incelemesiyle desteklenen, erken çocukluk müfredatına yabancı dil eğitiminin dahil edilmesinin önemini vurgulamayı amaçlamaktadır.

Anahtar kelimeler: Yabancı dil, erken dil edinimi, bilişsel gelişim, kültürel farkındalık, eğitim müfredatı.

Giriş

Küreselleşme birbiriyle bağlantılı dünyamızı şekillendirmeye devam ederken, kültürler arası iletişim kurma yeteneği giderek daha önemli hale geldi. Erken yaşlardan itibaren yabancı bir dil öğrenmek, çocuklara hayatları boyunca fayda sağlayacak temel beceriler kazandırabilir. Erken dil edinimi yalnızca akıcılığa ulaşmaya yardımcı olmakla kalmaz, aynı zamanda bilişsel ve sosyal gelişimi de destekler. Bu makale, genç öğrenciler için yabancı dil eğitiminin derin faydalarını inceleyerek, erken çocukluk

eğitiminde neden önceliklendirilmesi gerektiğini göstermektedir.

Erken çocukluk döneminde yabancı bir dil öğrenmenin bilişsel faydaları iyi belgelenmiştir. Çalışmalar, iki dilli çocukların genellikle gelişmiş problem çözme becerileri, yaratıcılık ve eleştirel düşünme yetenekleri sergilediğini göstermiştir (Bialystok, 2001). Yabancı bir dil öğrenmek, çocukların genel bilişsel esnekliği artırabilen dilbilgisi ve kelime bilgisi gibi karmaşık bilişsel süreçlere katılmasını gerektirir. Düşünmedeki bu esneklik, matematik ve okuma dahil olmak üzere diğer akademik konularda daha iyi performansla dönüşür.

Ek olarak, erken yabancı dil öğrenenler, hayatlarının ilerleyen dönemlerinde yeni diller edinmede daha beceriklidir. Kritik Dönem Hipotezine göre, genellikle ergenliğe kadar uzanan dil edinimi için optimum bir pencere vardır; bu dönemden sonra dil öğrenimi daha zorlayıcı hale gelebilir (Lenneberg, 1967). Küçük yaşta yabancı bir dil öğrenmeye başlayan çocuklar genellikle daha yüksek akıcılık ve telaffuz seviyelerine ulaşırlar ve bu da onlara küreselleşmiş bir iş piyasasında rekabet avantajı sağlar.

Sosyal faydalar da erken yabancı dil öğrenmenin avantajlarında önemli bir rol oynar. Farklı dillere ve kültürlere maruz kalan genç öğrenciler, çeşitliliğe karşı daha fazla empati ve takdir geliştirirler (Marsh, 2002). Bu erken maruz kalma, çeşitli geçmişlere sahip akranlarla iletişimi kolaylaştırır, kültürlerarası yeterlilik ve sosyal uyumu artırır. Dahası, yabancı bir dil öğrenen çocuklar genellikle daha açık fikirli, uyumlu ve çeşitli ortamlarda gezinme yeteneğine sahiptirler; bu da hem kişisel hem de profesyonel bağlamlarda değerlidir.

Kültürel farkındalık, yabancı bir dili erken öğrenmenin bir diğer önemli faydasıdır. Dil ve kültür özünde birbirine bağlıdır; dil eğitimi yoluyla çocuklar, inceledikleri kültürlerin gelenekleri, değerleri ve adetleri hakkında fikir edinirler. Bu tür kültürel yeterlilik, saygı ve anlayışı

teşvik ederek öğrencilerin çok kültürlü toplumlarda gelişmeye hazır küresel vatandaşlar olmalarını sağlar (Byram, 1997).

Yabancı dil öğrenimini erken çocukluk müfredatına dahil etmek, yalnızca bu faydaları artırmakla kalmaz, aynı zamanda bir bütün olarak eğitim gelişimini de destekler. Yabancı dillere erken maruz kalma, öğrencileri motive ederek daha fazla katılıma ve öğrenmeye karşı olumlu bir tutuma yol açabilir. Dahası, dil eğitimini oyun tabanlı öğrenmeyle bütünleştirmek, özellikle erken çocukluk döneminin gelişim aşamaları için yararlı olan eğlenceli ve sürükleyici bir ortam yaratabilir (Macaro, 2003).

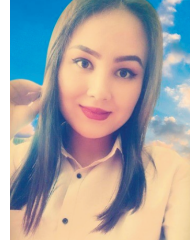
Sonuç

Yabancı bir dili erken yaşlardan itibaren öğrenmenin faydaları, bilişsel, sosyal ve akademik boyutları kapsayacak şekilde önemlidir. Erken dil eğitimini teşvik ederek, çocukları giderek daha fazla birbirine bağlı hale gelen bir dünyada başarılı iletişimin yolunu açan temel becerilerle donatabiliriz. Küresel manzara değişmeye devam ederken, yetenekli, kültürel farkındalığa sahip ve uyumlu gelecek nesiller yetiştirmek için yabancı dil öğreniminin erken çocukluk eğitimine entegre edilmesi bir öncelik olmalıdır.

REFERANSLAR:

1. Bialystok, E. (2001). Gelişimde iki dillilik: Dil, okuryazarlık ve biliş. Cambridge University Press.
2. Byram, M. (1997). Kültürlerarası iletişimsel yeterliliğin öğretimi ve değerlendirilmesi. Çok Dilli Meseleler.
3. Lenneberg, E. H. (1967). Dilin biyolojik temelleri. Wiley.
4. Macaro, E. (2003). İkinci bir dilin öğretimi ve öğrenimi: Öğretmenler için bir rehber. Continuum.
5. Marsh, D. (2002). CLIL/EMILE - Avrupa boyutu: Eylemler, eğilimler ve öngörü potansiyeli. Avrupa Komisyonu.

VASİLA MAVLONBERDİYEVA

Taşkent'teki uluslararası Webster Üniversitesi'nde yüksek lisans öğrencisidir. 2000 yılında Sirdarya bölgesinin Khavos ilçesinde doğdu. Mesleği İngilizce öğretmenidir. Vasila Mavlonberdiyeva aile ve toplumdaki aktif kadınlardan biridir. Pek çok bilimsel çalışması ulusal ve uluslararası dergilerde yayımlandı. Bilimsel ve yaratıcı çalışmaları cumhuriyetçi ve yabancı yayınlarda yayınlanmaktadır. Uluslararası "Özbekistan Aydın Kadınları" antolojisine bilimsel makalesiyle katıldı.

ÇEŞİTLİLİK VE EĞİTİM

Soyut: Vaka çalışması, özellikle Banks'in (2004) çok kültürlü eğitim çerçevesi bağlamında eğitimdeki çeşitlilik sorununa odaklanmaktadır. Belirli bir ulusal ve yerel coğrafi konumdaki okulların çeşitliliğe ve bunun eğitim üzerindeki etkisine nasıl değindiğini araştırmaktadır.

Anahtar kelimeler: Çok kültürlü eğitim, okullar, ulusal, yerel, coğrafi, konum, çeşitlilik, etki, eğitim

Eğitimde Çeşitlilik Kavramını Anlamak

Çeşitlilik, eğitimde önemli bir rol oynar, çünkü yalnızca öğretim ve öğrenme deneyimini geliştirmekle kalmaz, aynı zamanda öğrencileri giderek daha çeşitli bir topluma hazırlar. Çeşitliliğin ve öğrenmede katılımın eğitimsel faydaları karmaşıktır ve önemlidir (Aguilar vd., 2019). Araştırma çalışmaları, çeşitliliğin yüksek öğrenimdeki önemini sürekli olarak vurgulamış, öğrencilerin ve öğretmenlerin deneyimleri ile genel öğrenme ortamı üzerindeki olumlu etkisini vurgulamıştır (Okoro & Washington, 2012).

Banks'a göre, çok kültürlü eğitimin iki temel hedefi vardır (Erbaş, 2019). Çok kültürlü eğitimin ilk hedefi, farklı geçmişlere sahip öğrencilere

eşit eğitim fırsatları sağlamaktır. Sınıfta aynı öğrenme özellikleri göz önüne alındığında, farklı kültürlerden gelen öğrenciler eğitim sisteminde aidiyet ve eşitlik duygusu yaşayabilir (Soekmono vd., 2023). (Okoro ve Washington, 2012). Yükseköğretimde çeşitliliğin önemi sadece akademik başarının ötesine geçer. Yükseköğretimin çeşitliliği, kurumları toplumun çeşitli ve kapsayıcı bir kültürünü teşvik eden eğitim programları ve öğretim uygulamaları tasarlamaya zorlar (Aguirre ve Martinez, 2002).

Okul Çeşitliliğinde Çeşitliliğin

Rolünün Analizi

Eğitim çeşitliliği yalnızca öğrencilerin akademik başarıları için değil, aynı zamanda kişisel ve sosyal gelişimleri için de önemlidir. Araştırmalar, sınıftaki çeşitliliğin öğrencilerin genel öğrenme deneyimlerini geliştirdiğini ve eleştirel düşünmeyi teşvik ettiğini göstermiştir.

Çeşitliliğe sahip bir sınıf, öğrencileri farklı bakış açılarına, kültürlere ve deneyimlere maruz bırakarak etraflarındaki dünya hakkında daha geniş bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olabilir. Farklı geçmişlere sahip akranlarından öğrenebilir ve karşılaşmamış olabilecekleri içgörüler ve bilgiler edinebilirler. Ayrıca saygıyı teşvik eder ve kapsayıcı ve hoşgörülü bir toplumu destekler.

Bankaların “Çeşitlilik Ve Eğitim”

Konusundaki Temel Argumanlar

Banks'ın "Çeşitlilik ve Eğitim" başlıklı makalesi, eğitimde çeşitliliğin önemi hakkında birkaç önemli noktayı vurgulamaktadır. İlk olarak, çok kültürlü eğitim, eşitliği teşvik etmek ve farklı geçmişlere sahip öğrenciler için eşit eğitim fırsatları sağlamak için gereklidir (Erbaş, 2019). Bu, yaş, cinsiyet, din veya etnik kökene bakılmaksızın tüm öğrencilerin saygıyla karşılanmasını ve akademik olarak başarılı olma fırsatına sahip olmasını sağlar

Çeşitliliğin Öğrenme Ortamlarına Etkisinin Değerlendirilmesi

Öğrenme ortamındaki çeşitlilik, genel öğrenme deneyimi üzerinde önemli bir etkiye sahip olabilir. Çeşitliliğin öğrenme ortamını etkileyebileceği bazı temel yollar şunlardır:

Farklı geçmişlere sahip öğrenciler bir araya geldiklerinde, yanlarında çok çeşitli bakış açıları, deneyimler ve fikirler getirirler. Bu düşünce çeşitliliği, sınıf içi tartışmaları zenginleştirebilir ve konu hakkında daha derin bir anlayışa yol açabilir. Öğrenciler, eleştirel düşünme becerilerini geliştirebilecek ve yaratıcılığı teşvik edebilecek farklı düşünme ve problem çözme biçimlerine maruz kalırlar. Farklı kültürel, etnik ve sosyoekonomik geçmişlere sahip akranlarla etkileşim kurmak, kültürel farkındalığı ve empatiyi teşvik edebilir. Öğrenciler farklı kültürleri, gelenekleri ve değerleri takdir etmeyi ve saygı duymayı öğrenirler. Çeşitliliğe bu maruz kalma, klişeleri ve önyargıları yıkmaya yardımcı olarak daha kapsayıcı ve hoşgörülü bir öğrenme ortamına yol açabilir. Çeşitliliğe maruz kalma ortamında, öğrenciler farklı iletişim stilleri ve kültürel normlara sahip kişilerle etkileşim kurma ve işbirliği yapma fırsatına sahiptir. Bu maruz kalma, farklı bakış açılarına ve fikir ifade etme biçimlerine uyum sağlamayı öğrendikçe iletişim ve işbirliği becerilerini geliştirebilir. Bu beceriler, kültürlerarası iletişimin giderek önem kazandığı günümüz küreselleşmiş dünyasında oldukça değerlidir.

Bankaların Çeşitlilik

Perspektifinin Kritik Evrimi

Banks'ın eğitime yönelik çeşitlilik yaklaşımı yaygın olarak tanınmıştır ve eğitim politikası ve uygulamaları üzerinde derin bir etkiye sahip olmuştur. Ancak, teorilerinin çağdaş eğitim ortamlarında uygulanabilirliğini ve etkinliğini sağlamak için incelenmesi gerekir. Banks'ın yaklaşımının temel bir özelliği, müfredata kültürel bakış açılarını dahil

eden çok kültürlü eğitim kavramıdır. Bu yaklaşım takdire şayan olsa da, modern sınıflarda çeşitlilik eğitiminin uygulanmasının pratik zorluklarını dikkate almak önemlidir. Birçok eğitim ortamında, öğretmenler zaman kısıtlamaları ve halihazırda kalabalık müfredatlarla karşı karşıyadır ve bu da yeni içerik eklemeyi zorlaştırır. Bu nedenle, çok kültürlü eğitim ile öğrencilerin çok yönlü bir eğitim alması için gerekli diğer faktörler arasındaki dengeyi incelemek önemlidir. Banks yaklaşımının bir diğer yönü de farklı kültürlerden insanlarla etkili bir şekilde iletişim kurma yeteneğini ifade eden kültürel yeterlilik kavramıdır. Bu kesinlikle önemli bir beceri olsa da, kültürel yeterliliğin çağdaş eğitim ortamlarında en iyi şekilde nasıl öğretildiğini ve test edildiğini incelemek önemlidir. Öğrencilere yalnızca farklı kültürler hakkında bilgi sağlamak, gerçek kültürel yeterliliği geliştirmek için yeterli olmayabilir. Bunun yerine öğretmenler, öğrencilerin kültürler arasında başarılı bir şekilde geçiş yapabilmelerini sağlamak için empati, eleştirel düşünme ve açık fikirlilik geliştirmeye odaklanmalıdır.

Bankaların Teorilerini Günümüz

Eğitim Ortamlarına Uygulamak

Bankaların ilkeleri, çeşitliliği ve katılımı teşvik etmek için çağdaş eğitim ortamlarında yaygın olarak uygulanmıştır. Teorileri, eğitimcilerin kapsayıcı ve eşitlikçi öğrenme ortamları nasıl yaratabileceklerine dair değerli içgörüler sağlar. İşte günümüz eğitim ortamlarına uygulanan bazı temel ilkeler:

1. Çok Kültürlü Eğitim: Bankaların çok kültürlü eğitim teorisi, kültürel bakış açılarının müfredata entegre edilmesini vurgular. Çağdaş eğitim ortamlarında, bu ilke müfredata çok kültürlü içerik, literatür ve materyallerin dahil edilmesi yoluyla uygulanır. Öğrencilere kültürel çeşitlilik hakkında kapsamlı bir anlayış sağlamayı ve çeşitliliğe saygıyı teşvik etmeyi amaçlar.

2. Kültürel Yeterlilik: Kültürel yeterliliğin bankacılık ilkesi, farklı kültürlerden insanlarla etkili bir şekilde etkileşim kurmak için gerekli becerilere ve bilgiye odaklanır. Teori, öğrencilere kültürlerarası iletişim kurma, empati ve anlayışı teşvik etme ve kültürel konular hakkında eleştirel düşünmeyi teşvik etme fırsatları sağlayarak çağdaş eğitim ortamlarına uygulanır;

3. Kapsayıcı Öğrenme: Bankaların teorisi, öğrencilerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılayan kapsayıcı öğrenmenin önemini vurgular. Çağdaş eğitim ortamlarında, bu ilkeler.

Bankaların ilkeleri, çeşitliliği ve katılımı teşvik etmek için çağdaş eğitim ortamlarında yaygın olarak uygulanmıştır. Teorileri, eğitimcilerin kapsayıcı ve eşitlikçi öğrenme ortamları nasıl yaratabilecekleri konusunda değerli içgörüler sağlar. İşte günümüz eğitim ortamlarına uygulanan bazı temel ilkeler:

1. Çok Kültürlü Eğitim: Bankaların çok kültürlü eğitim teorisi, kültürel bakış açılarının müfredata entegre edilmesini vurgular. Çağdaş eğitim ortamlarında, bu ilke müfredata çok kültürlü içerik, literatür ve materyallerin dahil edilmesi yoluyla uygulanır. Öğrencilere kültürel çeşitlilik hakkında kapsamlı bir anlayış sağlamayı ve çeşitliliğe saygıyı teşvik etmeyi amaçlar.

2. Kültürel Yeterlilik: Kültürel yeterliliğin bankacılık ilkesi, farklı kültürlerden insanlarla etkili bir şekilde etkileşim kurmak için gerekli becerilere ve bilgiye odaklanır. Teori, öğrencilere kültürlerarası iletişim kurma, empati ve anlayışı teşvik etme ve kültürel konular hakkında eleştirel düşünmeyi teşvik etme fırsatları sağlayarak çağdaş eğitim ortamlarına uygulanır;

3. Kapsayıcı Öğrenme: Bankaların teorisi, öğrencilerin çeşitli ihtiyaçlarını karşılayan kapsayıcı öğrenmenin önemini vurgular. Çağdaş eğitim ortamlarında, bu ilkeler farklılaştırılmış öğretim stilleri sağlamak,

engelli öğrenciler için düzenlemeler sağlamak ve tüm öğrencilerin değerli hissettiği ve dahil edildiği destekleyici ve kapsayıcı sınıf ortamları yaratmak için kullanılır;

4. Eşitlik ve sosyal adalet: Banks teorisi, eğitim kurumlarının eşitlik ve sosyal adalet sorunlarını ele alması gerektiğini vurgular. Bu ilke, tüm öğrenciler için eşit fırsatları teşvik ederek, eğitime yönelik sistematik engelleri ele alarak ve ayrımcı uygulamalara ve politikalara meydan okuyarak çağdaş eğitim ortamlarında uygulanır.

Genel olarak, Banks'ın fikirleri çağdaş eğitim ortamlarında çeşitliliği ve kapsayıcılığı teşvik etmek için değerli bir çerçeve sağlar. Bu ilkeleri uygulayarak, eğitimciler öğrencilerin çeşitli ve bağlantılı bir dünyada gelişmelerine olanak tanıyan kapsayıcı ve eşitlikçi öğrenme ortamları yaratabilirler.

Bankaların Çeşitlilik Politikasının Pratik Uygulaması

Çok kültürlü eğitimde tanınmış bir bilim insanı olan Dr. James A. Banks, eğitim ortamlarında gerçekten uygulanabilecek dört çeşitlilik ilkesi önermiştir:

1. İçerik entegrasyonu: Bu teori, müfredata farklı kültürlerden farklı bakış açıları, deneyimler ve katkılar dahil etmeyi ifade eder. Örneğin, tarih dersinde öğretmenler, tarihi olaylar hakkında daha derin bir anlayış geliştirmek için farklı kültürlerden anlatılar dahil edebilirler.

2. Bilgi inşası: Bu teori, öğrencileri farklı kültürlerden gelen bilgileri eleştirel bir şekilde incelemeye ve sorgulamaya teşvik etmenin önemini vurgular. Öğretmenler, baskın anlatıya meydan okuyan tartışmaları kolaylaştırabilir ve öğrencileri alternatif bakış açılarını keşfetmeye teşvik edebilir.

3. Eşitlik Eğitimi: Eşitlik eğitimi, öğrencilerin çeşitli öğrenme ihtiyaçlarını karşılayan öğretim stratejilerinin kullanımına odaklanır.

Öğretmenler, tüm öğrencilerin başarılı olmak için eşit fırsata sahip olmasını sağlamak için farklı değerlendirmeler ve öğretim stratejileri gibi farklılaştırılmış öğretim stratejileri kullanabilirler.

4. Önyargıyı azaltma: Bu ilke, önyargıyı azaltmayı ve olumlu gruplar arası ilişkileri teşvik etmeyi amaçlamaktadır. Okullar, öğrencilere çeşitlilik hakkında anlamlı diyaloglara girmeleri ve anlayış ve empatiyi teşvik etmeleri için fırsatlar sağlamak amacıyla disiplinler arası etkinlikler, kültürel festivaller ve tartışma forumları düzenleyebilir. Bu ilkeleri pragmatik bir şekilde uygulayarak, eğitim politikası yapımcıları ve uygulayıcıları çeşitliliği kutlayan, eşitliği teşvik eden ve öğrencileri çok kültürlü bir ülkeye hazırlayan kapsayıcı öğrenme ortamları yaratabilirler.

Eğitimde Çeşitlilik Konusunda Bankaların

Görüşleri Üzerine Düşünceler Ve Sonuçlar

Bankalar eğitimde çeşitliliğin önemini açıkça kabul ediyor. Çeşitli bir iş gücünün farklı bakış açıları, görüşler ve deneyimler getirdiğini ve bunun da inovasyona ve daha iyi karar almaya yol açabileceğini anlıyorlar. Ayrıca eğitimin ırk ve cinsiyetle sınırlı olmadığını, sosyo-ekonomik statü, engellilik, cinsel yönelim vb. gibi birçok farklı faktörü içerdiğini de kabul ediyor. Bu kapsayıcı yaklaşım, tüm bireylerin bankacılık sektöründe başarılı olmak için eşit fırsata sahip olmasını sağlar. Ayrıca katkıda bulunabilirler. Bankaların eğitimde çeşitliliği kabul etmesi, kapsayıcılık ve eşitliğe doğru daha geniş bir toplumsal değişimi yansıtıyor. Bu, geçmiş veya koşullara bakılmaksızın tüm bireyler için eşit bir rekabet ortamına bağlılık anlamına geliyor. Yazarın eğitim çeşitliliğine ilişkin görüşleri, herkes için kaliteli eğitime eşit erişimin önemini de vurguluyor. Eğitimin toplumsal ilerleme için güçlü bir araç olduğunu ve eğitim programlarına yatırım yaparak fırsat uçurumunu kapatmaya ve ekonomik büyümeyi yönlendirmeye yardımcı olabileceklerini anlıyorlar.

Sonuçlar

Bankaların eğitimde çeşitliliği tanınması, kapsayıcı ve eşitlikçi bir toplum yaratma yolunda olumlu bir adımdır. Bankalar, çeşitli değerler sunarak kuruluşları içinde saygı, anlayış ve iş birliği kültürünü teşvik edebilirler. Bankaların eğitimde çeşitliliğe olan bağlılığı, bankacılık sektörünün tamamı için de önemli etkilere sahiptir. Çeşitli müşterilere hitap eden yeni ürün ve hizmetlerin geliştirilmesine yol açabilir ve nihayetinde işletme büyümesine ve karlılığa yol açabilir. Ancak bankaların salt retorikten öteye geçip eğitime dalmayı teşvik etmek için somut adımlar atması zorunludur. Bankalar ayrıca eğitimdeki çeşitlilik girişimlerinin etkisini düzenli olarak değerlendirmeli ve ölçmeli, böylece etkili olduklarından ve anlamlı bir fark yarattıklarından emin olmalıdır. Bu, kuruluş içinde çeşitli bireylerin temsilini izlemeyi ve eğitim programlarının kapsayıcılığı ve eşit fırsatları teşvik etmedeki başarısını ölçmeyi içerebilir. Genel olarak, bankaların eğitimdeki çeşitliliğe ilişkin görüşleri, daha kapsayıcı bir toplum yaratmaya olan bağlılığı ve çeşitliliğin bankacılık sektörüne getirdiği faydaların tanınmasını yansıtır. Bankalar, eğitimde çeşitliliği benimseyerek herkes için daha adil ve müreffeh bir geleceğe katkıda bulunabilirler.

REFERANSLAR:

1. Banks, J. A. (2008). Diversity, Group Identity, and Citizenship Education in a Global Age. *Educational Researcher*, 37(3), 129-139.
2. Davies, L. (2006). Global citizenship: Abstraction or framework for action? *Educational Review*, 58(1), 5-25.
3. Hook, D. (2004). The cultural politics of globalization: Education, ethics and science. *Review of International Political Economy*, 11(5), 787-817.
4. Kuusisto, A. (2019). Education for Global Citizenship: From

Critical Pedagogies to

Transnational Activism. *Frontiers in Education*, 4, 68.

doi:10.3389/educ.2019.00068

5. Levinson, M. P. (2019). Beyond diversity and inclusion: Towards a robust conception of educational equity and justice. *Review of Research in Education*, 43(1), 93-120.

6. Merryfield, M. M. (2001). Teachers and global change: Implementing global education in the classroom. *Theory into Practice*, 40(2), 124-131.

7. United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization (UNESCO). (2015).

8. Education for global citizenship: A framework for discussion. Paris: UNESCO.

9. Smith, J. (2021). *The Importance of Diversity in Education*. Publisher.

10. Chen, L., & Johnson, M. (2020). Implications of Diversity for Future Educational Programs. *Journal of Education*, 30(2),

TURDİBEKOVA DİLNOZA

Uluslararası İngilizce öğretmeni. 1997 yılında Cizzakh bölgesinin Şeref Raşidov ilçesinde doğdu. Yüksek öğrenim gördü, Taşkent'teki Webster Üniversitesi'nden yüksek lisans derecesi aldı. Uzun yıllardır yükseköğretim ve ortaöğretim öğrencilerine İngilizce öğretmektedir. Halen Taşkent Sulama ve Tarımsal Mekanizasyon Mühendisleri Enstitüsü'nde görev yapmaktadır. Ulusal Araştırma Üniversitesi 1. sınıf doktora öğrencisi.

DÜNYADA VE ÖZBEKİSTAN'DA AKADEMİK YAZININ ROLÜ: LİTERATÜR ANALİZİ VE SONUÇLARI

Soyut: İngilizce akademik yazmanın, öğrencilerin yüksek öğrenime kabul edildikleri andan itibaren çalışmalarının en önemli parçası haline geldiği iyi bilinmektedir. Dünyadaki bilim adamlarının yaptığı pek çok çalışma olmasına rağmen, öğrenciler ve akademik yazarlar dilin bu kısmının en zor kısım olduğunu düşünüyor. Bu makale dünyada ve Özbekistan'da akademik yazı üzerine yapılan çalışmaların bir analizini sunmaktadır. Bu makaledeki bilgiler Özbek araştırmacılar için yararlı olabilir, çünkü akademik yazının uluslararası ve yerel rolünün karşılaştırılması bu alanda birçok büyük ölçekli çalışmaya ihtiyaç duyulduğunu göstermiştir ve araştırmacılar gelecekteki bilimsel çalışmalarını bu konunun geliştirilmesine odaklayabilirler.

Anahtar kelimeler: Akademik yazı, literatür taraması.

Giriş.

Dünya çapında akademik yazı, birçok öğrencinin akademik başarısı ve üniversite değerlendirmeleri için bir kapı bekçisi olarak görülmektedir

(Hyland, 2023). Akademik yazımın öneminin anlaşılması, yapılan araştırmaların sayısında da önemli bir artışa yol açmıştır. Bu çalışmaların temel amacı akademik yazma uygulamasının farklı ortamlardaki özelliklerini ve süreçlerini keşfetmek, aynı zamanda yükseköğretimde geliştirilmesi için farklı stratejiler oluşturmaktır (Wingate, 2015). Bu nedenle, materyali öğrenmek ve akademik gereklilikleri başarıyla tamamlamak için, Yabancı Dil Olarak İngilizce (EFL) bağlamında İngilizce'ye kaydolmayı seçen öğrencilerin ortaöğretim üniversite diplomasına, akademik dil akıcılığına ve gerekli yeterliliğe sahip olmaları gerekir. EFL öğrenen üniversite öğrencilerinin çoğu, akademik ortamın taleplerini karşılamaya ve kendi yazma tarzlarına uymaya çalışırken İngilizce yazmayı zor bulmaktadır.

Literatür analizi.

Akademik yazılar bilgi alışverişi için gerekli olsa da bazen karmaşık tarzı, dar kapsamı ve farklı bakış açılarını ötekileştirme eğilimi nedeniyle eleştiriliyor. Akademik yazımı geliştirmek, dilbilgisi ve kelime dağarcığını geliştirmekten daha fazlasını içerir; aynı zamanda daha okunaklı, ilgi çekici ve güçlü bir yazı oluşturmayı da içerir. (Becher ve Moller, 2001). Ayrıca öğrencilerin belirli standartlara bağlı kalması ve akademik yazılarda belirli sözcükleri kullanması, özellikle kariyerine yeni başlayan veya alanda çalışan araştırmacılar için zor olabilir (Cottrell, 2005). Ayrıca ilgi çekici argümanlar yaratın: Akademik amaçlarla yazan öğrenciler makale yazmaktan daha fazlasını yapmalıdır; aynı zamanda iyi desteklenmiş kanıtlar geliştirmeleri de gerekmektedir (Lillis, 2001). Açık iddiaların formüle edilmesini, kanıta dayalı düşünmeyi ve eleştirel analizi gerektirir.

Analiz sonuçları.

Psikolojik danışman eğitim programları aynı zamanda sorgulama ve öğrencilerin kendi çözümlerini bulmalarına izin verme gibi farklı öğrenci

yönetimi stratejilerine dair örnekler de sunmalıdır. Görüşmeler ve odak grupları danışmanlık hizmetine ilişkin olumlu algılar bildirdi. Olumlu algıya sahip olanların odak gruplarına katılma olasılıklarının daha yüksek olduğu ve danışmanların istişarelere olumlu yanıt verebileceği ileri sürülebilir. Bununla birlikte, danışmanlar mesleki yargıya dayalı yanıtlar verme eğilimindeyken, hizmetten memnun olmayan öğrencilerin yanı sıra rapor verecek memnun öğrenciler de olabilir. (Durham, 2021) Gonzalez Rodríguez tarafından yürütülen araştırma, belirli talimatların ve geri bildirim entegrasyonunun, öğrencilerin yazma mikro becerilerini geliştirmede etkili olduğunu ve bunun da yazma kalitelerinde ve puanlarında iyileşmelere yol açtığını göstermektedir. Ek olarak, kombine terapi, her makale bölümünde hedeflenen beş mikro beceride uzmanlaşabilen öğrencilerin oranını artırdı. Sonuçlar: Her ne kadar öğrencilerin yeni akademik yazma projelerindeki puanları ve retorik becerileri, bireysel geri bildirim veya özel talimat aldıklarında gelişse de, tüm değişkenler bir arada ele alındığında yalnızca istatistiksel olarak anlamlı bir değişiklik meydana geldi. (Gonzalez Rodriguez ve Alvarez Camira, 2020) Üç farklı bilgi seviyesi vardı: A) Acemi, B) Temel ve C) İleri. Bulgulara göre öğrencilerin çoğunluğu Acemi olarak sınıflandırılmaktadır. Ayrıca öğrenciler, birçok yazı türüyle birlikte eleştirel düşünme becerilerinin de gerekli olduğunu bilmedikleri için tartışmaya dayalı makale yazma deneyiminden yoksundu. Deneyim eksikliği nedeniyle öğrenciler çok küçük paragraflı makaleler yazmak zorunda kaldılar. Libyalı öğrencilerin yazma bilincinin düşük olduğu ve bunun sonucunda çoğunun yüksek kaliteli makaleler üretmekte zorlandığı açıktır. Bir makale yazdıklarında cümleleri ve paragrafları anlaşılabilir bir düzende gruplandırırılar. Bu veriler kompozit numuneler incelenerek belirlendi. Araştırmacılar, Çinli lisansüstü öğrencilerinin yazma süreçlerinin yaygın olarak dil ötesi olduğunu buldu.

Katılımcılar, Çince kaynaklara erişimi ve bu kaynakların kullanımını, kavramsallaştırmayı ve yaratmayı kolaylaştırmak için Çince kullanımı ve okuryazarlık becerilerini dil repertuarlarına entegre ederek, İngilizce yazmayı teşvik etmek için diller arası teknikler ve stratejiler kullandılar. Ancak bu yöntemlerin rahatsız edici düşünceleri yazma yeteneklerini engelledi ve çelişkili iki dilli kimliklerini artırdı. Sonuçlar, katılımcıların algılanan engeller ve prosedürle ilgili engeller nedeniyle İngilizce akademik metinler yazmakta zorluk yaşadıklarını gösterdi. Çalışma, uluslararası öğrencilere yardımcı olmak için diller arası bir ortam yaratmanın ne kadar önemli olduğunu vurguluyor. Akademik bir yazarın kimliğini oluşturan birçok unsurun farkına varmak, çalışmalarında potansiyel ve özveri göstermiş ancak henüz tanınmamış olanların birbirlerinin farkına varmalarına ve bu karmaşıklığın üstesinden gelme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olabilir. Bu, akademik yazarların kendilerini nasıl sunduklarını ve yazılarında seslerini nasıl bulduklarını düşünmeyi gerektirebilir. Eğitimciler, öğrencilerin yazmaya ilişkin fikirleri hakkındaki bilgileri kullanarak, birinci sınıf doktora öğrencileri gibi zor durumda kalan yazarlara yardımcı olmak için düşünceli, sürdürülebilir, duyarlı ve hesap verebilir yaklaşımlar oluşturabilirler. Modası geçmiş "düz ve geri" stratejileri artık etkili olmayabilir ve bunların yerini, incelikli yazım tarihini ve kökenlerini dikate alan stratejiler alabilir. (Zheng ve Drybrough, 2023)

Özbekistan'da akademik yazı konusunda yapılan çalışmalar

Analizimizin sonuçları, Özbekistan'da akademik yazı yazma ve bununla ilgili araştırma yapma çalışmalarının devam ettiğini gösteriyor. Nargiza'ya göre akademik yazma henüz bir ders olarak öğretilmiyor ve bu konuyu öğretecek personelin yetiştirilmesine gösterilen ilgi de o kadar yüksek değil. Ülkemizde giderek daha anlamlı tartışmalar yaşandıkça, akademik yazının gelişimine olan ilgi de artıyor. Bu özellikle

üniversite profesörlerinin, ileri düzey bilim adamlarının ve bilimsel yayın editörlerinin çalışmalarında görülmektedir. Her ne kadar akademik yazma tartışması onun eğitimde bir disiplin olarak yer alması yönünde bölünmüş olsa da, katılımcıların çoğu akademik yazma konusunda kapsamlı bir anlayışa sahip değil. (Abdiyeva Mohinur, 2023). Başka bir araştırmacının akademik yazmanın gelişimine ilişkin Özbek Eğitim Sisteminde B1 Öğrencilerine Yazma Becerisini Öğretmenin Etkili Yolları adlı makalesinde, denetimden bağımsızlığa, rehberli ve paralel yazma ve geri bildirim vermeye kadar kullandıkları yöntemlerin yazmayı önemli ölçüde geliştirdiği belirtilmektedir. deneydeki katılımcıların becerileri elde edildi (Saporbaevich ve Kodirova, 2021).

Özet

Sonuç olarak akademik yazı dil öğrenimi için çok önemlidir. Yabancı literatürün analizi, bu alanın dünya çapında geliştirilmesi için birçok çalışma yapıldığını göstermektedir. Ama buldukları sonuçların, sorunlara çözümlerin kesinlikle bölgemize uygun olmadığı açık. Ayrıca akademik yazıma ilişkin literatürün sınırlı sayıda olması bu alanda yeterli gelişimin olmadığını göstermektedir. Bu nedenle bu alanda çalışan araştırmacıların gelecekte akademik yazının geliştirilmesine yönelik birçok yeni yöntem ve teknik konusunda kafaları karışacak ve bu da Özbekistan'da akademik yazının gelişmesinin nedeni olabilecektir.

REFERANSLAR:

1. Durham, P.N. (2021). "Görünmeyeni görünür kılıyoruz": İngiltere'deki bir yükseköğretim kurumunda birebir danışmanlık hizmetinin incelenmesi ve değerlendirilmesi. *AKADEMİK AMAÇLI İNGİLİZCE DERGİSİ*'nde (Cilt 52). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2021.101000>
2. Fendry, E. ve Tricky, M. (2022). Tezlerin literatür taraması ve tartışma bölümlerinde yazar kişiliğinin tartışılması. *RUSSIAN LINGUISTICS*

DERGİSİ'nde (Cilt 26, Sayı 1, s. 51–73). İNSANLARIN DOSTLUK UNIV RUSYA. <https://doi.org/10.22363/2687-0088-27620>

3. Gonzalez Rodriguez, L.M. ve Alvarez Camira, P. (2020). Geribildirim ve Açık Retorik Öğretiminin Yüksek Öğretimde Yabancı Dil Olarak Yabancı Dil Öğrencilerinin Yazma Yeterlilikleri Üzerindeki Etkisi. İSPANYOL ANGLO-AMERİKAN ÇALIŞMALARI DERNEĞİ'NİN ATLANTIS DERGİSİ'nde (Cilt 42, Sayı 1, s. 120–142). ASOC ESPANOLA ESTUDIOS ANGLO-KUZEY AMERİKAN-AEDEAN. <https://doi.org/10.28914/Atlantis-2020-42.1.07>

4. Han, Y. ve Hyland, F. (2019). Yazılı düzeltici geri bildirim durumlarında akademik duygular. AKADEMİK AMAÇLI İNGİLİZCE DERGİSİ'nde (Cilt 38, s. 1–13). Elsevier. <https://doi.org/10.1016/j.jeap.2018.12.003>

5. Lehman, I.M. ve Anderson, R. (2021). Bireysel sesi ikinci dilde akademik yazıya davet etmek. Uluslararası Pragmatik İncelemesi, 13(1), 61–85. <https://doi.org/10.1163/18773109-01301002>

6. Zheng, Z. (Zoey) ve Drybrough, A.G. (2023a). Akademik yazma sürecinde dil aktarımı: Bir İngiliz üniversitesindeki Çinli iki dilli lisansüstü öğrencilerinin uygulamalarını keşfetmek. Akademik Amaçlı İngilizce Dergisi, 65, 101269.

<https://doi.org/10.1016/j.jeap.2023.101269> Abdiyeva Mohinur.

(2023). AKADEMİK YAZILIMIN GELİŞİM TARİHİ.

<https://doi.org/10.5281/ZENODO.7844420>

7. Saporbaevich, A. ve Kodirova, K. (2021). Özbek Eğitim Sisteminde B1 Öğrencilerine Yazma Becerisini Öğretmenin Etkili Yolları. 5, 97–101.

GÜMÜŞŞAGÜL ESEMURATOVA

2010-2014 yılında Berdoq Karakalpak Devlet Üniversitesi Gazetecilik (Basılı Medya Gazeteciliği) bölümünden mezun oldu ve 2021-2023 yılında yüksek lisans yaptı.

1992 yılında Karakalpakstan Cumhuriyeti Nukus'ta doğdu. Toplumda özel bir yere sahip olan aktif kadınlardan biridir. Bugün "Jaslar-TV" TV kanalında ve "Nukus-FM" radyo kanalında gazeteci ve editör olarak çalışmaktadır. Özbekistan Mahalleler Birliği, geçtiğimiz günlerde Karakalpakstan Cumhuriyeti İdaresi ile birlikte "Benim Mahallem" yarışmasını düzenliyor. Esas olarak ilçemiz, illerin her mahallesine bağlı yedi kişinin çalışmalarının tanınmasına ve devletimizin gerçekleştirdiği reformların daha geniş kamuoyuna ulaştırılmasına küçük bir katkı sağlıyor.

ÖZBEKİSTAN'DA EKOLOJİK GAZETECİLİK KAVRAMI

Soyut: Makale küresel çevre sorunlarını ve bunların medyada nasıl yer aldığını anlatıyor. Özbekistan'da çevre gazeteciliğinin gelişimi, ilkeler ve gelişim temelinde değerlendiriliyor

Anahtar kelimeler: Çevre gazeteciliği, çevre kültürü, bilgi, trend, kavram.

Giriş

İnsan toplumunun gelişmesi ve yüksek bir medeniyet seviyesine ulaşması sürecinde bir takım küresel sorunlar ortaya çıktı. Bunlar arasında 20. yüzyılın ikinci yarısında ortaya çıkan küresel çevre sorunlarının özel bir yeri vardır. Bu sorunlar her ülkeyi ilgilendirse de sınır tanımaması

ve evrensel nitelikte olması nedeniyle küresel olarak adlandırılmaktadır. Günümüzde iklim değişikliği, su kıtlığı ve dünya okyanuslarının kirlenmesi, biyolojik çeşitliliğin kaybı, çölleşmenin artması, toprağın bozulması, atık sorunu, ormansızlaşma, ozon tabakasının incelmeye, atmosfer kirliliği, radyoaktif kirlilik, toplumdaki çevre kültürünün eksikliği, Bahsettiğimiz küresel sorunlar. Ancak yukarıda sayılan başlıca çevre sorunlarının her biri ayrı ayrı ele alındığında bunların temelinde başka çevresel koşulların da olduğu görülmektedir. Bu sorunların neredeyse tamamı Özbekistan'ı da ilgilendiriyor. Ulusal gazetecilik, çevre sorunlarının medyada yer alması konusunu doğrudan araştıran bilim adamları tarafından düzenleniyor. Bunlar N.S. Kasimova [1], Ya. M. Mamatova, S. R. Süleymanova [2], J.K. Marziyaev [3] ve diğerleri. Sorunu ortaya koyarken alanın bilimsel ve teorik konularına daha fazla önem verdiler.

1960'lı ve 1980'li yıllarda ilk kez dünya kitle iletişim araçlarında insan yapımı ve ekolojik felaketlerin çevre üzerindeki olumsuz etkilerini konu alan haber materyalleri geniş çapta yayınlanmaya başladı. Önemli çevre sorunlarının kitle iletişim araçlarında gündeme gelmesi ve bu konuda kamuoyunun farkındalığının artması, devletlerin çevre politikalarının oluşmasına yol açmıştır. 1990 yılında Uluslararası Çevre Gazetecileri Derneği (<http://www.se.org>) kuruldu. 20. yüzyılın sonlarında çevre gazeteciliğinin amacı, misyonu ve işlevleri araştırılmaya başlandı.

Ekogazetecilik ekoloji ve gazeteciliğin birleşimidir. Filoloji Bilimleri Doktoru M. Khudoykulov'un belirttiği gibi, "Gazeteciliğin temel görevi toplumsal yaşamı yansıtmak, yani toplumsal bilgileri toplamak ve kamuoyuna sunmaktır" [4]. Bu tanım gazeteciliğin önemli bir parçası olan eko gazetecilik için de geçerlidir.

Ekolojik gazeteciliğin ekopolitik süreçlerin konularından biri olduğunu belirtmek gerekir. Üzerine düşen görevleri tam olarak yerine

getirerek çevre krizlerini önlemek mümkündür. Özbekistan'da son yıllarda çevresel risklerin arttığı biliniyor. Aral Gölü'nün krizi, artan çölleşme, atmosfer kirliliği, biyolojik çeşitlilik kaybı, içme ve sulama suyu eksikliği, atık sorunu, ekolojik kültürün oluşmaması vb. gibi sorunların giderek arttığı bir dönemde. Çevre gazeteciliği giderek daha acil bir kurtarıcı olarak sahaya çıkıyor. Bu sorunların çözümünde halkı birleştirir.

Çevre gazeteciliği çevresel bilgilere dayanmaktadır. Çevresel bilgileri vatandaşlara iletmenin birçok yolu vardır. Kitaplar, basılı medya, TV, radyo, internet, sosyal ağlar, video cihazları olabilir. Çevrenin korunması, çevre sorunları ve giderilmesine ilişkin gazete yazıları, sosyal ağlardaki paylaşımlar, video ve fotoğraflar, habercilerdeki kanallar, eğitici filmler, videolar, ses klipleri, sorumlu kişilerin resmi açıklamaları, yasa metinleri veya diğer belgeler, bunların hepsi ekolojik bilgilere örnek olarak verilebilir.

Çevre gazeteciliğinin gelişimindeki günümüz eğilimleri aşağıda görülebilir:

1. Devlet ve sivil toplum çevre kuruluşlarının web sitelerinin geliştirilmesi ve medya temsilcilerinin bilgi edinme amacıyla etkin şekilde kullanılması;

2. Toplumun çevre sorunları hakkında bilgilendirilmesinde geleneksel türlerin yanı sıra daha görselleştirilmiş ve bütünleştirilmiş türlerin kullanılması;

3. Çevresel konulardaki içeriklerin dağıtımında sosyal ağların etkin kullanımı. Özellikle Telegram sosyal ağı aracılığıyla;

4. Yurttaş çevre gazeteciliğinin geliştirilmesi;

5. Gazetecilerin çevre konularını ele alırken bilgi kaynaklarının kullanımında veri gazeteciliği yöntemlerinin (istatistiksel verilerin toplanması, sınıflandırılması, görselleştirilmesi) kullanılması;

GÖNÜL SESLERİ

6. Şeffaflık ve güven. Ulusal çevre gazeteciliğinin bir parçası olarak araştırmada incelenen devlet ve devlet dışı çevre örgütlerinin sitelerinin geliştirilmesinin temel ilkeleri not edilebilir. Gazeteciler, bu sitelerdeki bilgileri kullanarak, dile getirilen çevre sorunlarını, bu alanda kabul edilen yasal belgeleri kitle iletişim araçlarında yeniden üretiyor;

7. Çevresel sahteciliklerle mücadelede bilgi doğrulama platformlarının etkin kullanımı.

Ulusal çevre gazeteciliği kavramı Özbekistan Cumhuriyeti'nin çevre politikası kavramıyla tutarlıdır.

REFERANSLAR:

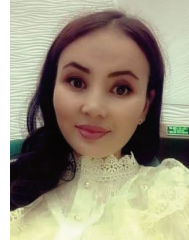
1. Kasımova N.S. Küresel İklim Değişikliği ve Gazetecilik. -T., "Turon-İkbal", 2016, - 196 s.; Kasımova N.S. Özbekistan'daki su kullanımı sorunlarına medyada yer veriliyor. Eğitici ve pratik rehber. Taşkent., Orta Asya Bölgesel Ekoloji Merkezi, Gazeteci Yeniden Eğitim Merkezi, 2018. -108 s.;

2. Süleymanova M. R, Mamatova Yo. M. Süleymanova S., Mamatova Ya. Özbekistan'da çevre gazeteciliği ve Ustoychivogo bağlamında gelişme. Uchebnoe posobie. - T.: Extremum-press, 2016.

3. Marziyev J. K. Bağımsızlık yıllarında Karakalpak basınında çevre sorunlarının yorumlanması. Filoloji bilimleri üzerine Felsefe Doktoru (Doktora) tezi. -T.: 2019. -s.44

4. Kazoqboev T., Khudoykulov M. Gazeteciliğe Giriş. -T.: "Ekonomi ve Finans", 2018. -104 s.

MARGUBA KHASANOVA

Uluslararası Nordik Üniversitesi Psikoloji ve Okul Öncesi Eğitim Bölümü kıdemli öğretmeni. 1992 yılında Sirdarya bölgesinin Khavos ilçesinde doğdu. Lisans eğitimini 2018-2021 yılında Taşkent Puchon Üniversitesi'nde "Okul Öncesi Eğitim" alanında tamamladı. 2022-2023 yılında Taşkent'teki American Webster Üniversitesi'nde "Eğitim ve İnovasyon" alanında yüksek lisans derecesi aldı. Sosyal hayatta sürekli aktif olan kadınlardan biri. 2019 yılında Cumhuriyet yarışmasının şehir etabında "Yılın En İyi Yenilikçi Anaokulu Eğitimcisi" kazananı olacak. 2023 yılında Bağımsız Devletler Topluluğu çerçevesinde düzenlenen yarışmaya katılarak "Yenilikçi destekçi" ve "Mesleğini Fedakar" hatıra rozetleriyle ödüllendirildi. Pek çok bilimsel çalışması cumhuriyetçi ve yabancı dergilerde yayımlandı. Marguba Khasanova, 2023 yılında "Özbekistan'ın Yetenekli Sesleri" antoloji kitabına bilimsel makalesiyle katıldı. 2024 yılında "Özbekistan'ın Aydın Kadınları" antolojisi kitabın oluşmasına büyük katkı sağladı. Halen "Özbekistan'da okul öncesi eğitim sisteminin bağımsızlık yıllarında gelişim eğilimleri" konulu bilimsel araştırmalar yürütmektedir.

OKUL ÖNCESİ EĞİTİMDE ETNOPEDAGOJİ

Soyut: Bu makalede etnopedagojinin okul öncesi eğitim sistemindeki önemi ve rolünden bahsedilmektedir. Etnopedagoji, milli değerlerin, gelenek ve göreneklerin çocuklara aktarılmasında temel yöntem olarak önemlidir. Makale etnopedagojik yaklaşımların çocuğun sosyalleşmesi ve ruhsal gelişimi açısından yararlılığını analiz etmektedir.

Anahtar kelimeler: etnopedagoji, okul öncesi eğitim, milli değerler, gelenekler, manevi eğitim, sosyalleşme.

Giriş

Okul öncesi eğitim aşaması çocukların kişilik oluşumunun en önemli dönemidir. Bu aşamada çocuklar yaşam kavramlarına hakim olmaya, sosyal beceriler oluşturmaya ve ulusal değerleri anlamaya başlarlar. Bu açıdan etnopedagojinin özel bir yeri vardır. Ulusal mirasın nesillere aktarılmasında ve onları vatanseverlik, insancılık gibi niteliklerle donatmada etnopedagojinin rolü büyüktür.

Etnopedagojinin özü

Etno-pedagoji, insanların asırlık deneyimlerine dayanan pedagojik yaklaşımların bir koleksiyonudur. Bu yaklaşımlar, ulusal değerlere, gelenek ve göreneklere dayalı eğitimin etkililiğini artırmayı amaçlamaktadır. Etnopedagojinin okul öncesi eğitimde kullanılması, çocukları kendi halklarının kültürü ve tarihi ile tanıştırma fırsatı sağlar. Aynı zamanda çocuklarda milli gurur, saygı ve dayanışma gibi kavramların geliştirilmesine de hizmet eder.

Etnopedagojinin amacı ve görevleri

Etnopedagojinin temel amacı milli gelenek ve değerleri korumak ve gelecek nesillere aktarmaktır. Okul öncesi eğitimde bu görev, çocukların kendi milletinin kültürel mirasına saygı duymasına ve kimliğini gerçekleştirmesine yardımcı olacak bir ortam yaratmaktır. Bu süreçte oyunların, masalların, türkülerin, milli kıyafetlerin ve bayramların rolü büyüktür. Çocuklar bu araçlar sayesinde ulusal değerleri öğrenir ve onlara saygı duymayı öğrenirler.

Okul öncesi eğitimde etnopedagoji yöntemleri

Etnopedagojik yaklaşımın okul öncesi eğitimde uygulanmasında aşağıdaki yöntemler etkilidir:

- **Masallar ve halk destanları:** Çocuklar, halkın manevi ve ahlaki değerlerini masallar aracılığıyla öğrenirler.

- **Ulusal oyunlar:** Çocukları fiziksel ve zihinsel olarak geliştirmenin

yanı sıra işbirliğini ve takım çalışmasını da öğretir.

- **Kültürel etkinlikler ve tatiller:** Ulusal bayramlara ve etkinliklere katılım, çocuklara kendi halkının geleneklerini derinlemesine anlamayı ve saygı duymayı öğretir.

- **Ulusal sanatlar ve el sanatları:** Bu araçlar çocukların yaratıcı düşünme becerilerini ve ulusal mirasa olan ilgilerini geliştirir.

Bir çocuğun kişiliğinin oluşumunda etnopedagojinin rolü

Etno-pedagojik yaklaşımlar çocuğun kişiliğinin oluşumunda son derece önemlidir. Küçük çocuklara milli değerlerin öğretilmesiyle onların manevi dünyaları zenginleşecek, kendilerini toplumun ayrılmaz bir parçası olarak hissedecekler ve gelecekte topluma karşı görevlerinin bilincinde olan mükemmel insanlar olarak yetişeceklerdir. Ayrıca bu tür yaklaşımlar çocuğun sosyalleşmesine, yardımlaşma, saygı duyma gibi sosyal beceriler kazanmasına da yardımcı olur.

Etnopedagojik yaklaşımlar çocukların sadece bireysel gelişiminde değil, toplumla olan bağlarında da önemli rol oynamaktadır. Milli değer ve geleneklere dayalı eğitim sürecinde çocuklar, kendi halkının tarihini, kültürünü, geleneklerini tanıyarak özgüvenlerini ve milli gururlarını geliştirirler. Bu süreç çocuklarda güçlü ahlaki ilkelerin geliştirilmesine ve onların gelecekte toplumun aktif, yararlı ve sorumlu üyeleri olmalarına yardımcı olur.

Etnopedagojinin çocuğun kişiliği üzerindeki etkisi sadece onun manevi ve ahlaki dünyası için değil aynı zamanda sosyal ilişkileri için de geçerlidir. Etno-pedagojik eğitim çocuklarda ebeveynlere, aile üyelerine ve yetişkinlere saygı, akranlarla karşılıklı yardımlaşma ve dayanışma gibi nitelikleri oluşturur. Bu sayede çocuklar toplumda birlik duygusunu hisseder ve sosyal iletişim becerilerini geliştirirler.

Ayrıca etnopedagoji çocuklara, kendi halkının kültürel ve ahlaki değerlerini koruma ve geliştirme görevini tanıtmaktadır. Bu, çocuğun

kendi kültürünü takdir etme ve onu gelecek nesillere aktarma sorumluluğunu oluşturur. Çocuklar ulusal gelenekler, folklor ve sanat aracılığıyla kendi halklarının zengin mirasına ilgi gösterir ve onun mirasçıları olarak büyürler.

Ayrıca çocukların kişisel gelişim sürecinde etnopedagojinin etkisi de önemlidir. Kim olduklarını, hangi millete ait olduklarını anlarlar, kendilerine olan saygıları artar. Bu onları gelecekte güçlü liderler, insanlarına hizmet edecek mükemmel insanlar olmaya teşvik eder. Bu yaklaşımla eğitim alan çocuklar kişisel değerlerinin farkına varırlar, özgüvenleri gelişir ve bağımsız görüşlerini ifade etme becerileri gelişir.

Sonuçta etnopedagoji çocukları yalnızca ulusal değil aynı zamanda küresel toplumun aktif üyeleri olarak hazırlar. Modern dünyanın en önemli vasıflarından biri olan, diğer milletlerin ve kültürlerin temsilcilerine karşı saygı ve hoşgörüyü oluştururlar. Etnopedagojinin etkisi çocukların sosyal, ahlaki ve kültürel her açıdan gelişimini destekler.

Özet

Etnopedagojinin okul öncesi eğitimde kullanılması genç neslin sosyal, manevi ve kültürel gelişimine büyük katkı sağlamaktadır. Ulusal değerler temelinde yetiştirilen bir çocuk, halkının gelecekteki toplumun gelişimini etkileyen kültürel mirasına saygı gösterir. Bu nedenle okul öncesi eğitim sisteminde etnopedagojinin özel bir yeri olmalıdır.

SONSÖZ

Sonuç olarak, "Gönül Sesleri: Özbekistan'ın Bilim, Edebiyat ve Sanattaki Yetenekleri", tarih ve yaratıcılıkla dolu bir ülke olan Özbekistan'da gelişen derin kültürel mirasa ve olağanüstü yeteneğe yürekten bir övgüdür. Bu kitabın bölümlerinde yolculuk ederken, hem yerel hem de küresel kültürel manzarayı zenginleştiren akademisyenlerin, yazarların ve sanatçıların katkılarını kutlayan bu canlı ulustan yankılanan sesleri keşfedeceğiz. Sayısız hikaye, analiz ve düşünce aracılığıyla, Özbekistan'ın kimliğini tanımlayan tutkuyu ve zekayı aydınlatıyor, bilimsel keşiflerinin, edebi şaheserlerinin ve sanatsal ifadelerinin karmaşık dokusunu sergiliyoruz. Bu koleksiyonun yalnızca geçmişe bir övgü olarak hizmet etmemesini, aynı zamanda gelecek nesillere Özbekistan'ın sanatsal ve entelektüel ruhunu benimsemeye ve beslemeye devam etmeleri için ilham vermesini umuyoruz.

Bu keşfe çıktığımızda, Özbekistan'ın medeniyetlerin kavşağı olarak eşsiz konumunu şekillendiren tarihi eğilimleri kabul ediyoruz. Ticaret, fikir ve kültürel değişimle dolu İpek Yolu, bölgeye insanlarına ilham vermeye devam eden zengin bir etki dokusu kazandırmıştır. Her bölüm, bilgi ve yaratıcılığın sınırlarını zorlayan ve kendi alanlarında yeni ufuklar açan yetenekli bireylerin anlatılarına dalıyor. Bu cilt yalnızca sıra dışı bireylerin bir kutlaması değil, aynı zamanda bilgeliğe, sanatçılığa ve yeniliğe değer veren bir milletin kolektif ruhuna da bir tanıklıktır. Sayfaları çevirirken, okuyucuları Özbekistan'ın kültürel manzarasında derin yankı uyandıran "Gönül seslerine" -kalbin seslerine- dalmaya davet ediyoruz ve bu olağanüstü topraklardan ortaya çıkmaya devam eden çok yönlü yetenekleri daha da takdir ediyoruz.

KHASANOVA MARGUBA SAFAR KIZI

GÖNÜL SESLERİ

GÖNÜL SESLERİ

Marguba KHASANOVA

ÖZBEKİSTAN'IN AYDIN KADINLARI

Özbekistan'ın Kadınlarına İlham Veren:
Yetenek ve Tutku Hikayeleri

BAYGENC
Abu
YAYINCILIK

GÖNÜL SESLERİ